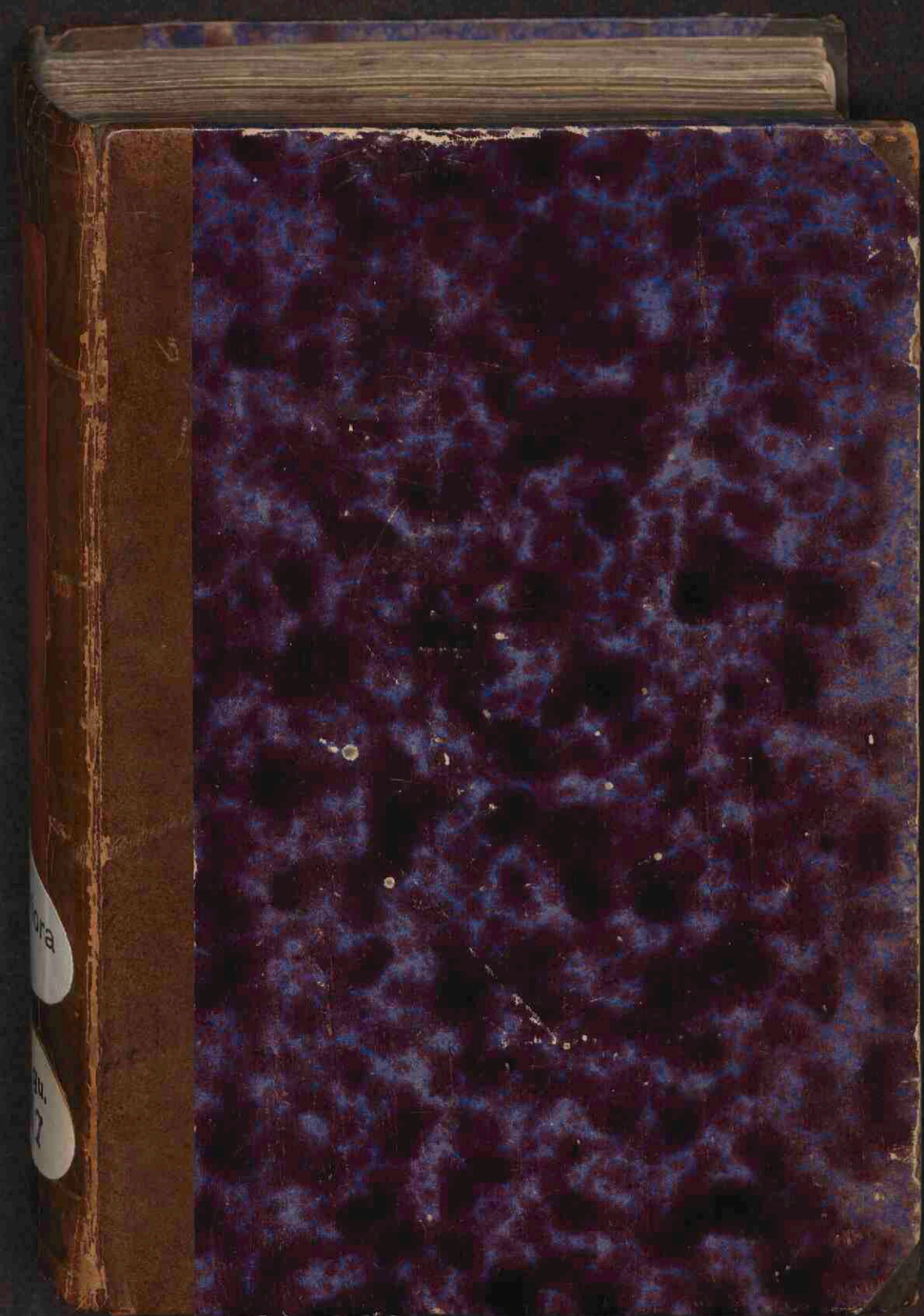

Cordiale IV novissimorum.

<https://hdl.handle.net/1874/340387>

ora

7

Theologi.
Qu. n° 517

339 (*Libri impr. E qu. 517.*) Charta. 4°. 55 ff. Saec. XVI ineuntis.

Libellus de septem peccatis mortalibus, fol. 1—23a.

Fol. 1a. Tabula. Fol. 1b: Incipit libellus, cet.... Prologus. Ad expugnandum et vincendum, cet.

Tractatus: Quid sit confitendum de multiplici negligentia, fol. 23b—28a.

Fol. 23b. (Initium tractatus:) Arguat se peccator de negligentia, cet.

Speculum animae peccatricis, fol. 28b—55.

Fol. 28b. Incipit prologus..... Vanitas vanitatum et omnia vanitas, cet.

In eodem volumine: Quatuor Novissima, et alia opuscula impr. Coloniae per Henr. Quentell initio saec. XVI.

„Liber Cartusiorum in Ruremunda.”

339

Speculum animae peccatricis, fol. 28b—55.

Est JACOBI DE GRUYTRODE *Speculum secularium*. Falso editum olim fuit sub Dionysii Cartusiani nomine; cf. notata ad cod. 236 fol. 57b—81a.

BOEKBINDERIJ
VAN
Gronlijs en v.d. Gaast,
Utrecht.

243. Gerard van Vliederhoven, Cordiale quattuor novissimorum. Deventer [Rich. Paffroet] 25 Febr. 1491. 4o.

E. 4o, 5171

Typen 3, 5, 6. — Drukkersmerk I. — HMT 65 (113) a. — Rubr. α . — HC 5706. — CA 1305. — Peddie II p. 196. — Pell. 5104. — Pr. 8994. — Bl. 53 en 54 ontbreken.

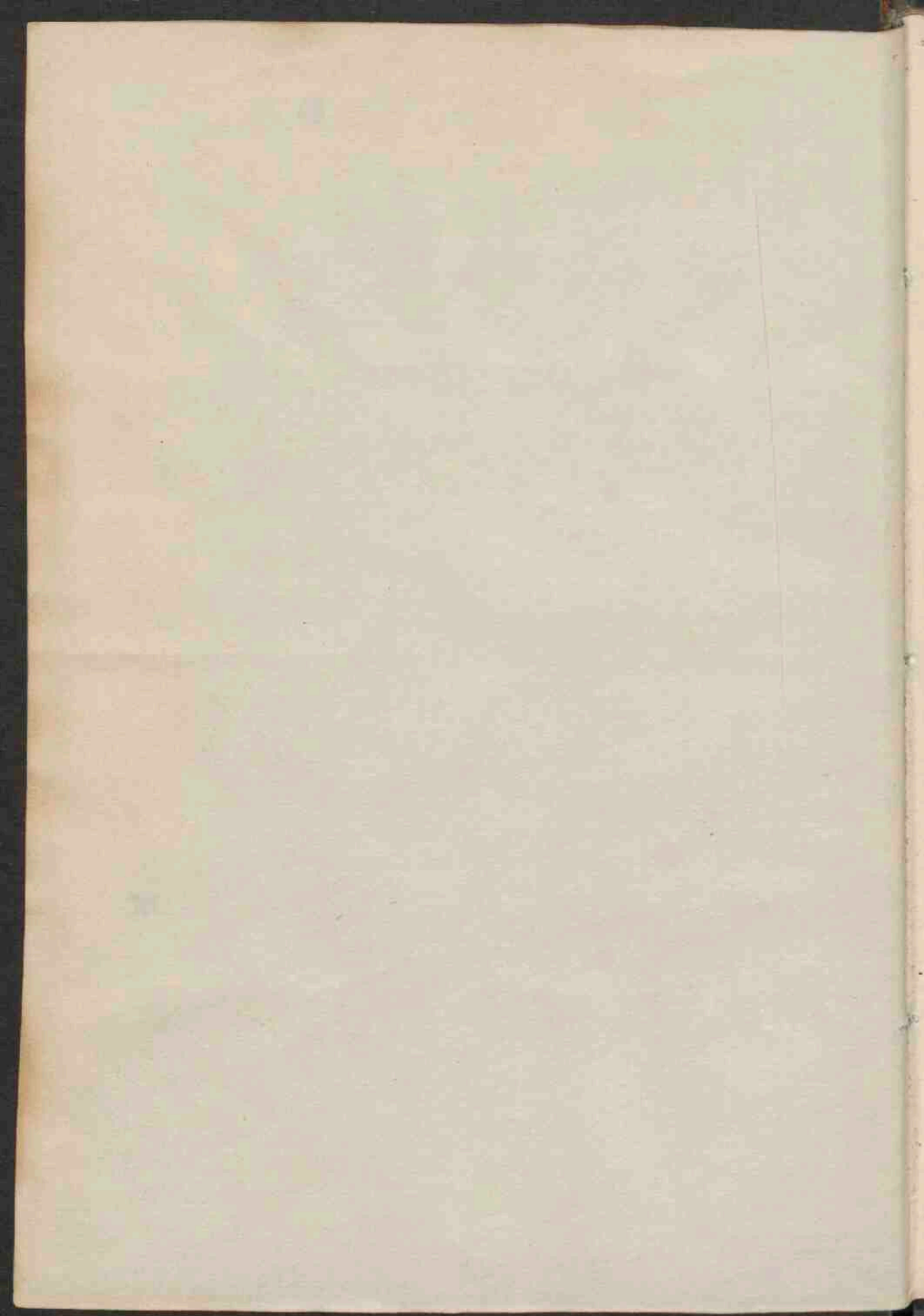
Op het titelbl.: „liber cartusiensium in ruremonda”. — Samengeb. met nr. 675 en G. Dorlandus, Viola animae, Keulen 1501, Purgatorium detractorum, Keulen 1509, Arbor consanguinitatis, [Keulen 1502?] en Hs. 339.

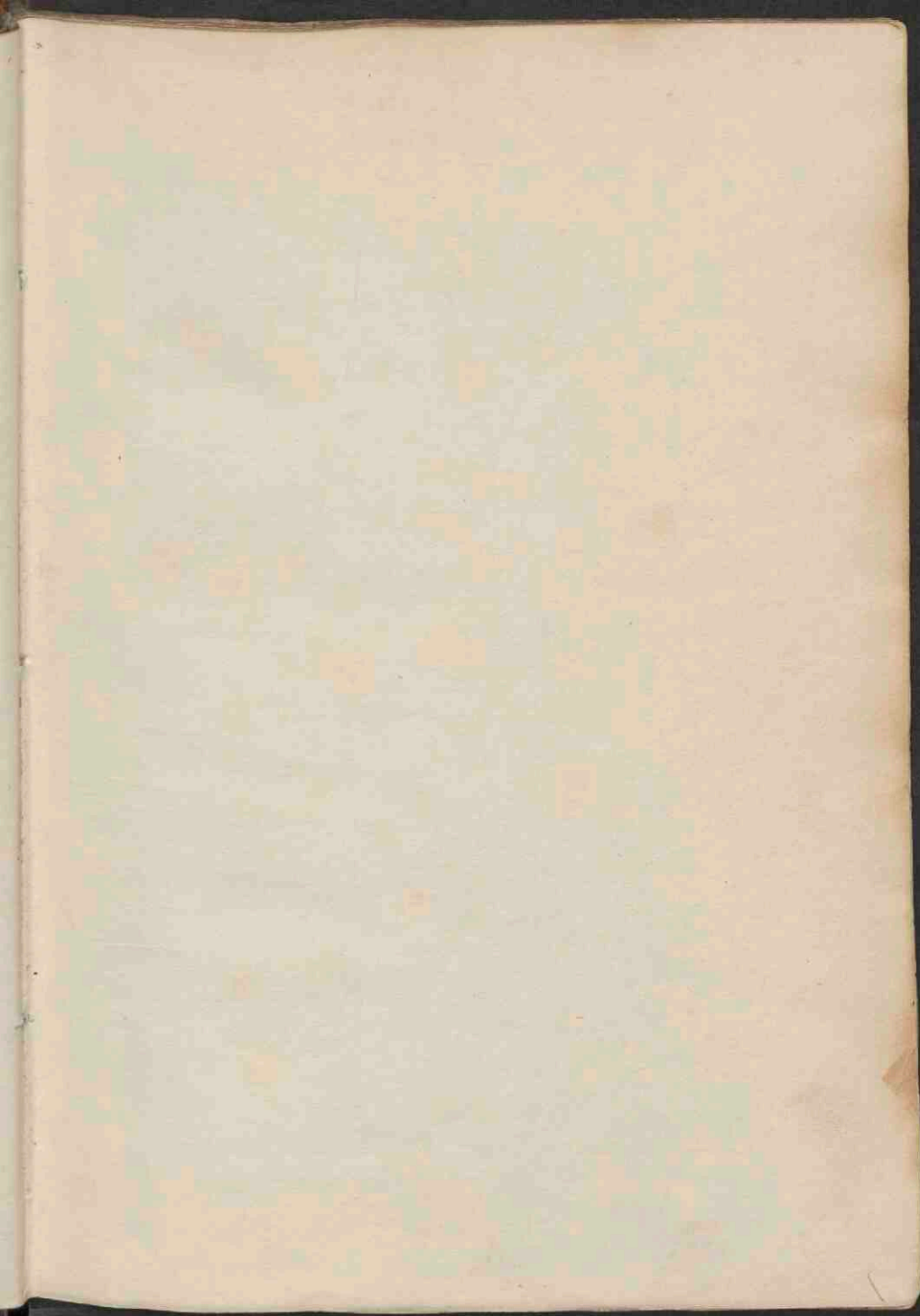
675. Samuel R a b b i, Rationes breves sive redargutio contra Judaeorum errores. Keulen [Hei. Quentell?] 1499 [1491?]

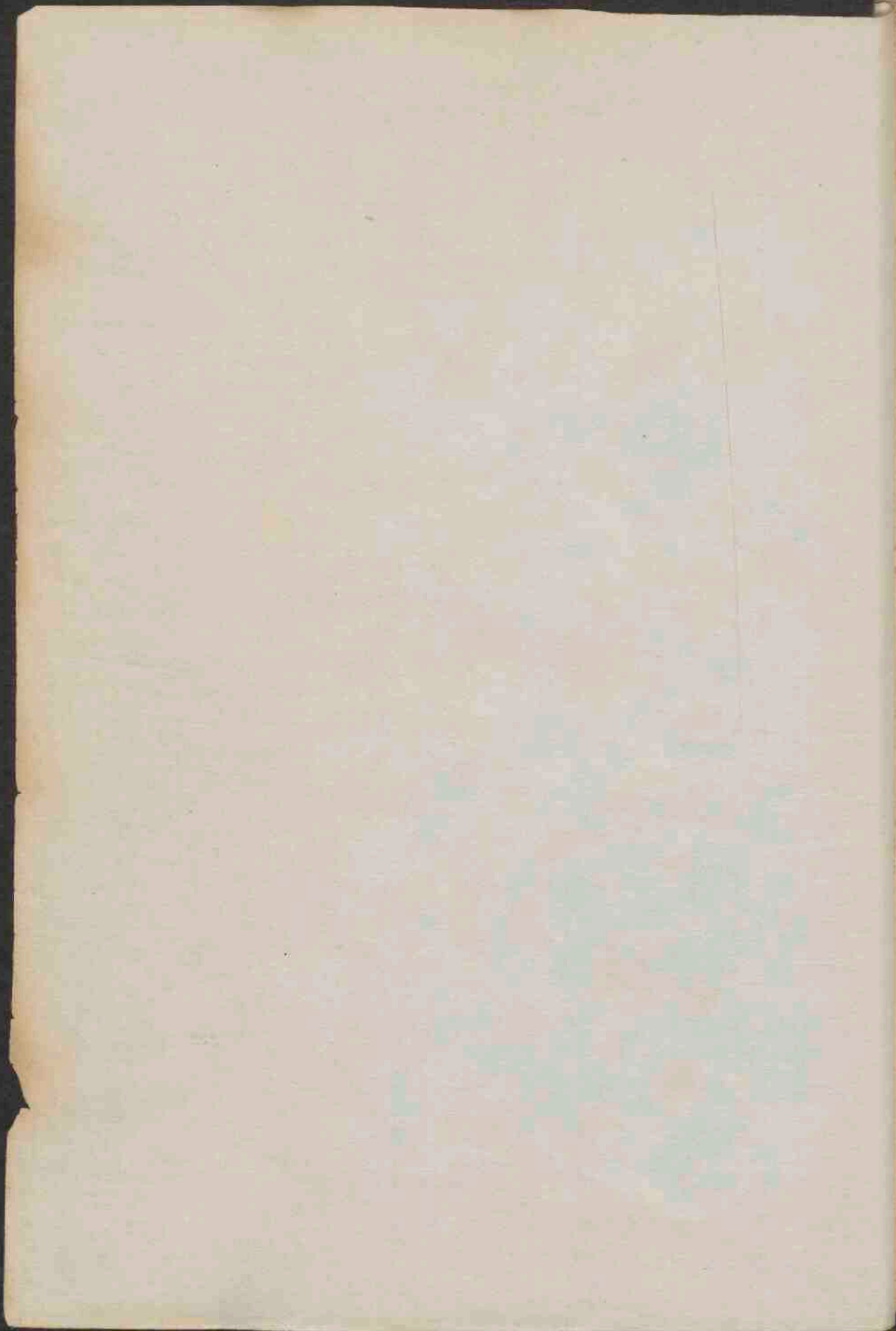
E. 4o, 5176

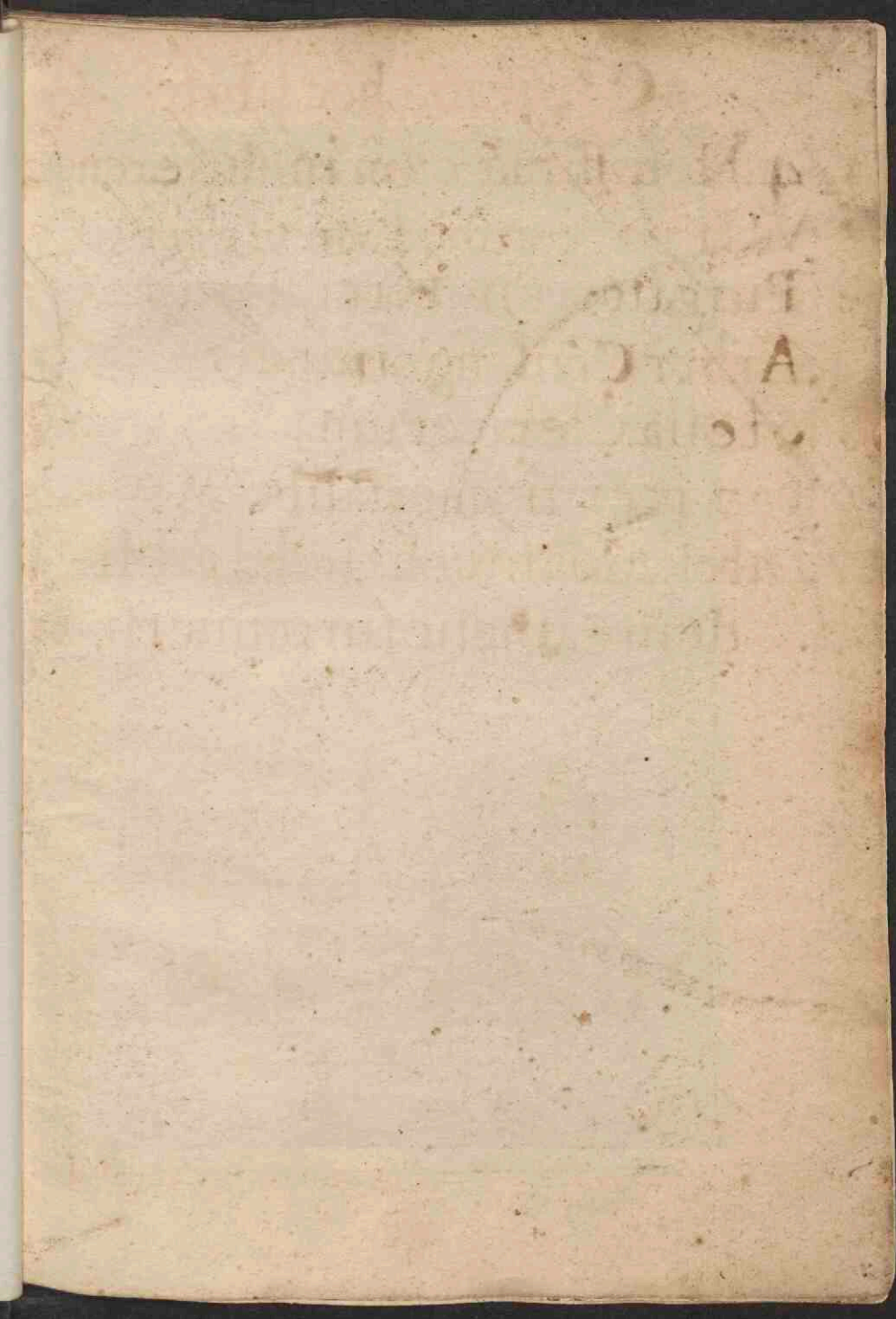
Typen 3, 7. — HC* 14271. — BMC I p. 291. — Pr. 1361. — VK 1063. — Zie voor de dateering: Voulliéme, Miscellen zur ältesten Drucker-geschichte [Zentralbl. f. Bibliothekswesen, XXXVI-1919 p. 212]. — Bl. 24 ontbreekt.

Samengeb. met nr. 243 en G. Dorlandus, Viola animae... Keulen 1501; Purgatorium detractorum. Keulen 1509; Nicasius de Woerda, Arborum trium consanguinitatis, affinitatis cognationisque spiritualis lectura. [Keulen 1502?]; en hs. 339.

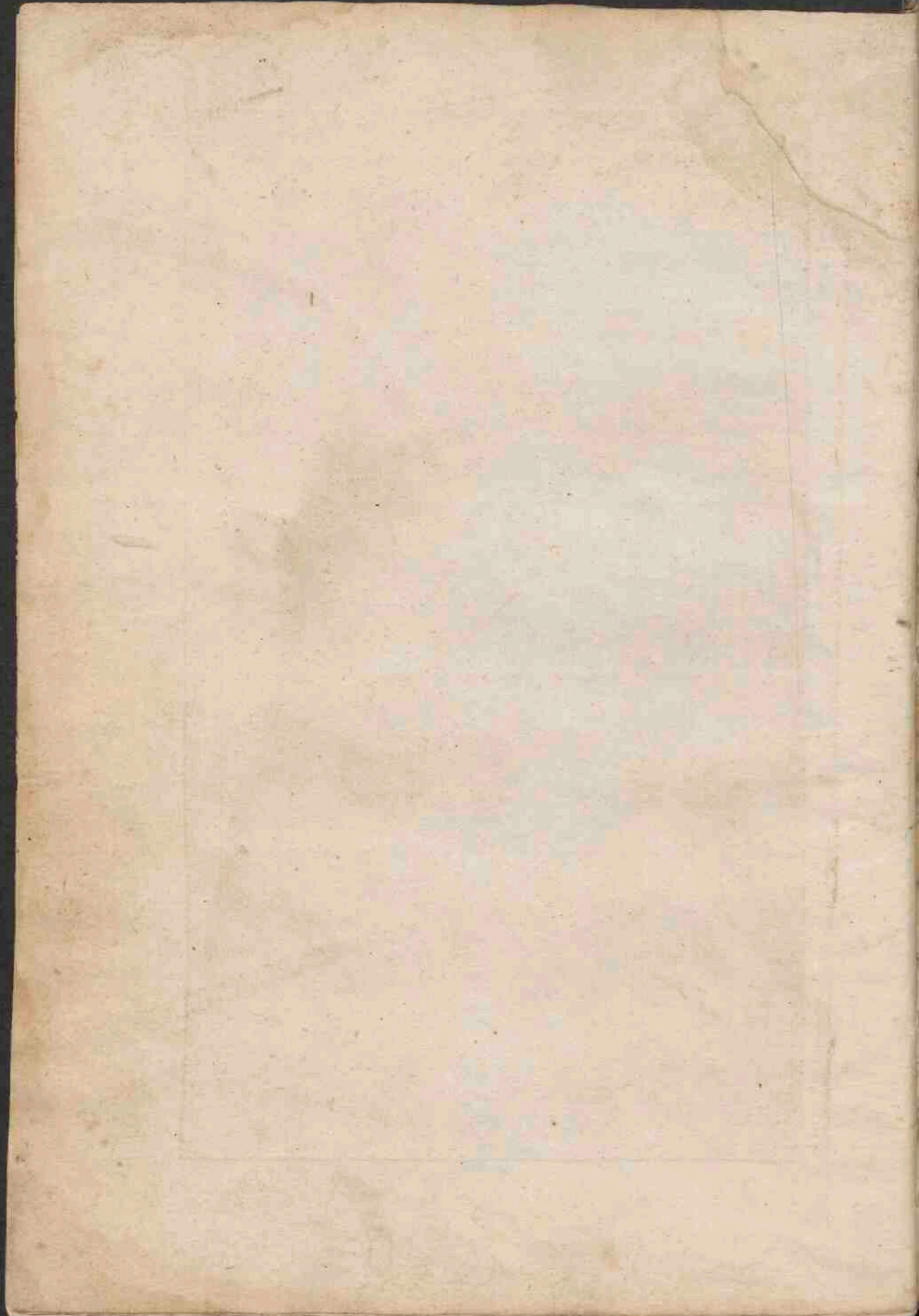
Contenta hoc libro

- 1° 4 Nouissima cum multis exemp:
2. Viola aia per modum dialogi. 1501
3. Purgatorium Detractorum. 1502
4. Arbor Consanguinitatis. 1502.
5. Stella Clericorum. *athell*
6. De 7. peccatis mortalibz. M. S.
7. Libellus Samuelis Iudai ad fidem Catholicam conuersi.

Theor. 4.º 517.

Quattuor novissima
cum multis exemplis pulcherrimis
liber Carusced in intermedia

Emozare nouissi

ma tua ⁊ in eternū nō peccabis. Ecclia
stici vij. Sicut dicit bñs Augustinus
in libro suarū meditationū. Plus vitā
da est sola peccati feditas. qm̄ qlibet tor-
mentorū immanitas. Cum ergo nouissi-
moz noticia et illoꝝ frēqns memoria a

M

peccatī nos reuocat. ⁊ tūtib⁹ nos copulat. ⁊ in omni bono ope nos
retinet ⁊ p̄firmat. Jō diuina inspirāte gra de his nouissimis. videri
licet q̄ ⁊ q̄t illa sunt modicū p̄posui dicē ⁊ narrare. Necnō q̄dli-
bet ipoz dictis ⁊ auctoritatib⁹ ⁊ exēplis singularit̄ ⁊ p se. ac sp̄ca-
lit̄ p̄cise q̄dāmō declarare. Est ergo notādū q̄ q̄ttuor sunt nouis-
sima cōit ap̄d setōs in nūero p̄putata. Sicut p̄tz euident̄ ex
bis bñi Bern. in q̄dā fm̄ōe sic dicētis. In oib⁹ opib⁹ tuis memo-
rare nouissima tua. Que q̄dē q̄ttuor sunt mors iudiciū. iehēna.
⁊ glia. Quid horribil⁹ morte. q̄d terribil⁹ iudicio. q̄d intolerabil⁹
lū iehēna. ⁊ q̄d incūdius celesti glia. Hec Bern. vbi supra. Iste
sunt q̄ttuor rote curr⁹ aie vehētes eā ad eternā salutē. Ista sunt
q̄ttuor incitāmēta incitātia sp̄m̄ hoīs. vt sp̄retis oib⁹ mūdānis
ad suū redeat creatorē. Est ergo p̄ueniēs ⁊ vtile q̄ habeant in cō-
tinua recordatōe. Et ergo d̄ sapi. Eccl. xxvij. Memēto nouis-
simoz. Un̄ q̄dā volēs hec nouissima frēqne h̄re p̄ oculis ⁊ iugit̄
in memoria p̄sificādo sic loq̄tur. Bis duo sunt q̄ cordetenus sub
pectore misi. Mors mea iudiciū baratri nox lur padisi. Verum
cū totalis hui⁹ opusculi processus p̄ncipalit̄ ad hoc conat̄ inducē
vt nouissimoz celebris memoria cordialit̄ ⁊ intime hūanis cor-
dib⁹ imp̄nat̄. Cōtinue ergo videbit̄ rei p̄sonū. vt p̄nti hūic libel-
lulo nomē cordiale loco sui tituli si placet imponatur.

De morte corporali.

Rimū igit̄ nouissimoz cui⁹ mēoria ē a p̄ctis retractiū est
mors p̄ns sine corporalis. Un̄ Bern. in speculo monachoz
Sūma philosophia ē meditatio mortis assidua. hāc q̄sq; hō p̄-
rexit̄ secū portet. ⁊ ī eternū nō peccabit̄ Itē Augustin⁹ in libro ex-
hortationū. Nihil sic reuocat a p̄ctis. sicut frēquens meditatio
mortis. Hec ē enī illa q̄ facit hominē se humiliare. om̄ia p̄tem-
nere. ⁊ penitentiā aggredi siue acceptare.

a ū

**Quod meditatio mortis
facit hominē se humiliare.**

Ico ergo q̄ mortis recordatio facit hominē se humiliare.
Un̄ Augustin⁹ in libro de verbis domini Agnoscat homo
se mortale z frangat elationē. Letera nostra z bona z mala incer-
ta sunt. Sola mors est certa. Un̄ q̄muis aductus eius hora no-
bis est occulta z incerta. Ipa tñ est certissima. z veniens venit ci-
to z nō tardabit. Un̄ ecclesiastici xiiij. Memor esto qm̄ mors n̄
tardat. Scribit em̄ in Thobia. Mors pperat fuga nulla patz
mortale tributū. Soluē nature lege tenetur homo. Ad idem di-
cit Bern⁹. in sermōe. Miser homo q̄re te om̄i hora nō disponis
ad mortē. Cogita te iā mortuū quē scis de necessitate moriturū.
Distingue q̄liter oculi tui vertētur in capite. vene tue rumpent.
cor scindet in dolore. Quis ergo iā non timebit z se humiliabit.
cū certissime scit se moriturū z in terrā reuersurū. Nulla ei erit
psonaz acceptio. sicut nec fuit vt scribit. ij. Reg. xiiij. Dēs mo-
rimur z quasi aque dilabimur in terrā que non reuertitur. Un̄
in Richar do Jure vocata fuit mors. quia morsus amarus om̄i-
bus est. a quo nemo cauere pōt. Hinc dicit in libello de contemp-
tu mūdi. Mors refecat. mors om̄e necat qd̄ carne creatur. Ma-
gnificos premit z modicos. cūctis dominatur. Nobiliū tenz im-
periu nullūqz veretur. Tam duab⁹ qz p̄ncipib⁹ cōmunis habet.
Mors iuuenes rapit atqz senes. nulli miseret. Illa fremit. gen⁹
om̄e tremit qd̄ in orbe mouet. Illa ferit. caro tota perit. de sub pe-
te mortis. Cōteritur nec eripit. vir robore fortis nil redimit. dum
mors perimit. qz federa nunqz. Nec p̄ciū nec seruiciū mors reci-
pit vnq̄m. Sz qd̄ plura loquar. nulli mors impia parcat. Nec
euadet inops. nec que marsubia facit. Certe audeo nūc q̄ mors
est vltima linea rerū. Un̄ scribitur in Sbetera. Dñia mors tollit
Doctū cecidisse Cathonē. Atqz ipm̄ societate proci buisse ferunt.
Ecce qualiter scientia aut doctrina nullū preseruat a mortis iacu-
lis z ruina. Nā vt scribitur Eccl. ij. Moritur doctus. silij z in-
doctus. Un̄ Isaie. xxxij. dz. Ubi est legis verba ponderans. v-
bi est doctor parvulorum. Quasi diceret. Non sunt neqz viuūt.
sed eodem cursu cum alijs transierunt. Sed euz qb̄eta soluz du-
os dictos ante nominant fore morte peremptos. Dic michi tu.
Ubi Alexander potentissimus. vbi Judas machabe⁹. z Samo

son vir fortis virib⁹. vbi cresis ditissim⁹. vbi Absolon pulcher-
rim⁹. vbi Salic⁹ medicus. 7 Auicenna ci⁹ socius. vbi Salom⁹
pudētissim⁹. vbi Aristotiles peritissim⁹. vbi Plato. vbi Por-
phirius. vbi doctissim⁹ poetarū Virgilius. Nonne om̄s tanq̄m
pigrini 7 hospites vnius diei velocissime transierunt. Vere sic.
Nam vnus ex eis nō remansit. quia in vanitate defecerunt dies
eor. 7 anni eor. cum festinatōe. Nā vt dicit in Psalmo. In ima-
gine pertransit hō: Nūc em̄ fortis 7 sanus. compos per omnia.
cras vō debilis aut languidus. fessusq; in terra cū dubia 7 fragil
sit nob vita tributa. Qd̄ etiā ibi clare patz. sup̄ ph̄m. q̄ Adriano
imp̄atori de essentia 7 statu hoīs interroganti sic respondit. Hō
est mancipiū mortis. hospes loci 7 viator transiens silis aceruo
rose min⁹ mature atq; pomō nouo. Ex his facillit comprobat q̄
fragil 7 labilis 7 q̄ in durabilis ē hūana vita. nō solū mō paupe
ris. verū etiā cuiuslibz q̄ntūcūq; diuiti⁹ aut potēt⁹. Nā cōmū-
ne mori. mors nulli p̄cit honori. Mors fera mors nequā mors
nulli parcat 7 equā. Mors fuit legē. tollit cū paupe regē. Naz
regi 7 paupis lex est moriendi cōmūnis. Dat causam flendi si be-
necepta legē. Un̄ Job xx. sic scribit de diuite 7 elato. Si ascende-
rit vsq; ad celū supbia ei⁹. 7 caput ei⁹ miltes tetigerit. q̄i sterqui-
linū in fine p̄ctur. 7 q̄ cū viderint dicent. Ubi est? velut somni-
um enolans nō inuenietur transiit sicut visio nocturna. Itē Ba-
ruch. iij. Ubi sunt principes gentiū 7 q̄ dominātur super bestias
sunt sup̄ terrā q̄ in auibz celi ludunt. q̄ ar gentiū thesaurizant. 7
aurū in quo p̄dunt homines. 7 nō est finis acq̄sitōis eor. q̄ ar
gentum fabricant 7 solliciti sunt. nec est inuentio operum illoz
Exterminati em̄ sunt 7 ad inferos descenderunt 7 alij in locum eo-
rundem surrexerūt. Unde Prosper in suis sententijs sic ait. vbi
sunt insuperabiles oratores. vbi qui conuenientius festa dispo-
bant. vbi equorum splendidi nutritores. vbi exercitum duces?
vbi satrape 7 tyranni? nonne omnes puluis 7 fanille. nōne i pau-
cis versibus est eorum memoria vite. Respice sepulcra 7 vite. q̄s
seruus 7 quis domin⁹. quis pauper 7 quis diues. Discerne si po-
tes victum a rege. fortem a debili. 7 pulchrum a deformi. Itē di-
xit Crisosto. in libro de reparatōe lapsi. Quid profuit illis qui i
luxuria corporis 7 in presentis vite voluptatibus vsq; ad vlti-
mum diem permanserunt. intueri nunc sepulchra eorum Uide

no

Prosperu

Xv

no

si est aliquid iactantie vestigium. si aliqua diuitiarum vel iactan-
tie signa cognoveris. Require vbi nunc vestes et ornamenta pe-
regrina. Vbi nunc et spectaculorum voluptas. vbi et secutorum
turbe et opulencia. risus iocus. immoderata atq; irrefrigerata le-
ticia. quo abscessit. vbi illa nunc et ipsi. finem vtrorumq; intue-
re diligentius. et accede propius ad singulorum sepulchra. Vide
cineres solos et seditates vermium reliquias et recordare huc cor-
porum esse finem. etiam si in delicijs et leticia. etiam si in labore et
continentia transegerint hic vitam. Item Bernhardus in suis
meditationibus sic inquit. Dic michi. vbi sunt amatores mun-
di qui ante pauca tempora nobiscum erant. nihil ex eis remansit
nisi cineres et vermes. Attende diligenter quid fuerint. Domi-
nes fuerunt sicut tu. comederunt. biberunt. riserunt. duxerunt in
bono dies suos. et in puncto ad inferna descenderunt. Hic cas-
ro eorum vermibus. et illic anima eorum ignibus deputatur. do-
net rursus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur in-
cendijs qui focij in vicjs et in peccatis fuerunt. Quid profuit il-
lis inanis gloria. breuis leticia. mundi potetia. carnis voluptas
falsae diuitie. magna familia. et mala concupiscentia. Vbi risus.
vbi iocus. vbi iactantia. vbi arrogancia. De tanta leticia quanta
tristitia. post tantam voluptatem tam grauis miseria. De illa ex-
altatione ceciderunt in magnam ruinam et grauis tormenta. que
quid illis accidit tibi accidere potest Quia homo es. homo de hu-
mo. limus de limo. De terra es. de terra viuus. et in terram reuer-
teris. De his supradictis amatoribus mundi. tam carnaliter et
seculariter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicina sic
loquitur Bernardus ad fratres de monte dei. O miserabiles mi-
seri. quos ipse miserie huius vite et vie seducunt. duz in bonis di-
es suos ducunt. et in puncto ad inferna descendunt. Nam vt di-
citur in Psalmo. Veniet mors super illos et descendent ad infer-
num viuentes. Certe nunc quilibet eorum posset dicere Circum-
dederunt me dolores mortis. et pericula inferni innenerunt me.
Hi sunt miserabiles miseri quos vita presens hic seducit. De quibus
dicit Job xxi. Impij viuunt subleuati. confortatiq; diuitijs
semen eorum permanet coram eis. propinquorum turba et nepo-
tum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et parate. et

non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortiuit. vacca peperit et non est priuata fetu suo. exultant iustibus. tenent tympanum et cytharam. et in puncto ad inferna descendunt. Quis male secundatur quis stulte ludificatur. Qui propter florem mundi vanumque decorem. Qui prius apparet quasi flos et protinus aret. Uadit ad infernum. perdit dyadema supernum. Vallet preterite quod in omni tempore vite. Pauper vixisset. nec diuitias habuisset nec immerito. nam. quid tunc thesauri. quid acerrimus proderit auri. Cum peccatores mittuntur ad inferiores. Inferni latebras ignem pariterque tenebras. Semper passuri. nec ab his unquam redituri. Charissime quid dicis de diuitibus huius seculi. Nonne moriuntur sicut ceteri. verissime in nullo videntur privilegiati. Nam sicut dicitur Sapientie vii. Unus est introitus omnibus ad vitam et similis exitus. Item Job xxi. Iste moritur robustus et sanus dives et felix. viscera eius plena sunt adipe. et medullis ossa irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime sue absque ullis opibus. et tamen simul in puluere dormient. et vermes operient eos. Ecce qualiter diuites mundi et potentes mortem communi sortiantur cum pauperibus. Unde Ecclesiastes. x. Omnis potentatus breuis vita. rex est hodie et cras moritur. De tali rege si ne dubio sic legitur. i. Machab. ij. Gloria eius stercus et ymis. hodie extollitur et cras non inuenietur. Exemplum enim accipe de excellentissimo mundi principe. videlicet Alexandro magno qui vniuersum mundum sibi subiugauit. Sic quod totius seculi solus dominus putabatur. Unde legitur de ipso. Magnus Alexander quo primum Grecia rege floruit et terris multa trospheea tulit. Hic mundi peragrans fines sibi subiugat orbem. Tota terra minor viribus eius erat.

¶ Item in alio loco sic de eo scribitur. Omnia rex regum sibi subdita regna videbat. fecit eius fama sonus et fortuna monarcham. Totus Alexandro famuletur subditus orbis. Magnus et in magno dominetur maximus orbe. Sed post mundi triumphum. post vniuersale et vnicum totius mundi adeptum imperium quid magni sequebatur. Nunquid regni stabilitas. aut potentie perpetuitas. nunquid corporis incolumitas. aut presentis vite longevitas. Certe nequaquam. sed illud commune omnibus. Uicinus

ad mortem post omnia fata recursus. Tunc bene potuit dicere
Alexander in hora mortis, sive illud Job. Ecce ego quondam
opulentus repente contritus sum. Nam solummodo per duos
decim annos et non amplius imperauit. Sic enim scribit de ipso
Petrus in aurore. Hic senis dominans annis mortis vix obe-
dit. Cuius viuit adhuc nescia fama mori. Similiter de morte co-
querendo potuit dicere illud Job decimonono. Spoliauit me
gloria mea et abstulit coronam de capite meo. destruxit me vndis
qz et pereo. Ecce charissime iam manifeste patet licet omnia cesar
habet, tamē gloria cesaris esse desinit, ei tumulus vix erit octo pe-
dum. Ex quo apparet euidenter qd regia maiestas omnis terre
na potestas. Prosperitas rerum series longinqua dierum. Pre-
terit absqz mora mortis cum venerit hora Unde dicit alius poe-
ta. Es sapiens marcet sapientia morte redundans. Diuitie lapsi
su mobiliorē fluunt. Es probus. expirat probitas. Es honestus
honestas. Labitur es fortis fortia morte cadunt. Sane iam vi-
deo qd singula de nobis anni furantur euntes. Et ergo. Si fues-
ris diues. pulcher fortissime. quid inde Si dominus mundi. si rex
si papa Quid inde: Tam cito pretereunt hec omnia qd nibil inde
Sola manent merita. qz glorificabimur inde Vñ Hieronymus in
quadam omelia dicit sic. Dilectissimi pensare debemus qm bre-
uis est mundi felicitas. qm modica est huius seculi gloria. qz ea
duca et fragilis est temporalis potentia. Dicat qui poterit Ubi
sunt reges: vbi principes: vbi imperatores: vbi rerum locuple-
tes: vbi potentes seculi: vbi diuites huius mundi: Quasi vni-
bra transferunt. et velut somnium euanuerunt: Queruntur et nō
sunt. Quid dicemus ad hec: Reges obierunt. et principes mor-
tui sunt. Multi tamen putant se diu viuere. et quasi nunqz mor-
te cadere de presenti vita. Certe non sic impij non sic. Uos autē
sicut homines moriemini. et sicut vnus de principibus cadetis.
Nam vt dicit Seneca ad Lucillum. Huius eminentis vite ca-
tere est exitus. Unde scriuit in Sbeta. Omnia mors delet. om-
nia morte cadunt. Uniuersas enim felicitates hominum mors
terminat et concludit. Nam cum predicaueris fidem Abrahe.
pietatem Ioseph. claritatem Moyssi. fortitudinē Sampsonis
zelum phinees. Dauid mansuetudinē. Helezi miracula. Salo-
monis diuitias et prudētia. absolōis pulchritudiez et formā sem

per extrema omnium luctus occupat. finemq; historie finis ho-
mis imponit, vnaq; cōclusio singulorum, videlicet. ⁊ mortuus
est. Ecce iam patet manifestissime per predicta q; forma. genus.
mores. sapientia. res ⁊ honores non retinent hominem qui ruit
in cinerem. Nam omne quod est genitum tendit ad interitum.
Hinc est q; Duidius dicit. Ortus cuncta suos repetunt matrem
q; requirunt. Et redit in nihilum quod fuit ante nihil. Omnia
ad nihilum reuenerunt tanq; aqua decurrens. Similiter ⁊ ego
miserrimus quasi ad nihilum redactus sum ⁊ nescini. Nam die-
es mei sicut vmbra declinauerunt. ⁊ ego sicut fenum arui. Pul-
uis cinis sum. Homo sicut fenum. dies eius sicut flos. sic efflo-
rebit. Quoniam spiritus pertransibit i illo ⁊ non subsistet. ⁊ nō
cognoscet amplius locum suum. Ecce iam considera q; homo est
res fragil durans tempore paruo. Efficatur similis flori que cre-
scit in aruo. Unde Eliae quadragesimo. Omnis caro fenum et
omnis gloria eius quasi flos agri. Vere fenum est populus. ex-
siccatum est fenum ⁊ cecidit flos. Et ergo cur superbit homo qui
est sicut fenum tectorum quod priusquā euellatur exaruit. Un-
describitur in Thobia. Est homo vas luteum. vas lamentabile. se-
num aridulum. fragilis glebula. saccus olens. Carnis vita. labor
carnis. conceptio tales menstrua. putredo finis. origo luctus.
Sperma prius. modo saccus olens. Post vermibus elsa in tu-
mulo. Pro qua dote superbit homo? Item Bernardus in libro
meditationū. Unde superbit homo. cuius cōceptio culpa. Nasci
pena. labor vita. necesse mori. Post hominem vermis. post ver-
men fetor ⁊ horror. Sic in non hominem vertitur omnis ho-
mo. Attende ergo principium vite tue. ⁊ mediū ⁊ finem siue ter-
minum. ⁊ inuenies magnam occasionem te humiliandi. Quid
cogitas. quid dicis. ⁊ quid temetipsum facis. Nonne puluis es
et terra? Scriptum est enim Ecclesiast. duodecimo Reuertatur
puluis in terram suam vnde erat. In terram vilissimam in terrā
putridam vermibus repletam. Job decimo octauo Putredini dixi
pater me es tu mater mea ⁊ soror mea vermis. Item ecclesiast.
xviij. Omnis homo terra ⁊ cinis. Et genesis. iij. Reuertetur in
terram de qua sumptus es. quia puluis es ⁊ in puluerem reuerte-
ris. Et item sicut ammonet alanus. Esto memor q; puluis eris
et vermibus elsa. In gelida putrens quando iacebis humo. Nō
erit in mundo qui te vellet vltra videre. Cum tua rancidior sit es

ro rupta cane. Unde Bernardus. Quid fetidius humano cada
uere. quid horribilius mortuo homine cuius erat in vita gratissi
mus amplexus fit in morte horribili⁹ aspectus. Quid ergo pros
sunt diuitie. quid delitie. quid honores. Diuitie nō liberāt a mor
te. nec delicie a vermibus. nec honores a fetore. O teus eterne q̄
miserā forte clauditur omnis homo. Certe tu charissime si p̄edi
cta diligenter attenderes. maximam humiliationis causam p̄cul
dubio inuenires. Item q̄ mortis memoria hominē humiliat pa
tet. iij. regum. xxi. de achab. qui audita cōminatione mortis sibi
facta ab helia interim humiliatus est sic q̄ domīn⁹ dixit ad heliā
nōne vides achab humiliatum coram me. Legitur q̄ in rhoma
na curiā quondam fieri solebat et adhuc fit suo tempore. q̄ creato
papa appoztatur coram eo stuppa. qua incēsa dicebatur sibi sub
hac forma. Sic trāsit gloria mūdi. hoc est. sicut ignis stuppam
velociter et cito redigit i fauillam. sic omnis mundi gloria cito la
bitur et preterit quasi ymbra. Narrat etiam Iſidorus cōsuetudi
nem antiquit⁹ fuisse. q̄ prima die coronationis imperatoris Cō
stantinopolitani. cum esset i gloria sua. lathom⁹ quidam appoz
tauit ei tria vel quattuor genera lapidum. dicens ei q̄ eligeret de
quo vellet sibi fieri monumētum. Item legitur de beato iohanne
elemosinario patriarcha alexādrino q̄ dum sepulchrum eius fie
ret nunq̄ voluit perfici. ordinās q̄ in magnis festiuitatibus in
honore suo aliquis veniret ad eum ita dicens. Domine sepulchz
tuum imperfectum ē iube illud perfici. quia nescis qua hora fur
est aduenturus. Et quare fiebāt ista de papa imperatore et patri
archa. quia omnes erāt status excellentissimi huius mūdi nisi vt
semetipsos recognoscerēt hoīes mortales. Et vt spe lōgioris vi
te magnanimitate potentie seu rei terrene glorie superbiendo se
non extollerēt. Sed mortis memoriam p̄e oculis habendo se in
omnib⁹ humiliarēt. Unde per p̄phetam d̄r in psalmo. Sciāt
gētes quoniam homīes sūt. homīes inquā id est de humo seu de
limo p̄creati. et iteo necessario moriūtur. Un̄ ecclesiast. xli. Om
nia que de terra sūt. et quoz cōuertent. de quoz numero omnis
homo deputat. Unde p̄pheta hieremias d̄r. Terra. terra. terra.
audi sermones meos. Terrā vocat hoīem ter. Est em̄ terra. quia
de terra creatur. in terra cōuersatur. et in terrā redit et mutatur.
Terra est creatione. cōuersatio et morte. Terra est natura. vita et
sepultura. Terram sapit. terrā lingit. terram sicut et cōcupiscit.

Conglutinat^o est in terra venter ei^o. descendit ad inferiora terre.
 Celestium oblit^o p^o terra litigat. p^o terra pugnat. p^o terra mare na
 uigat. p^o terra terram circuit ⁊ perambulat ⁊ sepius p^o terra nūc
 huc nūc illuc homo miserabilis anxius laborat: nec a talibus ces
 sat. donec qui de terra sumpt^o est reuertitur in materiam primaz
 videlicet terram. dicēs illud. iij. regum. ij. Ecce ingredior viam
 vniuerse terre. Et ideo cum sex cum lim^o cum res vilissima sum^o
 Unde superbimus. qui ad terram terra redimus.

**Quod meditatio mortis facit
 hominem omnia contemnere**

Acit etiā secūdo mortis memoria hoīem omnia stemnere
 et tanq̄ nihilū se reputare. Cū Hieronym^o in prologo suo
 sic inq̄t facile cōtemnit oīa. qui se semp cogitat moritur. Nam
 cōcupiscētia oculorum cōtemnitur. quādo aliquis cogitat se bre
 uiter omnia relicturum Concupiscētia carnis cōtemnitur. dum
 modo quis cōsiderat q^o corp^o suum ppriūm quasi in instāti erit ei
 bus vermium. Superbia vite despicit. dum quis hoc corde pon
 derat. q^o ille q̄ vult esse sup alios. ponet in terra sub^o petes omni
 um que ē infimū elementoz. Et ideo dī idem Hieronym^o in epis
 stola ad ciprianū. Memēto mortis tue ⁊ nō peccabis. Qui cot
 tidie recordat se moriturum. cōtemnit presentia festinans ad fu
 tura. Elau aut^o p̄siderās sibi mortē imminere facilliter cōtemplit
 terrena. Unde dī Bene. xxv. En morior. qd mihi p̄terit p̄mo
 genita. Item ysidor^o aduertēs p̄ntis vite breuitatem. ⁊ q^o ea q̄ vi
 dentur hic possideri quasi instātissime videlz in morte relinquēda
 sunt. ad illoz exhortans cōtemptum sic inquit^o ait. Si vis esse
 quiet^o nihil seculi appetas. Semp requiem mētis habebis si cus
 ras seculi a te pieceris. abijce a te quicqd bonum p̄positum pote
 rit impedire. Esto mortu^o mundo ⁊ mūdus tibi Mundi gloriā
 quasi mortu^o non aspicias. ab affectu hui^o vite q̄si mortu^o te iam
 separa. Sicut sepult^o non habeas curam de seculo. Tanq̄ defun
 ctus ab omni te purga negocio. viuēs cōtemne quod post mortē
 nō poteris habere Cū ait seneca. Nihil eque tibi pficiet ad tēpe
 rantia oīm rez tpaliū ⁊ p̄temptum sicut breuis eui ⁊ hui^o tem
 poris incerti meditatio. Igitur dilecte mi dum viuīs memori

mente memēto mori. Unde legi in libello de dono timoris q̄ q̄
dam magne litterature in philosophia dar^o mundi vanitatibus
audiēs semel legi in maturinis de lōga vita patz antiquoz. et q̄
semp dicebat in fine ad quemlibet eoz ⁊ mortu^o est. Senec^o quin
to. Cogitant q̄ sibi etiam taliter eueniret quātumcūqz tempis
viueret sup terram. ⁊ ex hoc concipiens mūdi cūtemprium intra
uit ordinem p̄dicatoz. in quo fact^o est peritus magister in theolo
gia ⁊ vir eximie sanctitatis. Qu^o bene habuit hic pre oculis ver
ba ecclesiast. xi. sic dicētis. Si annis multis vixerit hō. ⁊ in om
nib^o his letat^o fuerit. meminisse debet tenebrosi t̄pis ⁊ diez mul
toz. que cum venerint vanitatis arguent^o preterita. Uere in die
mortis patet vanitas ⁊ vanitatum vanitas. ⁊ q̄ omnia fuerunt
vana. Un^o scribit ecclesiast. ij. Cuncta subiacēt vanitati. ⁊ sic est
fenera. vana sunt oīa vniuersa ⁊ singula. Vanitas ē vita nostra
et quelibet mūdi creatura. Nam vt d̄r in psalmo. Vniuersa va
nitas omnis homo viuēs. Tu autem estimas diu viuē. ⁊ hec tēp
poralia annis plurimis in delicijs possidere. Charissimi non sic.
Domo vanitati silis fact^o est dies ei^o sicut umbra pretereit. Ec
ce iam vices q̄ dies tui erūt pauci ⁊ episcopatum tuū accipiet al
ter. Et t̄o. Tempora lōga tibi nōli p̄mittere vite. Quocūqz in
grederis sequit^o mors corpis vmbziam Ite si bene inspexeris te ⁊
verba tibi dicta. ac etiam postmodum dicēda cordis aurib^o dili
gēter perceperis. poti^o deberes dicere. vado mori credens per lon
gum viuere temp^o forte dies hec est vltima vado mori Tibi em
dicat Luce. xij. Stulte hac nocte demones repetēt aīam tuam a
te. Que autem parasti. cui^o erunt: Ergo vate mori vate certus
quāia velox est repositio tabernaculi tui. vt scribit secūda Petri p̄
mo. Et cogita iam te mortuū quem scis de necessitate etiam post
quātossibet ānos p̄culdubio moriturz. Ac cōtēnne trāsitoria q̄
statim ⁊ absqz mora (quāuis inuite) erūt relinquēda. Unde poe
ta refert Prædia terraz. possessio diuitiaz. fabrica muroz. gran
dis structura domoz. gloria mensarum. cum delicijs epulaz. In
signesqz thoni. mappē caphiqz decori. Resplētens vestis que mo
rib^o obstat honestis. Brex armētozū spaciosus. cult^o agrozū
fertile vinctum diuersa vite repletum. Gaudia natoz. dilectio
dulcis eoz. Cuncta relinquētur. nec post hec inueniētur Ex his
iam vide ⁊ collicera q̄ nihil stabile seu permanēs est in p̄nti vita.
Unde d̄r ecclesiastici. ij. Magnificauī opa mea. edificauī mihi

ad hunc

domos. Plantavi vineas. Feci ortos et pomeria. et feci ea cuncti
generis arboribus. et extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvas
lignorum germinantium. possedi seruos et ancillos. multa quoque familia
habui. Armenta quoque et multos ovium greges ultra omnes quam ante me fue-
runt in hierusalem. coascruavi mihi argentum et aurum et substantias regum.
ac prouinciarum feci mihi cantatores et cantatrices. ac delicias filiorum
hominum Liphos et viceos ad vina in misterio fundenda et suppres-
sus sum opibus omnibus que fuerunt ante me in hierusalem. Sapientia quoque p[er]seueta
uit mecum. et omnia que desiderauerunt oculi mei non negavi eis. nec prohibi-
ui cor meum quoniam frueretur voluptate et oblectaret se in his que parauerat.
Quiaque uertissem me ad uniuersa opera que fecerant manus mee et ad
labores in quibus frustra sudaueram. uidi in omnibus opibus uanitate et
afflictione animi et nihil permanere sub sole. Vere nihil permanet. omnia
enim transiunt et labuntur quasi umbra. Cum Joannes de Garlandia Quod
fuit et erit perit articulo breuis hore. Ergo quod predest esse fuisse
fore? Esse fuisse fore tria sunt florida sine flore. Na simul cinne
perit quod fuit est et erit. Mundus enim transit et occupacione eius. Et
ideo. Quod breuiter durat quod prudens querere curat. Unde Bern[ardus] in
libro meditationum sic ait. Quid thesaurizat quod in terra. cum sine
dilatatione transeat et illud quod colligit. et ille qui colligit. Tu ergo homo
quod fructum expectas in mundo. cuius fructus est ruina et finis mors.
Utina hec intelligas et nouissima putares. Item Petrus blesien-
sis in quodam epistola sic dicit. Gloria mundi fallax et seductoria suos
decipit amatores. Quicquid enim vel futurum permittit. vel in presenti
perit. totum ad nihilum deuenit. tanquam aqua decurrens. Ergo inspi-
ce quod fragilis. quod fallax. quod inanis sit mundus et illius gloria quam cupis
perire. Et igitur o stultissime. Cur cito non spernis que preterita cer-
nis. nonne uices mundum miserum nimis et furibundum. Sub gladio
dixit mortis languendo perire.

¶ Quod mors facit homi- nem penitentiam acceptare.

Ultra ordinem premissorum nunc restat diligenter investigare quomodo
mortis memoriam facit hominem penitentiam aggredi sive acceptare.
Illum dare patet Iohanne 11. de nimis quod ad cominationem mortis pe-
nitentiam pegerunt. Item Luc. 11. Facite dignos fructus penitentiam. Et sub

dit. Scuris ad radicē arboris posita est cōminatio mortis. Cū
occideret eos quēbat eū ⁊ reuertebatur. scz ad pñiam. Ambrosi⁹
sup lucā. Ne mihi si peccata mea nō desueuerō. ve mihi. si media
nocte nō surrexero ad pñitēdū tibi dñe. Ne mihi si uoluz primo
meo fecero. ve mihi si ueritatē nō dixerō. Ad radicē arboris secur⁹
posita ē. faciat q̄ p̄t fruct⁹ grē. q̄ d̄z pñie. Adest dñs ⁊ q̄ requirit
fructū uite. Job et⁹ p̄siderās breuitatē pñis uite. poti⁹ elegit hic
q̄ postmodū inutilit̄ sine fructu penitē. Cū d̄z Job x. Paucitas
dierū meorū finiet breui. dimitte me ergo ut plāgā paululū uoloz
rē meū anq̄ vadā ⁊ nō reuertar ad terrā tenebrosam ⁊ op̄tam mor
tis caligine. Vere tps pñis est breuissimū. Nam ut d̄z Job xij.
Breues dies hoīs sunt. Itē p̄ma ad Corint. viij. Temp⁹ breue
est. ⁊ iō est meli⁹ modo breuit̄ ⁊ leuē sustinē modicuz. q̄ postea
dolē ⁊ inutilit̄ penitē p̄ infinita sc̄la sc̄loz. Cū d̄z Aug⁹ in libro
de decē cordis Melior ē modica amaritudo in faucib⁹. q̄ tormē
tū et̄nū in uiscerib⁹. De breuitate pñis uite idē d̄r in smōe. Uita
ta hoīs tota breuis ē ab infantia vsqz ad decrepitā senectutē Adā
em̄ si adhuc uiuere ⁊ hodie moreret. qd̄ ei lōgitudō uite p̄fuisz.
certe modicū vel nihil. imo possz dicē. Iā mihi p̄terite fluxerunt
tpa uite. Cū. Quid p̄est homī si uiuat sc̄la centū. Cū moritur
uita trāsisse putat quasi uetū. Et ergo d̄r Aug⁹ sup psalterium.
Si toto tpe illo uiuēs ex quo Adam emissus ē de paradiso vsqz ad
hodiernū diem. certe uidēs uitā tuā nō fuisse diuturnā. q̄ sic auo
lasser. Uita at̄ uniuscuiusqz hoīs q̄nta est adde tātos libz annos.
duo lōgissimā senectutes. Quid erit. nōne q̄si aurora matutina?
Itē d̄r idē in qd̄ā omelia. Fragiliores sum⁹. q̄ si vitrei essemus.
Uitru⁹ ⁊ si fragile ē. tñ bñ suatū ⁊ custoditū diu durat. uita autē
hūana q̄ntūcūqz fuerit durare nō p̄t. Nā scribit̄ ad Hebr. nono
Statutū est oib⁹ hoīb⁹ senel mori. Cū Seneca de remedijs for
tuitoz. Uita n̄ra p̄grinatio ē. cū diu ambulauer⁹ deniqz redeun
dū ē. Nāc mort⁹ necessitatē ⁊ hūane uite breuitatē p̄siderabat gē
tilis ille rexes De q̄ b̄tis Hieronym⁹ scribes in eplā ad Helio
dorū. Sic inq̄t rexes ille potētissim⁹ rex. q̄ subuertit mōtes. ma
riaqz astrauit. cū de sublimi loco cernēt infinitā multitudinē sui
exercit⁹: d̄z eo fleuisse q̄ null⁹ eoz q̄s cernebat supuiuēt p̄ centuz
annos. In hūanis valde necessariū est humanā uitā nō esse longe
uam. Sicut Barlaam refert. ipa cuidā arbori cōparatur. ad cui⁹
uis radicea sc̄ent duo mures. vnus albus. nigerqz reliqu⁹. i. d̄r

es ⁊ nox. hui⁹ arboris vite radices incessabiliter corrozentes. Itē
Augustinus in originali tractans illud Jacobi iij. Que est nos-
tra vita: Vapor ad modicū parens deinceps terminatur: sic di-
cit. Vita hec est vita dubia. vita ceca ⁊ erummosa. quam humos
res tumidant. dolores extenuant. ardores desiccant. aera morbi-
tant. esce inflant. ieiunia macerant. ioci solunt. tristitie consu-
munt. sollicitudo coartat. securitas ebetat. diuitie iactant. pau-
pertas deijcit. inuentus extollit. senectus incuruat. infirmitas
frangit. meror depressit. ⁊ post hec omnia mors interimit. ⁊ vni-
uersis gaudijs situm imponit. ita vt cuz esse desierit. nec fuisse pu-
tetur. Et hoc est quod dicitur Sapientie ij. Exiguū ⁊ cum te-
dio est tempus vite nostre. Ex nihilo nati sumus. ⁊ post erimus
quasi nihil fuimus. Et ibidem. Umbra transiens est tempus no-
strum. Item Sapientie primo. Transiet vita nostra tanq̄z ve-
stigiū nubis. ⁊ sicut nebula dissoluetur que fugata est a radijs
solis. ⁊ a calore eius aggrauata. Job. xvi. Ecce breues anni tran-
sierunt ⁊ semitam per quam non reuertar. ambulabo. Eiusdem
nono. Dies mei velociores fuerūt cursoze. p̄tereunt quasi naues
poma portantes. ⁊ sicut aquila volans ad escam. Eiusdē septio.
Dies mei velociores transierūt. q̄ a terente tela succidit ⁊ sum-
pti absq̄z vlla spe. Memento mei deus quia ventus est vita mea.
⁊ non reuertatur oculus meus vt videat bona. nec aspiciat me vl-
tra visus hominis. Unde Petrus in auroza. Tota terentis citi⁹
tua vita secatur: Nam nullo transire die vel nocte moratur. Qd̄
similis vento fuerat tua vita memento. Que fugit absq̄z mora.
que sola transit in hora. Ecce q̄z breuis ⁊ modica. q̄z instabilis et
caduca. est hec p̄sens nostra vita. Nam vt scribitur Ecclesiasti-
ci decimonono. Numerus dierum hominū vt multum centū an-
ni. Sed iste numerus per successus temporum est modicum mi-
noratus. Unde etiam in Psalmo dicitur. Dies annozū nostro-
rum septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta
anni. amplius eozum labor ⁊ dolor. Sed quid est hoc tempus o-
ctoginta annozum vel centum annozum per quod homo viu-
it hoc tempus magnum. est hoc longum annozum spacium re-
putandum. Lerte non. sed respectu eternitatis potius est momē-
tuz qm̄ tps nominandū. Cū etiā mille anni sint ante oculos dñi
sic dies hesternā que p̄terit. ⁊ transit velut umbra. Vere ve-
re hec est vita breuis lubrica penā dolor. Item non solum ponde-

randa est p̄ntis vite breuitas, s; etiā māria incertitudo. Cū diu-
bia incert' d̄sc̄t vita picillis. Nescim' em̄ diē neq; horā. S; cū
dixerit pax ⁊ securitas. tūc repētū' sup̄ueniet interit'. ⁊ forsitan
fur ille ē hodie aductur'. vñ poeta. Quis scit adhuc an nos plu-
res cōplebim' annos. Nescis an cras te mors sit raptura vel an
Et ergo d; Eliae xxxvij. Dispone domui tue q; morieris tu. et
nō viues. Et ibidē Precisa ē velut a terente vita mea. dū adhuc
ordirer succidit me. Nā dū p̄mo incepti viuē. in codē tpe etiā in-
cepi morti appropinq̄re. Uñ Sap. v. Nos statim nati p̄tinuo
desinim' esse. Dinc est q; seneca in eplā d; Quotidie mōrumur.
nā q̄tōdie demit' aliq; ps vite. Et sic qd alid est vita nra q; qdam
cursus siue trāsīt'. Uñ nō inmerito horologio cōpatur. qd grada-
tūm sp trāsīt. ⁊ vsq; ad certū p̄ctū p̄tinuo discurret. ⁊ tūc subito
ac improuise cadit. ac cāpanellas sāgit ⁊ eas sonitū facē cōpellit
Sic in vitate vita nra sp labit ⁊ fluit vsq; ad certū punctū Hoc
est ad vite terminū a deo p̄e statutū ⁊ p̄fixū. quē nemo potēt p̄-
terire. Tūc em̄ deficit ⁊ cadit ⁊ cāpanellas realit' ⁊ ad litterā sese
pulsari ⁊ sonare facit. Igit' cuiq; a ⁊ prudēter expecta cursum vi-
te tuē. Nā horologii tuū grad' paucissimos h; p̄trāsire. Omni
em̄ hora plures grad' p̄terit ⁊ trāscedit. ⁊ statim cū ad vltimū p̄-
uenit. in baratū mortis subito dilabit ⁊ cadit. Audi ergo qd
poeta de hoc refert. Vita breuis velut umbra leuis fugit anni-
lat. Sic vadit subitog; cadit dū stare putatur.

Media nāq; vita in morte sum' Et ergo d; de hoc Eccl. no
no cap. Nescit hō finē suū. sed sicut pisces capiuntur hamo. Et
sicut aues comprehendunt laqueo. sic etiā capiuntur homines in
tempore malo. Ecce iam venit finis. finis venit. nam mors vis-
te est vltimus finis. Dic est finis cumctorū hominū qui ammos
nerur in domo luctus. vt habetur Eccl. vij. Unde d; in libello
metrico de vita ⁊ gestis ip̄ius Alexandri magni. O felix morta-
le genus si semper haberet eternum p̄e mente bonū. finemq; tis
meret. Qui tam nobilibus media q; plebe creatus. Improuisus
atēit anime discrimine magno. Ecce iam frater charissime. Uis-
ta quid est hominis nisi res vallata ruinis. est caro nostra cinis mo-
do p̄ncipiū modo finis Dinc est q; Bern. dicit. Cum recordor q;
sum cinis. ⁊ q; cito venit finis. sine fine pertimesco. ⁊ vt cinis re-
frigesco. Et quia scdm Gregoriū valde se sollicitat homo in bo-
no opere qui semper cogitat de extremo fine. Igitur dilectissime

Omnem crede diem tibi diluxisse supremū. Semp̄ habēs memo-
riā mēte necesse mori. Quis ergo hō sane mētis cōsiderās breuita-
tē ⁊ maximā incertitudinē hui⁹ miserabilis vite ac p̄pinq̄uitatē
mortis iam vēture. Quis animaduertēs diligētēq; reuolūēs q̄
anni nostri velut aranea mutabuntur ⁊ dies nri sicut fum⁹ defici-
unt. ⁊ q̄ hō nat⁹ de muliē tam breui viuit tpe. qui q̄li flos egredit̄
et p̄terit. ac fugit velut vmbra. Quis etiā mētētē hec pōtēās
ac intuens cordialit̄ ⁊ p̄siterās sic seducit a diabolo mūdo ⁊ carne
q̄ penitē negligit i hoc tpe breuissimo. imo vt verius dicam i hac
p̄nti horula siue momento. Lerte nemo negligit siue differt. nisi
quē malicia sua penit̄ ercecavit. **Q**uāta pena talib⁹ hōib⁹ de il-
la negligētia p̄sequēt. **U**ntē d̄r Paul⁹ ap̄ls ad hebreos secundo.
Nūo effugiēm si tātam neglexerim salutem. **H**inc beat⁹ efficit̄
d̄r. **C**harissimī i hoc breui tpe si neglexerim⁹. nullā oīno excusa-
tionē habebim⁹ quam p̄ facinorib⁹ nostris ostēdam⁹. **N**olo ergo
breuitatem hui⁹ t̄pis negligē. ne p̄ infinita sc̄la p̄nā infructuosa
postmodum incipias tarde penitere. **I**gitur festina ne tardaueris
ne cum fatuis p̄cipibus finaliter excludaris. **U**ntē **M**athei. xxv.
Ecce sponsus venit ⁊ que parate erant intrauerūt cum eo ad nup-
tias. ⁊ clausa est ianua. **S**up̄ quo beat⁹ **B**regori⁹ sic d̄r. **O** si pa-
latum cordis sapere posset. quantum admirationis habet. **E**cce
sponsus venit. **Q**uātum dulcedis. intrauerūt cum eo ad nupti-
as. ⁊ quantum amaritudis. ⁊ clausa est ianua. **C**harissime si hec
saperes ⁊ intelligeres. ac frequētē corde tenus iuminares ad pe-
nitentiam vtiq; festinanter curreres. nec temp⁹ acceptabile ⁊ di-
es salutis per commestationes ⁊ oīa inutiliter perderes sine fru-
ctu. **E**t ergo scribitur **A**pocalipsis secundo. **M**emento vntē ex-
cideris ⁊ penitentiam age. **L**egitur apud clareuallē ac
cidisse. q̄ quidam vir sanctus cum esset in oratione audiuit quan-
dam vocem miserabiliter lamentantem. ⁊ cum inquireret. quid
hoc esset. **R**espondit. **E**go sum anima cuiusdam damnati in fe-
licem meam deplangēs damnationem. **E**t cum de pena eius que
reretur. dixit q̄ inter omnia que damnatos magis excitabant ad
penam erat amissio temporis sibi dei gratia collati. in cuius par-
ua morula potuissent penitentiam egisse que eos liberasset a pe-
na infernali. **U**n̄ **H**ugo de scō victore **D**ia gehēne supplicia su-
perat deū nō videre et bonis carē. q̄ in p̄tate habuisti obrinē. **O**pe

mur igitur dum temp^o habemus. ne postmodum dicam⁹ penitē
do illud Hieremie. viij. *Trāsiit estas. finita est messis. ⁊ nos sal
uati nō sum⁹. Nunc est q^o deuor⁹ ille effrenus nos ammonet dicēs
Obsecro vos charissimi ⁊ suppliciter rogo. o amici mei vigilate in
hoc breui tempore. in hac hora vntecima cōtendite. iam enim vels
pera pperabit. cum gloria multa remunerator adueniet reddere
vnicuiq³ scđm opera sua. Exēplariter etiam patet q^o mortis me
moriam inducit hominem ad penitētiā faciēdam Ante legitur
de quodam milite flagitioso. q^o nullam penitētiā a papa alexan
dro sibi impostam voluit acceptare. tādē papa dedit sibi anulū
suum. vt illum in digito suo pro penitētia portaret. ⁊ quan do cō
q³ eum inspiceret. q^o de morte sua cogitaret. Quod cum fecisset
plurib⁹ diebus. tādē ad papam redijt dicēs q^o paratus esz om
nem aliam penitentiā quantumcūq³ sibi iniūgeret facere ⁊ ad
implere.*

E Item legitur de quodam alio peccatore. qui etiam nullam a
confessore voluit acceptare penitētiā. tandem confessor suus si
bi hoc iniūxit. vt precipere seruitori suo q^o semper in primo fer
culo baculum decoratū ei presentaret dicens. Domine ad me
moriam reducatū q^o necessario habetis mori ⁊ nescitis vbi. quos
modo ⁊ quando. Cum autem per tempus aliquot hoc factum fu
isset ⁊ per hoc que comedeat sibi in tedium verterētur. dixit con
fessori suo q^o paratus esset omnem aliam penitētiā facere quan
tamcūq³ etiam vellet. Nam cor suū in seipso conturbatum erat
et formido mortis cecidit super eum. Ex predictis er go satis pa
tet q^o memoria mortis facit hominem se humiliare omnia contē
nere. penitētiā aggredi siue acceptare. ⁊ ex consequēti peccata
deitare. Et ideo Sepe recorderis bone frat⁹ q^o moueris. Si me
mor es mortis. felicis eris cito sortis.

Sequitur nūc Exempla ex varijs
sacrarum litterarum passibus homini
christiano admodum utilia

Petrus damiani ad Blancam co
munitam de terroribus mortis.

Enfandū quippe est cū iam peccatrix aīa vinculis incipit ea
nis absolui q̄ amaro terrore cōcutit. quātis mordacis con
scie stimulis lacerat. Recolit vetita que cōmisit. videt mādata q̄
negligēter implere cōtempnit. Dolet indulta p̄nie tpa sese inani
ter percepisse. **P**lorat inobīle districtē vltionis articulū inuenta
biliter imminere. **N**anē satagit. ire cōpellit. recūpare vult p̄dita
nō audit. **P**ost terga respiciēs totius trāsacte vite cursum velut
vnū breuissimū deputat itineris passum. **A**n̄te se oculos dirigit
et infinita p̄hēnitatis spacia dephendit. **P**lorat itaqz qz ante tā
breue spaciū acq̄rere potuit leticiam oīm seculoz **D**eflet etiam se
prop̄ tam breuis illecebre voluptatē inenarrabilem p̄petue sua
uitatis amisisse dulcedinē **E**rubescit qz p̄pter illam substantiam
que vermib⁹ erat obnoxia illam neglexit q̄ choris angelicis erat i
ferēda. **J**am radios mētis attollit. z dum diuitiaz immortalū
gloriā cōtemplat eam p̄pter vite inopiā p̄didisse cōfundit **C**um
qz sub se reflectit oculos ad hui⁹ mundi cōuallem tetrāqz caligi
nem. **S**up se vero mirat eterni lumis claritatem. liquido depre
hēdit quia nox erat z tenebre qd̄ amauit. **D** si redimū p̄nie tē
pus p̄mereri potuissz qz dure cōuersationis iter arripet. quantis
se deuotionum vinculis innodaret. **I**nterea dum ebescētes
oculi cōturbescūt. dum pecc⁹ palpitat. dum raucū guttur anhelat
dentes z palatū nigrescūt. z quādam velut eruginem cōtrahunt
Pallescūt ora. membra cūcta rigescunt. **D**um hec z hui⁹ tanqz
vicine morti precedētia famulatur officia. assunt oīa gesta simul
et s̄ba. nec ipse etiam cogitatiōes desunt. z cuncta hec amara con
tra actorem testimoniū reddūt. **C**oarceruātur omnia ante respu
entis oculos. z que respicere refugit. coactus z inuitus attēdit.
Adest preterea hinc horrēda demonū turba. illinc z stus angeli
ca. **I**n illo qui meli⁹ est liquido dephendit. cui parti iure possessio
vendicet. **N**ā pietatis i eo vident insignia visitatiōis angelice blā
dicijs delinit. atqz armonice melodie vt creat puocat **Q**d si eū si
nistrē p̄ti nigredo meritorū z seditatis squalor adiudicet. intole
rabili mox terrore cōcutit. repētini ipet⁹ violētia p̄turbat. preci
pitat inuadit. z de misere carnis er gastulo violenter euellit. z ad
eterna supplicia cū amaritudine trahit. **J**am s̄o post egressionem
de coepe q̄s explicare valent q̄t armate inqz acies i insidijs late
ant. q̄t fremētes cunei feralib⁹ telis obstructi tūc obsideāt. z ne li
bere trāsire possit anim⁹ velut militari moze cōstipate legiōes op

pugnāt. Nec ⁊ huiōi frequēter i corde p̄sari qd̄ ē aliud q̄ lenoci-
nātia hui⁹ vite blādinēta respuere. mūdo repudiū dare. illicitos
mor⁹ carnis illidē. solidūq; p̄fectiōis adipiscēte p̄positū i declina-
bilit̄ custodire

¶ Ex horologio eterne sapie.

Tetit an̄ discipulū siluano iuuenis pulcherrimi. q̄ morte p̄-
uent⁹ in p̄rio migratur⁹. ⁊ de salute aie sue nihil disposuerat.

Qui huiōi voce lacrimabili clamabat Circūcederūt me gemitus
mortis dolores iferni circūcederūt me. Deu me ⁊ etne ad qd̄ in
hūc mundū nascebar. nat⁹ ex vtero cur nō statim perij En p̄ncipiū
vite mee fuit cū fletu ⁊ dolore. nūc aut̄ finis me⁹ ⁊ exit⁹ existit cū
miserabili plāctu ⁊ timore **D** mors q̄ amara ē meōria tua cordi
iocūdo ⁊ i delicijs enutrito. Horribil̄ p̄ntia tua ei q̄ de etate iuue-
nis ⁊ robore fortis. ⁊ q̄ potit̄ successib⁹ p̄speris. **D** q̄ paz credidit̄
sem q̄ tā cito mori debuissē. **S**z nūc mors misera repēte q̄si in
insidijs irrupens irruisti sup̄ me. p̄hendisti me ⁊ mille fumb⁹ li-
gasti ⁊ i vincul⁹ recāi trahis ferris. sicut trahi solet dānar⁹ ad sup-
pliciiū mortis. **T**ēpus p̄terit̄. dilapsū ē et a nullo hoīm reuo-
cari p̄t. nō fuit hora tā breuis in q̄ spūalia lucra suo valore oīa t̄-
rena icōpabil̄ excedētia p̄pare potuissē Deu me miser. iō nūc
stillat ocul⁹ me⁹ p̄re dolore ⁊ palpebre fluūt aq̄s. qz reuocare qd̄ p̄-
terit̄ nō possum **E**ya vos oēs q̄ aestis q̄ meā miseriā vidēt̄. qui
flore iuuetutis adhuc gaudētis. qui tps aptū adhuc habēt̄. me re-
spicite. meāq; miseriā p̄siderate. ⁊ i meo piculo dāniū vīm decli-
nate. flore iuuetutis vīe cū deo expēdite. tēp⁹ sacris occupate acti-
onib⁹ ne silia faciētes silia patiamī. **D** felix p̄mia ⁊ p̄uersio matu-
ra qz secura qui at̄ tarde p̄me se p̄mittit̄ dubi⁹ ⁊ incert⁹ erit. qz ne
scit an vere aut̄ fecte peiteat. **D** cras cras q̄ longā restē fecisti mi-
hi. ⁊ i barat⁹ mortis me p̄traxisti. perastunādo decepisti me. Et
quid adhuc dicā. in p̄rio ē tribulatio mea. vt de h̄ mūdo recedā.
Attēde nūc a me q̄so diligēter. **E**cce i hac hora magis gaudere de
breui oratiūcula. puta de salutatiōe angelica deuote per me dicta
q̄ sup̄ milia auri ⁊ argēti. **D** mi de⁹ quanta bona neglexi. q̄ male
accidit̄ mihi q̄ hec nō prouidi quādo bene p̄uidere potui. quot ho-
ras nunq; redituras perdiidi. q̄ modica facta ⁊ negocia inutilia
tractans tam multa ⁊ preciosa bona neglexi. **D** mi deus nunc fi-
nem verbis meis impono. vltērius plangere non valeo. **E**cce ve-
nit hora que me auferet de terra. Deu me nūc video. nunc ex-
perior q̄ amplius viuere non valeo. et q̄ mors est in p̄cipiū

quo. En man^o inualite incipiūt rigescere. facies pallescere. vultus
obumbrari. et oculi profundari ac trasuerfari. Ach me miser pum
cture mortis amarissime circūdant me. et cor debile suffocare nis
tunt. O cordis angustie et pressure mortifere. En pulsus incipit
capitare. Anhelat^o deficere. et quasi ex pfundo se colligere. lucē
huius mūdi ampli^o non video. Et ecce iam statum alteri^o mun
di pre oculis mentalib^o quasi premeditādo prospicere incipio. O
mi deus q̄ miserabiles aspect^o. en cruenta bestie. laruales demo
num facies. nigri ethiopes innumerabiles circūdant me insidiā
res et spectātes miseram animā meam ī proximo exituram. si for
te torquēda eis in sortem tradat. En sudor mortis adest. et mem
bra penetrās et victam esse naturam et iam succubuisse attestans
O terribil^o aspect^o iusti iudicis mihi iam p̄ntis. per timorē subi
to venietis per exhibitionē. Dinc valete loci et amici charissimi
quia hinc iam exitur^o oculum mētis ad purgatorum quo iā de
ducend^o sum cōuerto. inde nō exitur^o donec reddam nouissimū
quadrantē. Illic oculo cordis intueor miserā et dolorem. penās
et afflictionē multiplicem. Deu me miser inter alias debitas pe
nas illo loco expurgere video flāmas igniū. et inuoluere et reimpu
gere quāsdam aias miserorū. que velut scintille flāminome ī me
dio ignis candentis discurrūt. Sicut cum magna villa tota in
incēdio ponitur. et in igne et fumo scintille pariter sursum et deor
sum ferūtur vllulātes. et pre dolore cruciatuū clamātes singule
et dicētes. Misere mei miseremini mei saltē vos amici mei.
Ubi nūc est amicorū meorū adiutorium. vbi promissioes tone cō
sanguineorū. et aliorum per quorū inordinatum affectū nosmetip
sos neglexim^o. et nobismetipsis hāc penam adauximus. Deu cur tot
fecim^o. laborauim^o eis placere volētes et male remunerati sum^o.
ardemus et estuam^o. nec ab illis adiutorium recipimus Deu cur de
salute nostra non nobismetipsis prouidim^o En mirum afflictio
purgatorij quod patimur supplicij superat quodcūq; hui^o tem
poralis mūdi. Unice hore isti^o quam patimur acerbitas penali
tatis centum annos ī se putat habere seculi transeūtis miserias.
Sed sup omnia genera tormētorum ledit nimis. illi^o diuine fa
cici absentia. Et hec oīa predicta in vltimo agone constitut^o tibi
pro memoriali relinquo. Et his dictis agonizādo expiro

Qui inq̄ sunt humane aīe maiores inimici q̄ maligni spūs
qui hanc exeūtem a corpe obsidēt. quam ī carnis amore positā de
ceptorijs delectatōib⁹ fouēt. quam vallo circūdant. qz an̄ mentis
ei⁹ oculos reductis inq̄tatib⁹ quas p̄petrauit. hāc ad societatem
sue damnatōis trahētes coarctāt. vt ipsa iam extremitate vite de
prehēsa et a qb⁹ hostibus circūclusa sit videat ⁊ inde euadēdi adi
tum inuenire nō possit. qz opari iam bona nō licet. q̄ cum agere li
cuit cōtempnit De quib⁹ adhuc aperte quod seq̄tur itelligi potest
Circūdabūt te ⁊ coangustabūt te vndiqz Maligni quippe spūs
vndiqz angustāt aīam. quādo ei nō solum op̄is. ⁊ etiam locutio
nis ⁊ insup cogitatōis inq̄tates replicant vt que p̄us se p̄ multa
dilatauit ī scelere. ad extremū de omnib⁹ angustiet in retributōe.
Si enī distruste penset cui⁹ sit ponderis īproperium ex ore verita
tis agnoscat. cum negligētī ⁊ futura non p̄ficiētī d̄. Et quidem
in hac die tua q̄ ad pacem tibi nūc autem abscondita sunt ab ocul
tuis. Nam cogitādum valde est q̄ terribil⁹ erit hora nostre resor
lutōis. q̄s p̄uor mentis. quāta tūc oīm maloz memoria. que ob
liuio trāsfacte felicitatis. q̄ formidō ⁊ cōsideratio iudicij. Quid er
go nob̄ esse de presentib⁹ ad delectationē debet quādo simul cūctis
trāseuntib⁹ non valz trāsire qd̄ iminet q̄n̄ ⁊ hoc fundit⁹ finit⁹ qd̄
diligat ⁊ illud scipit vbi dolor nunq̄s finitur. Tūc maligni spūs
egrediente aīa sua opa requirūt tūc mala q̄ suaserūt replicāt. vt so
ciam ad tormētum trahāt. **C**hironym⁹ in eplā ad demetri
atem Respuant honores. despiciatur diuitie. Ipa quoqz vita no
stra martyrij amore cōtemnat. Et hec oīa ⁊ si p̄ eternitatis p̄es
mio nō darētur. essent tamē quādoqz peritura. Amittūt hec eti
am illi q̄ semp̄ cupiūt possidē. q̄ multos memoria n̄ra retinet in
maris honorib⁹ ⁊ diuitijs cōstitutos repēte de summo illo potē
tie fastigio cōcidisse ⁊ eos q̄ timore elati aliud q̄daz q̄ hoīes se iā
putabāt exitu suo tātem docuē nos qd̄ fuerit. Quid enī in h̄ mū
do stabile qd̄ firmū est. qd̄ porro nō breue ⁊ incertū. ⁊ casu nō ser
uies. Quale illud bonū est qd̄ semp̄ timeas amittē vel qd̄ auferē
dum abs te metuas vel a te reliquendū scias Nā ⁊ si nullo eripi
atur casu vel morte certe p̄endū est. Et si vita n̄ra tenēdas p̄ mil
le ānos ⁊ ad extremū illū diē totius etatis cotidiana delicaz vo
luptate veniam⁹. q̄le hoc q̄so diu ē qd̄ sine delect. Age iā trāfactū
vite tue temp⁹ aīo reuolue. Nonne videbit tibi vmbra qd̄a fuisse
qd̄ trāsiit ⁊ istar somnū tenuis incertum esse omne qd̄ videt. Hoc

idē r decrepit⁹ senex sentire p̄t cui cōuenit dicē cum ppheta. **Di**
es mei sicut umbra declinauerūt. r ego sicut fenū arui

Ex dialago gregozij. l. 4 c. 38

*ly. Porone
Januarius*

Cuir qdā in hoc mūdo valde diues fuit crisori⁹ noie. sed tm̄ vi
cus plen⁹ quātum reb⁹. supbia tumid⁹. sue carnis voluptatibus
subdit⁹. iū acquirēdis reb⁹ auaricie facib⁹ accessus **Sz** cū tot ma
lis dñs finē ponē decreuisset. corpali hunc molestia pcussit. Qui
ad extremū veniēs eadē hora q̄ iam erat de corpe exiit⁹ aptis oca
lis vidit tetros r nigerrimos spūs corā se assistē r vehemēter imi
nē vt ad iferni claustra se raperēt. Cepit tremiscē pallefcē r suda
re. r magnis vocib⁹ inducias petē. siliūqz suū noie maximū quez
ipse tā monach⁹ monachū vidi nūmqs r turbatis vocib⁹ clamare
dicēs. **Ma**xie curre. nūmqs tibi mali aliquid feci. i fide ena me su
scipe. Turbat⁹ mor maxim⁹ affuit lugēs r pstrepēs familia pue
nit. Eos autē q̄s ille isistētes sibi granit tolerabat. ipsi malignos
spūs vidē nō poterāt. sz eoz p̄ntiam i s̄sione i pallore ac tremo
re illi⁹ qui trahēbat videbāt. **P**anoreāt eoz tetre imagis huc illuc
qz vtebat. i lectulo iacebat i sinistro latē aspectū eoz ferre nō pote
rat. vtebat ad parietē r ibi erāt Cūqz p̄strict⁹ nūmis etiā se relax
ari despauit. cepit magnis vocib⁹ clamare **I**nducias vsqz mane.
inducias vsqz mane. **Sz** cū clamaret i ipsis vocib⁹ de habitacō
sue carnis euulsus ē. **D**e q̄ nūmiz stat qz p nobis tā nō p se vide
rat vt ei⁹ visio n ob pficiat. q̄s adhuc diuina potētia lōganimitē ex
pectat. **N**ā ille tetros spūs an̄ mortē vidisse r iducias petisse. qd
p̄fuit q̄ eadē inducias q̄s petiuit nō accepit **I**tē aliud idē.

Est apud nos athanasi⁹ p̄sbyr licaony qui i dieb⁹ suis lictonij
re terribilē narrat euenisse. **I**bi nāqz vt ait qdā monasteriū p̄ga
laton dz. in q̄ quidā monach⁹ magne estimatiōis habebat. tonis
quippe morib⁹ videbat. at in oī sua actiōe p̄posuit⁹. **Sz** sicut ex fi
ne res patuit lōge alitē q̄z apparebat fuit. **N**ā cū se cū frīb⁹ ieiuna
re monstraret. occulte māducare cōsuevit. qd ei⁹ vicū frēs omni
no nesciebāt. **Sz** corpis r mētis molestia ad vite extrema pdu
ctus est. Qui cum iam essz ad finem frēs ad se oēs qui i monaste
rio inerant congregari fecit. **E**t illi vt putabāt tali viro moricte
magnū quidā delectabile se ab eo audire crediderūt. **Q**uib⁹ ille af
flic⁹ r tremēs cōpulsus est p̄dere. qm̄ hosti tradit⁹ cogebat exire.
Nam dixit. qm̄ me ieiunare vobiscū putabatis. occulte comedebā
Et ecce nūc ad deuorandū draconi sum dat⁹ qui cauda sua genua

mea pedesq; colligauit. caput vero suū intra manū os mittēs spm̄
meū ebibens abstrahit. Quib⁹ dictis statim defunct⁹ est. atq; vt
penitēdo se liberare potuisset a dracone quē viderat expectat⁹ nō
est. Qd̄ nimirū istat qz ad solam vtilitatē audientū viderat. eū
hostē cui traditus fuerat ⁊ innocuit ⁊ non euasit.

¶ Ex vitispatz Exemplū

¶ Abbas sylois sedēs in cella sp̄ claudebat ostium suū. Dicebat
autē de ipso q; in die dormitiōis sue cū sederēt circa eū patres res
splēduit tanq; sol facies ei⁹. Et dī eis. Ecce abbas anthoni⁹ ve
nit. ⁊ post pusillū rursus dī eis: Ecce chor⁹ pphetaz. Et iterum
ampli⁹ facies ei⁹ resplēduit ⁊ dī. Ecce chor⁹ aploz venit. Dupli
cit̄ adhuc refulsit facies ei⁹. ⁊ ecce ipse cū aliqb⁹ loquebat. Depre
cati sunt autē illum senes dicētes. Cū quo loqris pater. Qui dī
pit eis. Ecce angeli venerūt accipe me. ⁊ rogo vt dimittar peni
tē modicū. Dicit ei senes. nō indiges pnia pater. Dixit autē illi
vere nescio me vel iniciū pnie fecisse. ⁊ cognouerūt oēs qm̄ perse
ctus ē. Et rursus facta ē facies ei⁹ sicut sol. ⁊ timuerūt oēs. Dī
pit at̄ eis. Videte ecce dñs venit dicēs. Afferte mihi vas electio
nis heremi. ⁊ cōtinuo reddidit spm̄. Et factū est fulgur ⁊ reple
tus est tot⁹ ille loc⁹ odore suauitatis

¶ Ex vita sancti Hieronymi

¶ Adueniēte die quo venerabil⁹ eusebi⁹ migratur⁹ se scierat. ter
cio die p̄eunte. lāguore febrū concussus valde sup̄ terrā nudam
m̄gri scz hieronymi nō imemor se nudū fecit deferri a fr̄ibus ad
monēs fr̄es singulos in pposito manē. Deniq; saccū quo glorio
sus in duebat hieronym⁹ deferri fecit ⁊ sup̄ se pont. Ordianitq;
se nudū instar gloriofi m̄gri extra ecclesiā in q̄ iacebat sc̄i hierony
mi cadauer sepeliri. Post hec p̄ione accepta se dño ⁊ glōso hiero
nymo p̄mēdauit. ⁊ sic p̄ tridū locutiōe. corpaliq; visione pua
tus. circūstantib⁹ fr̄ib⁹ passiones dñi ⁊ alia legētib⁹ iacuit. Die at̄
mortis duab⁹ se horis añ brē aie exitū cepit venerabilis pat̄ euse
bi⁹ tam horribiles act⁹ agē vt circūstantes monachi tanq; amen
tes iacerent in tra. nam qñq; trāsueris oculū iunctis manib⁹. fa
cie horribili. diraq; voce clamabat. nō faciā. nō faciā. mentiris
mētiris. Post hec faciē in terrā quātum poterat firmās clama
bat. Abiurate me fr̄es ne pereā. Monachi at̄ flētes ⁊ tremētes
in interrogabāt eū. Quid habes pater. Quib⁹ ille. Nō videtis de
monū agnūna qui me detellare cupiūt. At illi. Quid te factur⁹

volebāt eī dicebas. nō faciā. Et ille. Conātur vt blasphem⁹ in
ueniar. Et tō sic clamabā. Tūc illi. quare faciē tuam abscondēbas
in terra. Ne aut aspectū eorū vidēre tā terribilē q̄ omīs pene nihil
sunt respectū illi⁹. Inter hec p̄ba act⁹ priores reiterans sic ad ex-
tremā devenit. frēs aut̄ pauidi ⁊ stupētes stabant velut mortui
nesciētes qd̄ facerent. Ad extremā at̄ horā veniēti glorioſus ei⁹
tem Hieronym⁹ apparuit p̄fortans eū Ad cui⁹ aduētū p̄terit
illa demōnū turba euanuit. Et viderūt hieronymū monachi q̄da
ali⁹ aut̄ has voces ab eusebio audiebant. Cū venis pater. Quā
tū moratus es. Cui vox illa audientib⁹ fratrib⁹. Expecta fili nē
formides. q̄ te nō deserā quē tm̄ diligo Qua voce audita. breuī
discursu tpe venerabil⁹ eusebi⁹ expirauit. Ad cui⁹ corp⁹ siebāt mi-
racula p̄terite vite sc̄ritatē insinūtiā. Inē que q̄dā monach⁹ sui
monasterij p̄ lachrymis ⁊ vigilijs oculorū lumie puat⁹ statim vt
ei⁹ corp⁹ venerandū facie tetigit. oculorū lumē recepit. Quidā de
moniac⁹ etiā obui⁹ sepeliēdo corp⁹ liberat⁹ est.

Aliud ex disfunctione nona

Legit in libro de vij. tonis q̄ narrauerit quidāz frater nomie
Bualterus magr̄ in theologia. q̄ cū ecclia quedā p̄secrari deberet
⁊ quidā nobilis comes excoīcat⁹ ibidē sepult⁹ eijciend⁹ esset prop-
ter p̄secratorēz. patefacto sepulchro. apparuit immanissim⁹ buſo su-
per faciē ei⁹ totā eā opiens ⁊ corrodes. ⁊ ali⁹ s̄mes ⁊ serpētes. ad
quorū aspectū ⁊ horrore omīs q̄ aterant fugerūt. Fili⁹ aut̄ dicti co-
mitis iuuenis hec audiēs accessit. Et visa lanie carnis paterne ⁊
vermū. mirabili diuersitate ⁊ horrore dixit. Isti sunt amici nr̄i
quos nutriūt delicie nostre hos q̄escē facim⁹ in mollib⁹ lect⁹ ⁊ pi-
ctis thalamis. ⁊ augmētam⁹ diuersitate ferculorū. Meli⁹ ē ergo
vt extinguat̄ in vita p̄ p̄niam. molestent̄ piciumū. vt infecti a
nob nō occurrāt in morte. Et relicto p̄ncipatu ⁊ oī glia mūdi fu-
git. cogitās se beatū si fieret paup̄ p̄ xpo. Uēit at̄ rhomam vbi i-
tore di mirabilē corp⁹ suū afflirit. cartonarij etiā inibi forue⁹
officiū dēpto solo suo p̄fessore oib⁹ hoīb⁹ vsq̄ in finē vite sue per-
māsit incognit⁹. Tandē veniēs q̄dā die rhomā vt carbones ven-
deret. ibidē infirmitate graui p̄cussus ⁊ vulnerat⁹ patētissime et
mitissime sustinuit. deidē vocat⁹ a xpo felicit⁹ aduolauit. Quo mi-
grāte oēs vrb̄ capane vltro ⁊ p̄ se diuina s̄rute sonuerūt. Quō cuz
tā papa Joānes q̄z vniuersus popul⁹ vehemētissime mirat⁹ ē. p̄fel-
sor̄ ipi⁹ sacerdos q̄dā hō sc̄tē vite totū vite sue ordinē ⁊ q̄s esset e

narravit. Quod audientes sui nobiles et milites qui eum ibidem quies-
sierunt licet vivum non inuenissent corpus eius defuncti ad terram suam

Aliud ex libro de illustribus viris (cum gaudio redierunt

et conversus quodam de fratribus clare vallis Innocentis vite et conversationis honeste cum graviter aliquando diu egrorasset, tandem ad extrema tenuit. Intrauit ad eum gratia visitationis beatus Bernardus, et confortans eum ait. Confide fili quia misertus es iam de morte ad vitam, de labore temporalium ad requiem sempiternam. Ille vero cum ingenti fiducia respondit. Quidni pergam ad dominum et creatorem meum, vere confido et quantum de misericordia domini iesu christi presumere audeo certus sum quia cito visurus bona domini in terra vive-
tium. Porro beatus Bernardus, ut erat medicus sapiens pastorque sollicitus tamen mens homini rusticano ne tanta fida mensio de presumptis magis temeritate quam conscientie puritate procederet ait. Signa cor tuum frater signa cor tuum, quod est quod locutus es, vni tibi subrepe potuit tante presumptionis audacia. Etenim tu non es ille pauper et miserabilis homo qui cum nihil aut prope nihil haberet in seculo necessitate forsitan magis quam timore dei cogente ad nos confugisti, multum precibus tandem aditum impetrando, nos vero dei causa collegimus inopem, et pariter te fecimus victum atque vestitum ceteris, quia concalcas his qui nobiscum sunt sapientibus atque nobilibus viris et factus es quasi vni ex illis. Quid igitur tribuisti domino pro omnibus istis? Et ecce non sufficit ingratitude tue gratias accepisse te totum bene facia de manu domini, nisi et regnum ipsius hereditas iure vendices tibi. Ad hec ille rudes blando vultu et tranquillo animo dixit. Bene pro charissime bene utique porastis, et haec sunt omnia quae dixisti. Veritatem si iubes loqui ad te dominum et patrem meum, et paucis aperias, vni mihi pauperi et misero suggeri potuit tamen non presumptio. Sed ut ego spero tenentis occasio, si tamen haec est illa predicatio vestra quam nobis sepius inculcastis quia seculi regnum dei non carnis nobilitate, non terrenis divitiis possidet, sed sola obedientie virtute acquirit. Hanc inquam sententiam tanquam verbum abbreviatum a domino sedula commemoratio apud me continui, ponens illud quasi signaculum super cor meum assidue meditans, et super brachium meum sollicite operans. Querite si placeat ab omnibus magistris meis et locis quibus me obsequi et finire iussisti si cuiquam illorum aliquem inobediens fui, si de fratribus nostris quicquam verbum aut signo vel quibus alio modo quantum in me fuit tristitiam. Quod si operam reddidi omnibus in tempore obedire, omnibus finire, cunctos pro dei gratia diligere, quis prohibere me poterit de misericordia eius non confidam. Beatus itaque Bernardus, cum tale responsum ab homine rusticano accepisset, gaudius est gaudio magno et ait. Vere beatus es fili charissime, quia

caro et sanguis non reuelauit tibi sapientiam hanc, sed pater celestis
ipse te docuit. ipse posuit animam tuam ad vitam. recessimusque tramite per
duxit ad patriam. Iam ergo securus egredere. quoniam patefacta est tibi ianua
vite. Defuncto itaque fratre et exequiis celebratis. venerabilis pater de con-
uersatione et assumptione eius sermonem in capitulo luculenter sua illa deuo-
tione et facundia porauit. omnibusque illi exemplo ad amorem obedientie mi-
rabili accedit vehementer namque affectus fuit in responsione illi et magis
pergratulabatur ei super obedientie salute et super ipsius anime puritate quam si vi-
disset eum signis et prodigijs choruscantem.

¶ Sequitur secundum nouissimo- rum de extremo iudicio

Secundum nouissimorum cum frequens meditatio nos a pec-
catis reuocat. est iudicium nouissimum et finale. Dum enim me-
moriam non solum cogitamus a maximis peccatis. verum etiam a culpis
et minimis peccatis. Vnde in vita patrum legitur. quod cum quidam senex vidisset
quendam iuuenem dissolute ridere. dixit ei. Coram celo et terra reddituri
sumus rationem totius vite nostre. et tu rides. Quali dicitur. Si scires quam
stricta ratio fiet postmodum in iudicio de omnibus peccatis quantumcumque leuibus
et paruis. Utique non rides. sed potius planges et doleres. quia nunc tempus est
flecti. locus et peccata lacerandi. Postea gaudebunt quantumcumque sua crimina flebunt
Vnde Gregorius in omelia. Post tempus ita est agenda leticia. ut nunquam ama-
ritudo sequens iudicij recedat a memoria. Tunc est quod dominus dicit in Eccl.
xxviii. Memor esto iudicij mei. nam cum accipio tempus ego iusticias iu-
dicabo. Sic per prophetam loquitur in psalmis. et Jobel vltimo. Consurgat
et ascendant gentes in valle Josaphat. quia ibi sedebit ut iudicem in cir-
cuitu omnes gentes. Item Hieremie ii. Adhuc iudicio predicta vobis
cum ait dominus De quo generali iudicio scribitur in Osee. iiii. Audite ser-
uorum domini filij israel. quia iudicium domino cum hitatoribus erit. hoc autem iudicium valde
est timendum. unde propheta dicit. A iudicijs eius timui. Item Sap. v.
Videntes turbabunt timore horribili. gemetes per angustiam spiritus. Cer-
te dominus in hoc die turbabuntur gentes et timebunt qui habitant termi-
nos a signis tuis. nec immerito pauebunt. quia multa horribilia
erunt signa que videbunt. Nam ut scribitur in Luca. xxi. Cum ve-
nerint filium hominis venientem in nube cum potestate magna
et maiestate. tunc erunt signa in sole et luna et stellis. Et in terra
pressura gentium pro confusione sonitus maris et fluctuum. ita ut
resurgent homines pro timore et expectatione que superueniet vni-

merso orbi. **Q** miser hō cogita illi^o iudicij di. sez & hoīs tā horri-
 bilē aduētū. nā ignis in aspectu ei^o exardescet. & i circuitu ei^o rē-
 pestas erit valida. Ignis inq̄m an ipm pcedet & inflamabit in cir-
 cuitu inimicos ei^o. Un̄ ad Heb. x. Terribil̄ at ē qdā expectatio
 iudicij & ignis emulatio. q̄ p̄sumptura ē aduersarios. Et Mala-
 chie iij. Ecce dies veniet successū q̄li camin^o. & erūt oēs superbi &
 oīs faciētes impietate stipula. Itēz Isāie. lvi. Ecce dñs in igne
 vēiet. Un̄ Jobel. ij. An̄ faciē ei^o erit ignis vorās & p^o eū erurēs
 flāma. Et iō sicut scribit Mala. iij. Quis stabit ad vidēdū eum
 Ipe em̄ q̄li ignis p̄lās & q̄li herba fullonū. & secebit p̄lās & emū-
 dās argētū. Quis ergo sane mēt̄ hūc iudicē & aduētū eius toto
 corde nō timebit. Gregori^o sup̄ Ezechielē. Que erit mēs homis
 etni iudicij p̄ntiā nō formidat̄. vbi sūt peccata an̄ oculos redeūt. &
 oia q̄ cū delectatōe acta sunt ad mēoriā cū pauore reducāt. Certe
 vt scribit̄ p̄uerb. xxvij. Viri mali nō cogitāt iudiciū. q̄ at̄ requi-
 rūt deū aiaduētūt oia. Bern̄. i. pla. Expansco qdē multū iudi-
 cis vēturi p̄lātū. quē latebit nil occultū. nec reliq̄t qd̄ inultū. et
 q̄s nīm n̄ timebit. qm̄ iudex apparebit. ignis an̄ quē ardebit. pec-
 catores q̄ telet. Est at̄ hoc iudiciū sp̄calit̄ metuendū p̄pter eria.
 Prīmū ē multiplex accusatio ipis pctōrib^o valde grauit̄ phorreda.
 Scdm̄ ē strictissā vilicatōis rō de omib^o singlarit̄ faciēda.
 Terciū ē horribil̄ sn̄ie expectatio. q̄ a iusto iudice tūc crudelit̄ co-
 rā cūct̄ hoib^o p̄tra isensatos p̄feret. Que oia sunt pctōrib^o plus-
 timū metuēda. & p̄ dñs eoz̄ mēoria ē pctis retractua

Q iudiciū timendū est p̄pter multiplicē accusationem.

St igit̄ p̄mū p̄pter qd̄ iudiciū ē valde & sp̄calit̄ timēdū. ml-
 tipler accusatio q̄ in ipis pctōrib^o valde grauit̄ ē phorreda
 vñ mlta iueniūt & nūerāt in sc̄ptura q̄ i nouissimo die pctōres ac-
 culabūt. p̄mū ē p̄scia p̄p̄a q̄ pctōrē arguet n̄ i ocelto vt nūc. s̄z co-
 rā oib^o tūc apte. Un̄ Daniel. vij. Iudiciū sedet & libri apti sunt
 id est p̄scia q̄ oib^o reuelabit. In his libris p̄tinet sn̄ia vite & mor-
 tis q̄le seu p̄fusiois salut̄ vel damnatōis sempit̄ne. Itē Apoca-
 lipsis xx. Indurati sunt mortui ex his q̄ sc̄pta erāt i libris. i. i cō-
 sciētis eoz̄. Un̄ ad Rhoma. ij. Testionū ill̄ reddēte p̄scia eoz̄.

Nam sicut testionū bone scie hoīs iusti ē glia. ita testionū pra
ue scie est accusatio damnatio seu pena. Scdm qd excusat pec
catorē sunt diaboli z spūs maligni. Ipi em sicut pditores sugge
runt peccatū faciēdū. ac te facto z cōmisso peccatorē accusabunt
sicut socii furis interdū accusat furem de eo qd fecit cū eo. Ite
Apocal. xij. Dyabolus accusator fratru noīatur. Un̄ Augusti
Abstabit oīs ante tribunal xpi z p̄sto erit diabolus z recitabit
ba p̄fessōis nr̄e. z obiciet nob̄ in faciē qd nobis. z in quo peccas
uim. z in quo loco. z qd facere debemus. Dicitur est em̄ ille ad
uersarius nr̄. Eq̄sime iudex iudica istū esse meū ob culpam. q̄ tu
us noluit esse p̄ gratiā tuas est per naturā. meus p̄ miseriam. tuus
est p̄ cōpassionē. meus ob suasionē. tibi inobediens. mihi p̄senti
ens. a te accepit immortalit̄ tunicā. a me accepit hanc pannosaz
tunicā qua indutus est. tuā vestē dimisit. cū mea huc venit. Eq̄
sime iudex iudica ergo illū esse meū z meū p̄demnādū. Nec Au
gustinus. Tercū q̄ pctōres accusabit sunt angeli z spūs b̄ti. Cre
dibile est em̄ q̄ ille q̄ tradidit eis aīas custodiēdas. requirit ab eis
te h̄mōi custodia rationē. Et cū illi nō mentiant̄. nec culpā alie
nam sibi debent imputare. oportebit eos dicē q̄ ipi nō sunt in cul
pa. s̄ pctōres q̄ noluerunt eis credere z obedire. sicut nō ē culpa
medici q̄ nihil omittit de prinētib̄ ad curaz infirmi si non sanat
languidū sibi inobediētē. Un̄ Hieremie. li. Curauim̄ babylo
nē z nō est curata. Est s̄bū angeloz. q̄si dicēt. fecim̄ qd necessa
riū erat fieri circa babylonē vt curaret̄ s̄ culpa sua fuit q̄ non est
curata. Quartū accusans pctōrē sunt creature. z si quiesc̄ que
dico q̄ oīs z singule. Nā offenso creatore tot̄ mund̄ odio ha
tebit offensorē. Un̄ Job xx. Reuelabūt celi iniquitatē impij. z ter
ra aduersus eū p̄surgēt. Nā dñs aduocabit celū te sursum z ter
ram deorsum discernē populū. Crisosto. sup̄ Mattheuz. In illo
die nihil est qd r̄ndeam̄ vbi celū z t̄ra. sol z luna. dies z nox. z to
tus mūd̄ astabit aduersum nos in testionū pctōz nr̄oz. Et iō
de Greḡ. Si q̄ris q̄s te accusabit. dico q̄ tot̄ mūd̄. z creature
nō solū accusabūt pctōrē. verū etiā pctōrem de ips̄ vindicabunt.
Sap̄. v. Armabit creaturā ad vltionē inimicōz z pugnabit cū
eo orbis terrarū contra insensatos. id est peccatores. Itē eiusdez
pvi. Creatura tibi factori defuēs exandescit in tormētū aduer
sus iniustos. Quintū accusans peccatorē sunt miserabiles perso
ne que iniuriā p̄sse sunt. Nam illi eos tunc accusabunt qui ipis

iniuriā fecerūt. Tunc em̄ verificabit verbū pphete in psalmo sic
dicentis. Cognoui quia faciet dñs iudiciū inopis ⁊ vindictam
pauperis. nam ipse qui intuetur abyssos. qui ambulat super pen-
nas ventorum. terribilis in consilijs super filios hominū. tunc
iudicabit causas pauperum quando stabunt in magna cōstantia
aduersus eos qui se angustauerunt. Tunc vindicabit om̄ia pa-
ter orphanorū ⁊ iudex viduarum. Patientia vero pauperum nō
peribit in finem. Accusabunt etiā subditi suos impios ⁊ negli-
gentes prelatos. Bernardus super Lcā. O terribilis cēns sup
filios hominum. frustra incipient dicere tunc miseri montibus.
cadite super nos. ⁊ collibus cooperite nos. Venient ante tribus
nal christi ⁊ audietur populorum grauis querela. accusatio dira
quorum vivere stipendijs nec diluere peccata quibus facti sunt
duces ceci. ⁊ mediatores fraudulentī. Sextum accusans pecca-
torem est peccatum. Hieremie ij. Arguet te malicia tua ⁊ auer-
sio tua increpabit te. Unde peccata erunt ligata ad collum pec-
catoris. Dzee iij. Colligata est iniquitas efraim. absconditum
est peccatum eius. Treno. pmo conuolute sunt ⁊ impositae collo
meo. s. iniquitates mee. Et iteo sicut furtum ligatum ad colluz
furis accusat eum. sic ⁊ tunc peccata accusabunt miserū peccato-
rem. Proverb. v. Iniquitates sue capient impiū ⁊ funibus pec-
catorum suorum quib⁹ constringitur. Hinc est q̄ per prophetā
dicitur. Funes peccatorū circūplexi sunt me quibus in quā funi-
bus mali per dyabolū trahentur ad infernū. tunc em̄ cadet in re-
tiaculo eius peccatores ⁊ captio quā abscondit apprehendet eos
Legit de ericio q̄ intrans ortum onerat se pomis figens ea in
aculeis. Cum autē venerit ortulanus. tunc ericius volens fugē
impeditur ab onere. ⁊ sic cū pomis comprehendit ⁊ arreat. Sic
etiā accidit peccatori diuersis peccatis onerato in die iudicij cō-
prehenditur ⁊ accusabit ab eisdem. Psalmista. Cognosceat domi-
nus iudicia faciens in operibus manū suarum comprehensus
est peccator. De quo Crisosto. sup Mattheū dicit. Ipe cogitati-
ones ⁊ sp̄aliter opa stabūt ante oculos nros accusantes nos an-
te deū. dicente aplo. Cogitatōib⁹ inimicē accusantib⁹. Bern. Tūc
opa nra simul loq̄ntia dicent ad pctōres. Tu nos egisti. opa tua
sum⁹. nō te deserem⁹. tecū erim⁹. tecū ad iudiciū pergen⁹. Naz
vt dicit Ezechie. xvij. sicut iusticia iusti erit sup eum. sic impietas
impij erit sup eū. Hinc est q̄ Psalmista dicit. Audite hec om̄ia gē

res. auribus percipere qui habitatis orbem. Cur timedo in die ma-
la. i. in die iudicij. q̄ nō solum mala. imo pessima ē cūlibz pctōrū
Ad qd̄ r̄ndit sibiipi dīcēs. J̄ḡ nūc timedo. qz iniq̄tas calcanei
mei circūdabit me. Septimū z vltimū accusans pctōrē sunt tor-
mēta siue instrumēta passiōis iesu xpi. imo veri ipemet p̄ps. vñ
Hieronym⁹. Crux xpi p̄tra te pugnabit. z p̄ps p̄ vulnera sua cō-
tra te allegabit. cicatrices d̄ te loq̄nt. z clam̄ de te p̄q̄rent. Hinc
Aug⁹ in tractatu de simbolo sic dī. Fortassis dñs in corpe suo ci-
catrices obsuabit. vt in iudicio pctōrū exprobraret. z vñcēs
eos dicat. Ecce hoīem quē crucifixiss. videte vulnera q̄ in fixistis. agnosca-
te lat⁹ qd̄ pupugist. qd̄ p̄p̄t vos ap̄tū ē z intrare nolulistis. Tūc
etiā ipe xpus accusans pctōres dīcet illō qd̄ Nūū iij. habet scri-
ptū. Reuelato pudēda tua. z ostendā gētib⁹ nuditatē tuā z reg-
nis tuis ignominis tuā. Dzee. ij. Reuelato iusticiā ei⁹ in oculis
mādatoz ei⁹. z vir nō eruet eū de manu mea. D q̄ tristes z q̄ de-
solati erūt in hoc die miseri pctōres. Tūc em̄ scribit Apocal. i.
videbit eū ocul⁹. et q̄ eū pupugerūt. z plāgēt sup̄ eū oēs trib⁹ t̄re
Tūc pctōr̄ videbit z irasceet. dentib⁹ suis fremet z tabesceet.

¶ Quod iudicium timendum est p̄pter
reddendam rationem

Quid qd̄ iudiciū reddit timorosum ē strictissima villicati-
onis nr̄e rō de oib⁹ singularit̄ faciēda. Lu. xvi. Redde rōem villicati-
ōis tue. Jā em̄ nō poteris āpli⁹ villicare. Charissime si esses
rōem redditur⁹ mille florenoz corā dño tpali iusto prudētī z se-
uero. multū te bēs sollicitari p̄ bona p̄putatiōe faciēda Sis ergo
multo magis sollicitas z vigilas p̄ reddēda rōe de cōmissis boīs
coram deo z angelis z oib⁹ sanctis. quib⁹ tūc p̄ntib⁹ z assistantib⁹ te
necario oportebit cōputare. nō solum de maiorib⁹. verum etiā de
minis vsq̄ ad vltimū quadrātem. Vñ ysa. iij. Dñs ad iudiciū
veniet cum seniorib⁹ populi sui z principib⁹ ei⁹ Et zacharie. xiiij.
Veniet domin⁹ deus me⁹ omnesq̄ sancti ei⁹ cum eo. videtz ad iudiciū
generale: qd̄ erit in publico coram omnib⁹ homib⁹. z nō
in occulto. z iteo tāto magis est timēdum. Vñ Sophonie. iij.
Mane iudicium suū dabit in lucem. z nō abscondet. Erit ergo
ratio multimoda de cunctis tūc reddēda ¶ Primo videtz de ani-
ma a deo nobis data z cōmissa. Si enim rex filiam sibi dilectissimā
quam in regno disposuit facere reginam. alicui cōmississ̄ sub

ditoy sitorz r ille eam male custodisset. quis dubitat quin rex eri-
geret roem de custodia filie sue taliter neglecte. Quid ergo faciet
rex celoy de illo cui filia sua. i. aiam spualit sibi dilectam tradidit
in custodia. qua intendit ad dignitate regia sublimare in celis. si
eam male custodiunt. nonne magna eriget inde roem? Ideo dicitur
Deutronomij iij. Custodi temetipm r aiam tuam sollicite.
Nam sicut dt Augustinus. Maius est damnū in amissioe vni⁹
anime q̄ mille corpoz. Un̄ Bern̄. in libro meditationū suaruz.
Totus iste mundus ad vnius anime precii estimari non potest
Et ideo dt ibidem. Cur carnē tuaz preciosis rebus impiguas et
adornas. quaz post paucos dies vermes comesturi sunt in sepul-
chro? Et animā tuam bonis operibus non decoras. que deo r an-
gelis eius in iudicio est p̄ntanda. Cur ergo aiaz vilipendis. r ei
carnē anteponis? Dominā ancillari. r ancillā dominari. magna
abusio est. Idē in libro de p̄ceptu mūdi. Hodie filij hominuz cu
ram aie negligūt. curā at carnis oi desiderio pficiūt. neq; em̄ pec-
care metuit s; puniri. Tu ergo charissime noli min⁹ dignū plus
diligē magi digno. noli corp⁹ diligē r aiam negligē. noli ancillā
extollē r dominā p̄mittē ancillari. Un̄ Crisostom⁹ in libro de res-
paratōe lapsi. Si aiam negligam⁹ nec corp⁹ saluare poterimus
Nō em̄ aia p corpe. s; corp⁹ pro aia factū est. Qui ergo qd̄ p̄mū
est negligit. r fm̄ qd̄ inferi⁹ est extollit r custodit. vtrūq; corrup-
pit. Qui p̄o ordinē suat r qd̄ p̄mū est colit r custodit. r scdm̄ ne-
glexerit p̄ p̄mi salutē saluabit r scdm̄. Si ergo volueris animaz
tuam saluare. r bonam inde domino rationē reddere. ipam istruere
sciētis r virtutibus diuinis. Unde dicit Plato in Timotheo
Ad hoc anima est adiuncta corpori. vt fenozetur scientias r vir-
tutes. si cuz magno fenore venerit. benigne recipietur a suo crea-
tore. sin autem redegabitur ad inferna. ¶ Secundo reddenda
erit ratio de corpore nostro. Ipsum siquidem est castrum a do no-
bis traditum r commissum. Bernardus. Bonum castrum cus-
todit qui corpus suum custodit Exiget ergo ratio de custodia
huius castri. videlicet si inimici domini. id est carnis voluptatis
r vicia aliquando sunt recepti. r familiares eiusdem r amici. id
est virtutes r bona opera abinde turpiter sunt effugati. Si dyab-
olus ibi fuerit receptus. r christus verus dominus confuso mo-
do sit exclusus. Quod si fecerimus magna erit suspitio de nota
perditionis nostre r infidelitatis. r stabimus ad reddendam ex-

in te rōnem Item corp^o nost^r est iumētum a deo nobis cōcessum
vt ipso vtamur p̄ aie nostre cōmodo ⁊ vtilitate. de q̄ debem^o redde
re rōnem quo ad tria. Un̄ eccl̄as. xxxiiij. Libaria s̄ga ⁊ on^o azino
panis disciplina seruo. Tam azin^o q̄ serū^o designat nost^r corp^o
cui debet panis ad sustentationē nature. s̄ga discipline ad repressio
nem lasciuie. ⁊ on^o boni operis ad p̄fectum p̄iue. Exiget igit^r do
min^o p̄mo de hoc suo iumēto si illi pabulum discrete mistraueri
m^o non nimis laute ipm corp^o nutriedo. Nam qui seruū suū deli
cate nutrit. postea illū sentiet cōtinnacem. vt habet Prouerbior^o
xxix. Etiam nō nimis modicū de necessarijs ipsi corpi tribuen
do qd̄ si fecerim^o reputabimur p̄prioꝝ corpōꝝ peremptores. Cōtra
qd̄ loquit^r sic bernard^o in epistola ad fr̄es de mōte dei. Sūt ⁊ alia
corpōꝝ exercitia. in quib^o necesse ē laborare. sicut vigilie ieiunia ⁊
huioi. q̄ spūalia nō impediūt s̄ adiuuāt. si cum rōne ⁊ discretioe
fiant. q̄ si ex indiscretiois vicio sic agātur vt vel deficiente spū vel
languete corpe spūalia impediāt. qui sic ē. corpi suo abstulit boni
opis effectū. spū affectum p̄mo exemplū. ⁊ honorē deo. sacrile
gus est ⁊ hoz omniū in deum reus. Et ergo Grego. xxx. moralū
sic ait. p̄ abstinetiam carnis vitia extingueda sunt. nō caro. s̄ ne
cesse est vt artem cōtinentie quisq̄ teneat. q̄ non carnem sed vitia
occidat. Sepe em̄ dum in illa hostem insequimur. etiā ciuem quē
diligim^o trucidam^o. Secūdo exiget si s̄ga discipline illud corre
perim^o a rebellione ⁊ lasciujs illud cohibēdo. Un̄ Ber. sup̄ can.
Jugo discipline insolētia morum est domāda. Item d̄r itē in
eplā. D̄ q̄ compositū reddit oēm corpis statum necnōz mentis
habitum disciplina. cervicem submittit. ⁊ ponit sup̄cilia. compo
nit vultum ligat oculos. cachinnos philet moderat linguā. fren
nat gulam. sedat irā ⁊ format incessum. Tercio exiget d̄ns si ip̄
sum corp^o laborare fecerim^o in opib^o penitētie ⁊ stutum. Un̄ au
gustin^o in li. de baptis. paruuloꝝ Propt̄ea de paradiso emissus est
adam ⁊ cōtra edon habitauit. vt significaret q̄ i laborib^o qui sunt
delicijs cōtrarj erudiēda est caro peccati Un̄ corp^o nost^r reputā
dum ē aial laboriosum ad opa p̄iue faciēda nobis a deo cōmodatū
Noli ergo illud tenē ociosum cum ignoras q̄diu penes te mane
bit cū impfecto ope p̄iue ab illo qui cōcesserat forsitan iprouise re
petat Et ergo d̄r chrisost. Si mutuo accepis equū aut bouem in
stāter operaris. ⁊ dicis forte. cras a me tollet. quare. hoc etiā nō
facias equo corpi s̄z tuo. Sic ergo iumētum tuū a xpo tibi cōces

sum discrete nutrias vt sustentet natura ⁊ domentur vicia. Sic
virga discipline corrigas vt maneat in obedientia ⁊ fulgeat casti
monia. sic ad laborē iſtruas vt pſugētur ocia ⁊ faciat digna peni
tētie opera. tūc finaliter possis dño bonam ⁊ valētē ex inde red
dere rōnem. ¶ Tercio reddēda est ratio de primis. ⁊ pmo patri
de filio. hoc habet primo Regum tercio. vbi legit q heli punitus
est p filiis suis eo q n ouerat illos indigne agē ⁊ nō corripuit eos
delinquentes. Et ergo dicit Prouerbioꝝ. xxix. Erudi filium tuum
Tūc quidā. Si tibi sit nat⁹ peccantem corripue natum. Ne ve
suū luere possis de iure reatum. Item platis de suis subditis. Eze
chiel. xxxiij. Fili hominis speculatozem redi te domui israhel. Audi
ens ergo ex ore meo sermonē annūciabis eis ex me. Si me dicen
te ad impium. Impie. morte morieris. ⁊ locu⁹ non fueris vt se
custodiat impius a via sua ⁊ ipse in iniquitate sua moritur. sangui
nem ei⁹ de manu tua regram. Item eiusdem. xxxiij. Ecce ego ipse
sup pastores ⁊ regram gregem meum de manu eoz. Item dñs si
ue pncipes terren⁹ rationem etiam reddet de suo inferioriatqz sub
iecto. Hoc ptz Numeri. xxv. vbi legit q pncipes a domino iuste
sunt suspēdendi i patibulis ppter peccatum populi. quia forni
cat⁹ fuit popul⁹ cum filiab⁹ moab. que vocabāt eos ad sacrificia
sua ⁊c. vt ibidem legit. Tales ergo sunt pncipes ⁊ plati de quib⁹
scribit Hieremie xxv. Ululate pastores ⁊ clamate. aspergite vos
cinere optimates gregis. qz completi sunt dies vestri vt interfi
ciam ⁊ ceteris quali vasa p̄ciosa. Videāt ergo plati eccie ⁊ prin
cipes vniuerse terre. qui alijs p̄sunt ⁊ iparāt. qualic p̄missum
sibi gregē dño pariter ⁊ exēplo instruit. regūt. defendūt. Prelati
nāqz debent populū docere et a lupinis hereticoz insultib⁹ vulpi
nisqz fraudib⁹ sagaciter defendere. Principes dño terre debent pec
cātes corrigē. sibi subditis iusticiam ⁊ iudiciū facē. pupillos ⁊
viduas. miserabilesqz p̄sonas diligētē p̄tegere. nec quenqz iniu
stis actionib⁹ seu molestijs aggrauare. Sciāt em̄ fore scriptū sa
piētie sexto. q iudiciū durissimū in his qui p̄sunt fiet. ex quo em̄
cōcedit misericōdia. potētes autē tormēta patiētur. Ad vos oēs er
go platos ecclesie ⁊ pncipes vniuerse terre sunt hi sermones mei
vt discatis sapiētiam ⁊ nō excedatis. ac subditos sic instruite dis
ligite ⁊ defendate vt durissimū hoc iudiciū. vbi fortiorib⁹ fortior ⁊
maiorib⁹ maior istat cruciatio. secare i die nouissimo valeatis ex
pectare. ¶ Quarto reddēda erit rō de oib⁹ opib⁹ ⁊ cōmissis. Un

Athanasius in simbolo sic dicit. quod ad aduentum christi omnes homines resur-
 gere habent cum corporibus suis. et reddaturi sunt de factis propriis rationem.
 Et hoc est quod apostolus inuocat. iij. ad corinthios. v. Ubi dicit. Deus nos
 manifestari oportet ante tribunal christi. ut recipiat unusquisque pro
 corporis parte quod gessit. siue bonum siue malum. Unde ecclesiasticus ultimo Cuncta
 que fuerint adducet dominus in iudicium et non solum magna et graua peccata
 sed etiam que in oculis nostris videntur modica et quasi nulla. Unde paruum
 quid videtur passus hominis. sed de eo erit ratio reddenda. Job. xiiij.
 Obseruasti omnes semitas meas. et vestigia pedum meorum considerasti.
 Et subdit capitalo sequenti. Tu quidem gressus meos dinumerasti.
 Item. xxxiiij. Oculi eius super vias hominum. et omnes gressus
 eius considerat sed ad retribuendum quod in illis perpetravit.
 Exemplum de aegelo numerate passus heremite. De quo legitur
 in vicalpatz. Non est verbum ociosum. Et tamen sic scribitur. mat.
 xij. De omni verbo ocioso quod locuti fuerit homines reddet de eo rationem
 in die iudicij. Unde sapiens. i. Qui loquitur iniqua non poterit latere.
 nec perierit illum correptionis iudicij. Minimum vitae cogitatio va-
 na. et tamen dicitur Sapiencie primo. In cogitationibus impij interro-
 gatio erit. Et eiusdem. vi. Ipse cogitationes nostras scrutabit Unde
 Eliae ultimo. Ego autem opera eorum venia et congregem cum gentibus
 vicis ad iudicandum prout geres iudicabo. De quo habet iob. iij.
 In diebus illis congregabo omnes geres. et reducam eas in valle iosaphat
 et discrepabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea israel. Om-
 nia ergo opera cogitationes et verba strictissima iudicabuntur. Nam et
 dicit gregorius super illud Mathei. xxiiij. Deus capilli vni numerati
 sunt. Sic deus omnes vias nostras considerat et gressus dinumerat ut
 nec minime cogitationes aut verba minutissima que apud nos valuerunt
 in eius iudicio maneant indiscussa. Tunc enim vniversa opera nostra tanquam
 in frontibus nostris essent scripta erunt omnibus manifesta. Nam
 ut scribitur Ecclesiastici. xi. In fine hominis denudatio illius operum.
 Quinto erit reddenda ratio non solum de malis commis-
 sissis. sed etiam de bonis pretermisissis Unde Mathei vicissim qui-
 to. tunc dicit rex his qui a sinistris eius erunt. Discedite a me ma-
 ledicti in ignem eternum. qui preparatus est diabolus et angelis eius
 Esuristi et non dedisti mihi manducare. et cetera que sequuntur.
 Et fuit vna de causis quare diues epulo non inuenit aque refri-
 gerationem. quia pauper lazarus de micis eius mensam nihil potuit
 obtinere. Item non solum de commissis et omissis reddetur ratio.

sed etiam de tempore p̄dito i quo mala sc̄a sunt. ⁊ bona neglecta
Un̄ ecciasti. xvij Numerz dierū ⁊ tēpus dedit ill̄ dñs. vt ips̄is sa
lubrit̄ ad ei⁹ honorē ⁊ pp̄riā salutē vtant. Qd̄ multi tñ vilipen
dūt ⁊ tēp⁹ inutilit̄ p̄sumūt. De quib⁹ bern̄. ad scolare p̄gr̄ sic
dicēs. Nihil p̄cios⁹ tpe. s; heu hodie nihil vili⁹ reputat. Trāse
runt dies salutis. ⁊ nemo recogitat. nemo sibi perire diē ⁊ nunq̄
rediturā causat. S; sicut nō peribit capill⁹ de capite. ita nec mo
mentū de tpe videt; de quo rō nō exiget. Quātum h̄ timebat be
at⁹ Ancelm⁹ in meditationib⁹ suis ita dicēs. O lignū aridū eter
nis ignib⁹ dignū. qd̄ em̄ r̄nēbis i illa die cum exiget a te vsq; ad
ictū oculi omne tēp⁹ v̄nēdi tibi ip̄sum quē fuerit a te exp̄sum.
et ideo d̄t lapies ecciast. q̄rto. fili cōserua tēp⁹ Sexto ⁊ vltio red
denda erit rō de oib⁹ donis a dño deo p̄ceptis. Ipse em̄ dñs nihil
dat de q̄nō velit h̄re rōem. Un̄ poti⁹ videt; p̄modare q̄s simplr̄ da
re. Ipse em̄ req̄ret rōem de omni dato. siue sit sp̄iale vt sunt bona
aie naturalia acq̄sita ⁊ ifusa. siue corpalia vt sunt fortitudo agili
tas ⁊ pulchritudo. Siue tp̄alia vt sunt diuitie pt̄ates ⁊ honores
De his oib⁹ patet exēplarit̄ ⁊ pabolice Mathei. xx. de q̄nq; talēt̄
Et luce. xix. de nobili q̄tradidit seruis suis diuitias. De qb⁹ oib⁹
oportuit rō reddi ⁊ cōputatio fieri sp̄alis. Et ergo sicut scribitur
Job. xix. Scito esse iudiciū s; breuit̄ faciendū. in q̄te oib⁹ ⁊ sin
gulis superi⁹ iam positia rō stricissima exiget Quare dicebat iob
xxi. Quid faciā cum surrexerit ad iudicādūz dñs. ⁊ cum q̄sierit
quid r̄nēto illi. O q̄s velocit̄ veniet q̄rēs ⁊ introgās de oib⁹ opi
b⁹ nr̄is. Nā iuxta ē dies p̄ditōis ⁊ adesse festinat̄ tpa. s; q̄n iudi
cabit dñs pplm̄ suū. Quia vt dicit̄ Abdiē p̄mo Juxta ē dies dñi
sup̄ oēs gētes. Ipse nāq; d̄t i apocalipsi t̄cio. Ecce venio cito Et
ergo d̄t in euāge. Marci. xij. Vigilate nescitis em̄ q̄n dñs veni
et. an media nocte an gallicātū. an mane. necū venerit rep̄tē iue
niat vos dormiētēs. Qd̄ autē vobis dico oib⁹ dico. Vigilate. vi
gilate. Nā si nō vigilaueris veniā ad te tanq̄ fur. ⁊ nescies q̄ ho
ra veniā ad te. Itē apocal. vltimo. Ecce venio cito ⁊ merces mea
mecū est reddē vnicuiq; scdm̄ opa sua. ⁊ ergo charissime cū de tot
et tātis oportebit te iā cito ⁊ q̄si iprouise ⁊ subito rōnem reddē sp̄
vigila. diligēter te examina. p̄sciam. q̄s tuā fundit̄ expurga. Ut
cū dñs ad iudicādūm venerit possis eidē p̄ueniētē r̄ndē. Et in
ocul̄ ei⁹ grām ac veniā pctōz misericordit̄ inuenire. Et hoc ē qd̄
suadet tibi. Eccias. xvij. ibi d̄t. Ante iudiciū temetipm̄ introga

in conspectu dei inuenies propitiationem.

Quid iudiciū timendū sit pro-
pter sententie probationem.

Prīmū qđ finale iudiciū reddit formidabile et pauescendū est horribilis sine expectatio que a iudice tūc crudelis est ferenda. Dec autē snia est terribilis spēaliter propē tria. Prīmū ē incertitudo snie sine dubitatio. Nulli enī pstat an p se vel ptra se ferat. Nā vt dicit Eccl. ix. Sūt iusti atq; sapientes. et opa eorū in manu dei sunt. et tamen nescit homo utrū odio an amore dignus sit. s; oia in futuro seruant incerta. Un̄ legit in vitaspatrum. q cum abbas agaton moriturus per tres dies staret immobilis apertis oculis. et fratres eū pulsaret dicētes. Abba vbi es? Respōdit in p̄spectu oim. iudicis assisto. Et dixerūt frēs. Tu times. Dixit. Intima p̄tute qua potui mandata dī custodiui. s; hō sum. et nescio utrū opa mea accepta sunt coraz deo. qz aliter sunt dī iudicia et alit̄ hoim. Et iō nec p̄tū. nisi venero añ denz. Dicit enim Gregorius. Sepe iusticia meā ad examen diuine iusticie induceta iniusticia est. et plerūq; sordet in conspectu iudicis. qđ in intē tōe fulget opantis. Un̄ Prouerb. xiiij. Est via que videtur hoibus recta et nouissima ei⁹ ducūt ad interitū. Et quia iste sanctus pater Agaton hec cordialiter aduertebat. ideo quāuis in māda tis dei custodiendis diligentissimus fuit. futurum tamen iudiciū valde timuit et expauit. **C** Irē legit adhuc in vitaspatrū. q qdam senex dixit. Tres res timeo. Unā videlicet qñ aia mea egressura est de corpe. Alia qñ occursum est ipi deo. Tercia vero qñ finale sniam in die nouissimo expectauerit auditura. ecce quā liter multi scōrū patrū hoc iudiciū timuerūt. pp̄ incertitudinē snie tūc ferende. Et p̄o merito valde timēdū. Un̄ Matthei. viij. et sunt p̄ba saluatoris. Multi dicent michi domine dñe. nōne in noie tuo prophetauimus et den. omnia cecim⁹. et p̄tutes ml̄tas fecim⁹. Et tunc p̄fitebor illis dicens. Discedite a me quia nunq; noui vos. Si prophete et fugantes demones et miracula i di nomine facientes. tunc repellent. quis tam sancte hic posset vivere q in hoc iudicio nō habeat tremere et parere. Nullius verissime eam nō sit mundus a corde super terram. etiam nec infans vni

nis diei. Hinc est qđ scribit *Iste lxiij.* facti sumus om̄s nos vt
immundus quasi pannus menstruate vnuerse iusticie nre. *Igit*
de om̄ib' opibus nostris in hoc iudicio producēdis quātumcuqz
etiā videantur bona sine iusta. tētem' merito formidare. *Un̄ iob*
nono. Verebar oīa opa mea. Sic be'is Paulus vas electōis. qz
nis de nullo pctō sibi p'sci' fuerit. Dicit em̄ *Act.* xliij. Ego om̄i
bono ouerfat' sum apud deū vsqz in hodiernū diē. Tamē sic scri
bitur *Ecc.* v. De propiciatu peccatorz noli esse sine metu. Unde
p̄mo ad *Corint.* iij. quasi panēdo dē. Nihil mihi p'sci' sum sed
in hoc iustificat' nō sum. Hinc *Gregori'* ait. Iusti aut' viri om̄e
qđ agūt metuūt dū caute p'siderant ante qntū iudicē stabūt. Om̄
nes em̄ stabimus añ tribunal xpi. vt scribit *Aplus* ad *Rhoma.*
xiiij. Et ergo ego miserrim' qđ dicam vel qđ faciā. dū nil boni p
feram añ tantū iudicē. Scđm ē illius senctie dura z lamētabil
immo intolerabilis platio. c. *Ante Marthei* xv. Cum venerit
fili' hoīs in maiestate sua z om̄s angeli cū eo. tunc sedebit sup se
dem maiestatis sue. Et p̄grebuntur ante eum om̄s gentes. z se
parabit eos ab inuicē sicut pastor segregat oues ab hedis. Et sta
tuet quidē oues a dextris. hedos autē a sinistris. Tunc dicet rex
his q̄ a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei possidere
paratū vobis regnū a p'stitutōe mundi. Esurui z dedistis michi
manducare. sitiui z dedistis michi bibere. z cetera que sequuntur.
Tunc dicet z his q̄ a sinistris eius erunt. Discedite a me maledi
cti in ignem eternū q̄ parat' est diabolo z angelis eius. *Un̄ qđaz*
Judicis in lite breuis est vox ite venite. Dicit reprobis ite. veni
te bonis. O graciosissimū z dulce xpi alloquiū. cū dixerit. Uēite
O durū z amarū imo intolerabile v̄bū cū p̄nūciauerit. Discedis
te a me maledicti in ignē eternū. siue ite. Vere vere. Aspera vox
ite. vox est benedicta venite. Unde be'is *Bern.* ait. O qz graue z
amarū a sinistris erit ite. cum a dextris vox venite dicit rex largi
tor vite. *Iste* est gladi' ab vtraqz pte acut' exiens de ore filij hoīs
Ue habet *Apocal.* p̄mo. z etiā v̄. Certe tunc pcutiet terrā vir
ga oris sui z spū labioz suoz interficiet impiū. *Ue* habet *Isa.* xi.
O qz terribile ē illā vocē tunc audire. *Un̄ Aug'* sup *Joannem*
Qui ceciderunt ad vocē vnā morituri xpi. quid facient sub voce
iudicaturi. *Ite* siquidē rugiet tanqm̄ leo. *Amos* iij. Leo rugiet
quis nō timebit. *Ite* *Isa.* v. Rugit' a' vt leonis. *Ite* *Dieremie*
xxv. Domin' de excelso rugiet z de habitaculo suo dabit vocē suā

Peruenitq; sonus eius ad extremū terre, quia iudicium domino
cum gentibus. Certe tunc vox domini confringentis cedros, nā
tunc dominus confringet cedros libani. Hoc est superbos & ele
uatos eius speciales inimicos. Qui mox vt honorificati fuerint,
& tanq̄m cedi exaltati quemadmodum sumus deficient, cum in
hoc iudicio humiliati fuerint a domino, & quasi penitus ad nichilum
redacti. Nec etiam vox domini erit sicut tonitruum verberans
terram. Itēo Job vicesimosexto, tremēs dicebat. Quis poterit
tonitruum magnitudinis eius intueri. Unde Psalmista,
Intonuit de celo dominus & altissimus dedit vocem suam.
Item Job tricesimoseptimo. Tonabit dominus voce sua mirabiliter
qui facit magna & mirabilia. Hinc Anselmus in meditationibus
suis dicit. Quid dormitas anima tepida & cuomi digi
na. Qui non exasperatur. Qui non tremat ad tantum tonitruum,
non dormit, sed mortuus est. ¶ Item verbum domini erit
ad modum choruscantis. Unde zacharie nono. Exibit vt sicut
gur iaculum eius & dominus in tuba canet. Certe sicut dicitur
Ite vicesimo capitulo. In die illa clangetur tuba magna. Sic
dicit Aristoteles super illud Matthei decimoquarto. Virtutes
celorum mouebuntur. Terrenor magna vox tube terribilis,
cui omnia obediunt elementa. Que petras scindit, inferos aper
nit, portas ereas frangit, vincula mortuorum disrumpit, & de
profundis abyssi liberatas animas corporibus suis reddit, & ad
iudicium ire compellit. Nec omnia citius consumentur in opere,
tanquam sagitta transit in aere. Dicente Apostolo prima ad
Corintheos decimoquinto. In momento in ictu oculi in nouis
ma tuba. De hac etiam tuba dicit beatus Hieronymus super
Mattheum. Quotiens diem illum considero, toto corde con
tremisco. Siue etiam comedo, siue bibo, siue aliquid aliud facio
Semper videtur illa horribilis tuba sonare in auribus meis.
Surcite vos mortui & venite ad iudicium. Hinc diem frequē
ter debet cogitare quilibet tribulatus, seu onere penitentie ag
grauatus, & magnum inde suscipiet in anima subleuamen. Un
de dicit beatus Gregorius in omelia. Diem illum fratres charis
sumi ante oculos vestros ponite, & quicquid modo graue cernitur
in eius comparatione leuiatur. ¶ Debemus etiam hanc di
em expauescere & timere. Nam hec est dies ire, dies magna

z amara valde. Unde Sophonie pmo. Uox diei domi amara, tribulabitur ibi fortis dies ire dies illa dies tribulatiois z angustie. dies calamitatis z miserie. dies tenebrarū z caliginis dies nebulę z turbidinis. dies tulle z clangoris. Itē Isa. iij. Sol pueretur in tenebras z luna in sanguinē. anqz veniet dies dñi magn⁹ z horribilis. Qñtū metuebat btūs Bern. hūc diem quādo dixit. Cū recordor mortur⁹. terret terror me venturus. Quez expecto nō securus. terret dies me terroris. dies ire z furoris. dies luctus z meroris. dies vltre pctoris. De hoc etiā die ait sic idē in sermōe. Nudi stabūt ante tribunal xpi. vt audiant vocē iudiciū. qui obturauerunt aurē suā ad vocē isrlj. Quid em loquit̄ deus Agite inq̄t pñiam. Multi tñ dissimulant multi pñient aures suas z dicunt. Durus est hic sermo. Non sic impij non sic. tunc intonet durus sermo. verbū asperum cum pñiciatū fuerit Itē maledicti in ignem eternū. Quid ergo dicēt in die illa terribili miseri peccatores ppetue z demnati. cum viderint sanctos ad regnū vocari. atqz semetip̄os ad mortis supplicia eternalit̄ destinari. Certe sicut d̄ Sapie v. Sementes pre angustia spūs dicent intra se pñiam agentes. Hi sunt quos aliqui habuim⁹ in terisum z in similitudinē improperij. Nos insensati vitā illoz estimauim⁹ insaniam. z finem illoz sine honore. Quō ergo deputati sunt inter filios dei z inter sanctos fors illoz est. Nos errauimus a via vitat̄ z lumen iusticie nō illuxit nobis. z sol intelligētie nō est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis z perditōis. z ambulauimus vias difficiles. viam autē domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia. aut q̄ diuiciarum iactantia contulit nobis. Transierunt omnia illa tanq̄m navis que pertransit fluctuantem aquam. cuius cum preterit nō est vestigiuz inuenire. Certe hec cōfessio z pñia tunc erit nimis tarda. Penitebūt q̄dem ad penam. sed nō conuertent̄ ad veniam. Nam tunc non erit amplius locus misericordie z venie. sed equitatis z iusticie. cū pñiciat̄ a tremēdo iudice. Itē z venite. Qñtū hec snia ē ab omib⁹ metuēda. ¶ Cū legit q̄ q̄dam sanctus cū spūs fornicatio nis ipm grauit̄ temptaret exorauit dominū. vt temptator ei vltimiliter appareret. qd̄ z factū est. Tunc sc̄tus ille ait. Quid tibi prest̄ q̄ me sic temptas. est enim summa fatuitas. Nosti nanqz q̄ cū aliquem in peccatum precipitas. peccatum tuuz z aggrauas z ex consequenti sic penam tuam augmentas. Respōdes demon

ait. Scio inquit verum esse quod loqueris. scio enim q̄ quanto
plures peccare fecero tanto diem iudicij amplius retardabo. **N**
lam autem diem super omnia reformidō. in qua duram illam sen
tentiam me auditurum expecto. Ite maledicti in ignem eternū
qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Et vt fulminationem illi
us sententię saltē ad tempus valeam retardare. itro nitor homi
nes tam grauit̄r temp̄rare. **O** deus eterne quātum tūc demones
et miseri peccatores timebūt et a voce tonitruī tui formidabunt
Et ergo si volueris hanc vocem nō timere. ⁊ in illa die magna et
horribili securus esse. semina nūc opera pietatis. iusticie ⁊ miseri
cordie. **O** q̄ felix fuerit ⁊ multum beat⁹. qui nūc intelligit super
egenum ⁊ pauperem. in illa die liberabit eum domin⁹. **Uñ** Pro
uēbiorum. xi. Benefacit anime sue vir misericors. facit etiam di
gnos fructus. Nam qui nūc semināt in lachrymis ⁊ dolore tūc
venientes veniēt. portantes manipulos suos cum magna exulta
tione. Sed multi nūc seminant spinas ⁊ zizania. purātes se tūc
triticum messuros. non sic impij uō sic. Que em̄ seminauerit ho
mo. hec ⁊ metet. dicit apostol⁹ ad Galatas. vi. Et ergo d̄t domi
n⁹ **O**see decimo. Arastis impietatem. iniq̄tatem messuistis **Uñ**
qui seminauerit pctm̄ ⁊ actus nequicie metet gehēnalem penam
Qui vero frutes ⁊ opa p̄m̄e. colliget gloriā sempiternā. nam
qui bona egerūt ibūt in vitā eternā. q̄ hō mala ī ignē etnū. **O**pa
em̄ illoꝝ sequitur illos Apocal. xiiij. nā opa tūc saluabūt. ⁊ opa
cōdemnabūt. **N**unc ē qd̄ d̄t ioh. v. Veniet hora in q̄ oēs q̄ in mo
numētis sunt. audiet̄ vocē dñi. ⁊ pcedēt q̄ bona fecerūt ī resurre
ctionē vite. q̄ hō mala ī resurrectionē iudicij. **Uñ** apoca. ij. d̄t in
ter affutur⁹ **E**go sum scrutās renes ⁊ dabo vnicuiq̄ fm̄ opa sua
Nā vt d̄t abdic p̄mo. Sicut fecisti fiet tibi. Et ergo scribit̄ hīe
mie. l. ca. Et sunt s̄ba iudicis ad angelos malos de pctōre p̄tem
nato sic dicentis. Reddite ei scdm̄ op⁹ suum. iuxta oīa q̄ fecit fa
cite illi. Et ergo si volueris ante x̄m̄ autumnū bonum habere et
multis fructib⁹ abundare. semina nūc largiter in hoc vere huius
presentis vite. nam qui parce seminat parce ⁊ metet Et qui semi
nat in benedictionib⁹. de benedictionib⁹ ⁊ metet. Ut habetur ses
cundo ad corinthios decimo. Sic etiam qui seminat in maledi
ctionib⁹ ⁊ peccatis. de eisdem metet. Nam vt dicit̄ p̄uēbio com
muni. **Q**uod sibi quisquis serit presentis tempore vite. **H**oc sibi
bi mellis erit cum dicat̄ ite venite. **T**ercū vero p̄pter qd̄ sentētia

iudicis ē terribil' & desolata ē omni dolore plena damnatorū a deo
et angel'. & ab oib' sanctis separatio etna. cum ps sinistra a demo
nib' rapietur. In instāti em̄ & sine mora illa horribili sn̄a ab ore
xpi pmulgata erūt parati demōes crudelissimi. rapiētes aīas mis
seroz. ducētes eas velocitē ad suppliciiū sempiternū. Hoc etiā pa
ter figuratiue. Hester. vij. de mīstris assueri regis. qui erāt audis
sini ad suspēcendū amon. Unde dicit ibidem. necnō verbū de ore re
gis exibat & operuerūt faciem ei' mīstri regis. Sic diaboli statim
in illo die erūt paratissimi ad recipiēdum statim aīas pctōz. Et
hoc est qd dicit in lamētationib' Hier. i. ca. Dēs psecutores e'
apphenderūt eā. Un̄ Chzostom. in li. de reparatiōe lapsi. Cogita
seuos illos & horrēdos penaz mīstros. q̄ pctōres p̄cipitāt ad sup
plicia sempiterna. Itē Hugo de sancto victore. Tortores horribi
les qui nunq̄ miserent' erūt parati vt data sn̄a. te damnatū rāpi
ant ad tormēta sempiterna. Tūc miserād' miser lamētādo dicit
Susceperūt me sicut leo parat' ad predā. & sicut catul' leonis ha
bitās in abditis. O dolor ineffabil'. o pena indicibil' talis amarit
sine psecutiōis. Un̄ bern. in meditationib' suis sic ait. Quispu
tas meror erit. q̄sluct'. que tristitia qn̄ separabūtur mali a con
sortio iustoz et a visioe dei. & traditi i p̄tatem demonū. ibūt cum
illis i ignem eternū. Ibiq̄ erūt sine fine i luctu & gemitu Procul
elōgati a beata patria paradisi. & i gehēna nunq̄ lucē habituri iū
pta quātitatē culpe penā sustinētes. tunc illi miseri pctōres de
omni redēptiōe desperātes vsq̄ i eternū nō videbūt lumē. nam
introibūt in inferiora terre. trahent' in man' gladij p̄tes vulpium
erūt. hoc est ipsorū demonum qui sunt fraudulēt' & nequissimi ad
nocēdum oib'. De hac separatiōis pena sic dicit Chzostom' in
libro de reparatiōe lapsi. nōnulli imperitorū putāt sibi satis esse &
optabile videri si tantūmodo careāt gehēna Ego autē multo gra
uiorē q̄ gehennam dico esse cruciatus. remoueri & abijci ab il
la glia. nec puto acerba esse gehēne supplicia. Ut sunt illa. De q̄
bus audi qd dicit beatus petr' Torquet is qui arceat a respectu xpi
hoc crede mihi penit' oib' grauius. Et hoc solū est qd supat & ges
hēnam. Un̄ item sup illud Mathei. xvi. Excidet & in ignē mit
tet' Intolerabil' res est gehēna & suppliciiū horribile Tamē si mil
le quis gehēnas ponat. nil tale est dur' quale ab honore illi' glo
rie ppelli & exosum esse a chzisto. Nam scdm̄ augustinū. Repro
bi mallēt omne tormētum sustinere q̄ videre faciē iudicia irati.

Un̄ Jobelis secūdo. A facie eius cōtremuit terra. moti sunt cœ-
li. & stelle retraxerūt splēdorem suū. a facie ei⁹ trepidabūt populi.
Certe domine tūc peccatores infirmabūtur & peribūt a facie tua
Et hoc pre dolore nimio. cum eam viderint. auersam. & quo ad ip-
sos terribilit̄ cōmotam & crudelissime dicentem illud Hieremie.
pviij. Do: sum & nō faciem ostēdam eis in die perditōis eorum.
Qualis separatio. O q̄s grauis & amara tūc diuisio cuiuslibet
peccatoris a facie dñi taliter indignātis. & horribiliter dicentis.
Amē dico vobis. Un̄ quidā. Caroz tristis discessus
tristior istis. Corpis & aie tristissim⁹ a deitate. Charissimi ppter
hec oīa supradicta & quasi infinita alia que breuitatis causa omit-
tunt. ex per giscimini & leuate capita vestra. ac omni timore & tre-
more diem illum precauere. Nam sicut dicit Sophonie primo
Juxta est dies dñi magn⁹ iuxta & velox nimis. Et ergo dicit Esaie
pviij. Vigilate. qz ppe est dies dñi. vigilate itaqz quia nescitis diē
neqz horam. vt scribitur Mathei xxv. Unde prima ad thessalo.
ultimo frēs ista diligēter scitis quia dies dñi sicut fur ita in no-
cte veniet. Cum em̄ dixerit pax & securitas tūc repentin⁹ eis sup-
ueniet interit⁹. & sicut dolor in vtero habētis & nō effugiet. Vos
autem frēs iam nō estis in tenebris. vt vos dies illa tanqz fur cō-
prehēdat. Vos em̄ filij lucis estis & filij dei. Igit̄ non dormiam⁹
sicut ceteri. s; vigilem⁹ & sobriū sim⁹. Dec vbi supra. Jē luce. xxi
Attēdite vobis ne forte grauent̄ corda vestra i crapula & ebrieta-
te. & curis hui⁹ vite. & veniat sup vos repētina dies illa tanqz la-
queus enim superueniet in omnes qui sedēt sup faciem viuuerse
terre. Vigilate itaqz fratres omni tempore orātes vt digni habe-
amini omnia ista fugere que ventura sunt. & stare ante filium ho-
minis. Dec omnia ibidem. Nam in veritate ibi erit amor & tres-
mor & intolerabilis dolor. Unde Jobelis secundo capitulo. Ma-
gnus est dies domini & terribilis valde. quis sustinebit eum. Et
Esaie secundo ca. Et introibūt in speluncas petrarum a facie for-
midis dominik voragine terre. et a gloria maiestatis eius cū sur-
reperit percutere terram. Tunc enim in fremitu conculcabit ter-
ram & in furore obstupesciet gentes. Sicut scribitur Abacuck
tercio. Et iteo dicitur Esaie decimo capi. Quid facietis in die vi-
sitationis & calamitatis de longe venientis. ad cuius fugietis au-
xilium: Certe peccatori tunc nullum erit refugium. nullum sola-
men seu adiutorium. Unde Anselmus in libro de similitudinib;

bus. A dextris erūt peccata accusantia. a sinistris infinita demonia. Subt^o horridum caos inferni. desup^o presentia iudicis irati. foris mund^o ardens. intus cōscientia vrens. vix iust^o saluabitur. Peccator autem sic reprehēsus quo fugiet. latere tūc erit impossibile. 7 apparere intolerabile. Item est dicta sententia eo magis formidabilis 7 timēda. quia nō solum corp^o diiudicat. s; etiam ipam animam cōdemnat. Unde legitur in exemplo. Duo fratres quorum vnus erat fatuus 7 alter sapiens. ibāt pariter eadē via. Cum autem venissent ad binium vbi erant due vie. vna delectabilis 7 pulchra. reliqua vero inabilis 7 aspera. fatuus videns viam delectabilem. dixit sapiēti. Eamus per hāc viam. Sapiēs respondit. frater 7 si via ista delectabilis est. tamē ad malum hospiciū sine dēducit. Unde cōsulo p^o aliā viam trāseamus. nā quāuis ipsa sit aspera 7 inabilis. tamē dūcit finaliter ad hospiciū laudabile 7 pulchrū nimis. magne honestatis 7 quietis. Respondit fatuus frater. Magis volo oculis meis credere q̄ tibi de his que tu nō vides. Et sic se posuit ille fatu^o in via delectabili et amena. Quod sapiēs videns nolēs eum relinquere ipsum sequebatur. Pergētes autem pariter inciderūt statim in latrones. qui eos ab inuicem separātes posuerūt in carcerib^o diuersis. factum est autem vt rex illius terre preciperet quadam die omnes incarceratos ad se adduci. vt ipsos iudicaret ad mortem. Venientes autem isti duo fratres inter ceteros cum se mutuo viderēt. sapiēs sic dixit regi. O domine mi rex 7 iudex. valde conqueror vobis de isto fratre meo. Nam cum essem^o pariter in via. 7 ipse sit fatuus ego vero sapiēs sum reputat^o. Ipse enim mihi volebat credere vt iuissem^o per quādam bonā viam quam sibi demonstrāui. sed fecit me secum ire per quādam viam malā. vbi cecidim^o inter latrones. vnde reus est mortis mee. Ad hec fatuus dixit. Domine mi rex. Ego aduersus fratrem meum maiorem habeo causā cōquerēdi. Nam cum ipse sapiēs sit non debuisset tam faciliter me secut^o fuisse per viam quam scīuit fore malā. Quod si nō fecis; rediissem vtiq; 7 secutus eum fuisset. 7 presens periculum nulloatenus incurrissem. Unde vere reus est mortis mee. His verbis ex vtraq; parte auditis. rex talem protulit sententiā dicens. Tu fatue noluisi sapienti credere. et tu sapiens secutus es fatuum. igitur vos ambo debetis morte condemnari.

Sic ergo erit fratres charissimi in die iudicij. et in consumo

matione seculi cum eribūt anime de latibulis suis. ⁊ corpora de se-
pulis suis. ad recipiendum iudicium de commissis omnibus
operibus suis ⁊ omissis. Nam corpus fatuum quia noluit sequi
consilium anime sapientis. ⁊ spūs sapiens. quia secutus est corp⁹
fatuum. Igitur cōdemnabitur ambo in iudicio extremo. Et hac
de causa sententia iudicis dicitur gladius ex vtraq; parte acutus
Ut habetur Apocalip. primo. Nam percutiet tam quo ad cor-
pus q̄ quo ad animam miserum peccatorem. Unde Mathei de-
cimo. Illum timeate qui potest corpus ⁊ animam perdere in gehē-
nam. Item dictam sententiam reddit multum formidabilem et
timendam qualitas ipsius iudicis. Est enim ferenda a iudice cir-
cumspēcto immo prudentissimo qui non poterit falli. Nam om-
nia sibi cognita sunt ⁊ nota. Ipse enim nouit abscondita cordis
scrutans corda ⁊ renes deus. Unde ad Hebreos quarto. Omnia
nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Deus enim intuetur cor. vt habe-
tur primi Regum decimosexto. Unde ecclesial. vicesimotercio.
Oculi domini multo plus lucidiores sunt sole. circumspicētes
omnes vias hominum. ⁊ profundum abissi ⁊ hominum corda in-
tuentes in absconditas partes. Et ergo vt dicit Boetius. Ma-
gna nobis indicta est bene faciendi necessitas. cum agamus om-
nia an̄ oculos iudicis cūcta cernentis. Itē hiēmie tricesimosecū-
do. Oculi tui aperti sūt super omnes vias filiorum adam. ⁊ red-
das vnicuiq; scđm fructum adinūctionum eius. Ille est iudex
valde metuendus cui perspicabile omne solidum ⁊ opertum om-
ne secretum. cui obscura clarent. muta respondent. mens sine vo-
celoquitur ⁊ silentium confitetur. Nec etiam sententia ferenda
est a iudice nouissimo. qui non poterit flecti. nam iudicabit orbē
terrarum in iusticia et populos in equitate. nullius etiam vere-
tur potentia. nec alicuius accipit personam. nec aliqua munere
tunc placatur. Unde Deutronomij decimo capitulo. Deus ma-
gnus potens ⁊ terribilis qui personam non accipit nec munera.
Certe tunc plus valebit pura conscientia q̄ mar subia plena Luc
diuitibus nihil proderit diuitiarum copia. sed solū pietatis ⁊ ius-
ticie. profunt opera. Unde Ezechie. viij. Argentū eorum foras
eicietur. ⁊ aurum eorum in sterquilinum erit. Argentum ⁊ au-
rum non valebit liberare in die furoris domini. Tunc apparebit
dulus seculi falsitas mundi. ac vilitas ⁊ indignitas omnium di-
uitiarum. Q̄ dulce. q̄ iocūdu erit tunc odisse mundum. ⁊ q̄

triste. q̄s amaz habuisse mūdum carum. Nec sentētia ferēda ē a iudice q̄ precib⁹ non corrumpit neq; mitigat. Prouer. vi. Non acquiescet cuiusq; precib⁹. Et iteo vt d̄t Chriſoſt. Ibi angeli pro homib⁹ non intercedēt. Quia iust⁹ iudex tūc non faciet miscōiaz sed reddet vnicuiq; scđm merita vel demerita. equam ⁊ inflexibilem iusticiam. Unde Ezechiel. viij. Scđm viam eoz faciam eis et scđm opera eoz iudicabo eos. ⁊ scient qz ego domin⁹. Et ergo Job. ix. expauescēs dicebat. Verebar omnia opa mea sciēs qz nō parcis delinquētī. De his omnib⁹ ait Bernard⁹ in prosa. Iuste q̄ dem iudicabit nec psonā acceptabit p̄ce nec corrumpet. sic nec precib⁹ flectet. Et igit labora diligētē illuc deferre iusticiam. vbi misericordiam nō poteris inuenire. Nam vt scribit Prouer. xi. Non proderūt diuitie in die vltionis. sed iusticia liberabit tunc a morte. Charissimesi scholares lcōnes suas nesciēs valde timēt de examine magistri. quia forsitan acriter corrigētur. Quantum habēt tunc timere miseri peccatores de extrema auditione summi magistri ⁊ iudicis. qui nō studuerūt in libro iusticie ⁊ veritatis. Certe in hoc examine que nūc malignātur exterminabūtur. In iusti em̄ puniētur ⁊ semen impioz peribit. Ecōtra vero tunc in memoria eterna erunt iusti. ⁊ ab auditiōe mala non timebūt. Et iteo d̄t Ecclī. viij. Ante iudicium para tibi iusticiam. Nec sentētia etiam feretur a iudice crudeli ⁊ cōmoto qui nō poterit placari. Nam domin⁹ qui nunc naturaliter māsfuctus est vt agnus tūc apparebit quasi leo rugiēs crudelis ⁊ cōmotus. Unde Osee. xij et possunt esse verba domini de auaris. gulosis. ⁊ superbis in die iudicij sic dicentis. Juxta desideria sua adimpleti sunt ⁊ saturati et eleuauerūt cor suū ⁊ obliti sunt mei. Et ero eis quasi leona ⁊ sicut pardus in via assirioz. occurram eis quasi vltia raptis catul. et disrumpam interiora icuris eozum ⁊ cōsumam eos quasi leo. Quid em̄ crudelius istis bestijs poterit inueniri. Item de domin⁹ ad impiū cōdemnādum. illud Ezechie. viij. Finis venit super te ⁊ emittam furorem meum ī te. ⁊ iudicabo te iuxta vias tuas ⁊ ponam cōtra te omnes abhominatiōes tuas. Et non parceret oculus me⁹ super te ⁊ abhominatiōes tue in medio tui erunt. Et scitis quia ego domin⁹. venit temp⁹ prope est dies occisiōis. nūc de p̄p̄quo effundam iram meam sup te effundā furorem meū ⁊ in te. Certe dñe sicut ignis cōburit siluam ⁊ sicut flamma cōburēs montes. Ita tūc persequeris illos in tempestate tua ⁊ in ira

tua turbabis eos. Tūc em̄ exardescet sicut ignis ira tua. et in furo-
 re obstupescies gētes. De quo dicit̄ Esa. xxx. Ecce nomē domi-
 ni de lōginquo veniet ardēs furor eius et gravis ad portādum la-
 bia ei⁹ repleta sunt indignatiōe et lingua ei⁹ quasi ignis tenozas et
 spūs ei⁹ quasi torrēs inundās vsq; ad mediū colli. ad p̄dēdas gē-
 tes ad nihilū. Hūc furorem p̄vidit iob in spū cū dixit. Quis mi-
 hi tribuat vt i inferno p̄tegas me et abscondas me donec p̄trāseat
 furor tu⁹. Vere tāta erit tunc severitas iudicis. q; nec vobis pote-
 rit exc̄p̄mi. nec mēte cogitari. Omnia em̄ iudicia ab inicio mūdi
 sup̄ humanū gen⁹ habita sunt tanq; stille et scintille respectu fu-
 rozis dñi. quem i hoc iudicio exercebit. Ecce q̄ districtus veniet
 ad iudiciū. qui mitis resurrexit et ad celum ascendit. Un̄ gregori⁹
 in omelia sup̄ illud Joh. xv. Thomas vii⁹ ex duodecim q̄ dicit̄ di-
 dim⁹ sic ait. frēs vitā vestram morēs q; cōponite. et is qui mitis
 resurrexit a mortuis. q̄ strict⁹ in iudicio veniet p̄iudicare. Certe in
 die tremēdi eraminis sui cum angelis et archāgelis. cū thronis et
 dominationib⁹. cum p̄ncipatib⁹ et p̄tātib⁹ apparebit. celis et terris
 ardentib⁹. cunctis q; elemētis i obsequiū sui terrore cōmotis Hūc
 ergo tāti pauoris iudicem an̄ oculos vestros ponite. hūc venturū
 timete vt hūc venturū nō timidi s; securi videatis. Timēdus est
 ergo modo. ne tūc timeat. Terror ei⁹ ad vsum bone actionis nos
 exerceat. met⁹ illius vitā nrām a prauitatib⁹ cōpescat. Certe si ali-
 quis vestrū cū suo aduersario eam dicitur in iudicio die crastina.
 esset exhibend⁹ totam fortasse noctē insomnem duerēt qd sibi dici
 posset. qd obiectionib⁹ respōderet secū sollicita et estimati mēte s; s;
 laret. vt iudicē inueniret aspez vehemēter metnēt et noxius appa-
 rēt formidaret. Et quis ego. aut qd ego? Nimir non longe futu-
 r⁹ post hominem vermis. post vermē puluis. Si ergo tāta cura
 pertimescit iudiciū pulueris qua intēctione cogitādum ē. qua for-
 midine videntū est iudiciū tāte maiestatis. Hec oia item vbi su-
 pra. Sūt et qdā alia p̄dictam sentētiā grauiāta. Prīmū vitelz
 qz ibi nō est p̄tās resistēdi. Sapientie. vi. Virtuti brachij tui q̄s
 resister. Et ysa. xiiij. Quis resistet iudicio tuo. Vere null⁹ potest
 resistere. sed omnes generaliter oportet comparere. ac sentētiā
 summi iudicis siue velint siue nolint coram angelis expectare.
 Ipse em̄ loquitur p̄ esaiam. xlvij. ad peccatorem cōdemnandum
 in hec verba Reuelabitur ignaminia tua. et videbit̄ obprobrium
 tuū. Ultrionem capiam et non resistet mihi homo. Ante iob. ix.

Deus cui⁹ ire resistē nemo p̄r. Nam si fortitudo q̄rit robust⁹ est. Unde Dester. xij. Dñe de⁹ rex omnipotēs i dōne tua cuncta sunt posita ⁊ nō est q̄ possit resistē volūtatī tue. Tu enī fecisti celum ⁊ terram. ⁊ quicqd̄ celi ambitu cōtinet dōmīn⁹ omnium tu es. nec est q̄ resistat maiestati tue. Iste est magn⁹ dōmīn⁹. ⁊ fortis ⁊ potēs. cui⁹ magnitudis ⁊ potētīe nō est numer⁹ neq; finis. Nullū etiam quātumcūq; magnum ip̄e timebit. Sap. vi. non videbit dōmīn⁹ magnitudinem cuiusquā. qm̄ pusillum ⁊ magnum ip̄e fecit. Omnes enī subiecti erūt pedib⁹ cuius ⁊ timebunt ip̄m in die illa vehemēter. Nam sicut d̄r Ezechi. vij. In die iudicij ⁊ furoris dñi rex iugebit. ⁊ p̄nceps induetur merore. Item Apoca. vi. Reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ iudices diuites ⁊ fortes ⁊ omnis seru⁹ ⁊ liber abscedent se i spelūcis ⁊ in petris mōtium. Et dicēt montib⁹ Cadite sup nos ⁊ abscedite nos a facie sedētis super thronū. ⁊ ab ira agni. qm̄ venit dies magn⁹ ire. Tribidem. xvij. Flebūt ⁊ plangāt reges terre q̄ in babilone fornicati sunt. ⁊ i deli cijs vixerūt cum viderit fumū incēdij ei⁹. longe stātes p̄p̄ timorem tormētor. Tertē tūc erit tribulatio magna qlis non fuit ab inicio mūdi. vsq; modo. Ut d̄r Math. xij. Secūndum est q̄ dictam sentētiam aggrauat qz nō est ibi loc⁹ pctōrib⁹ se abscedēdi seu occultādi. Nam vt d̄r bea⁹ anselm⁹. Latere tūc erit impossibile. ⁊ appare intolerabile Un̄ iob. xxxij. Nō sunt tenebre. ⁊ non est vmbra mortis ibi vt abscedant qui operātur iniquitatem. Itē Bernard⁹ in sermōe. Nudi stabūt ante tribunal xp̄i. vt audiant vocem iudicij q̄ obturauerūt aures suas ad vocem p̄silij. Ut susperi⁹ allegatum est. Charissime hūc diem time. hūc dñm ⁊ iudicē omnia iudicatur; cordialit̄ expansece. vt eo diligenti⁹ possis pctā deuitare. Nam vt d̄r eccl̄. p̄mo. Timor dñi expellit peccatū. Et alibi. In timore dñi omnis hō declinat a malo. Tercū est qd̄ dictam sentētiam aggrauat. qz nō est ibi loc⁹ ad aliū appellandū. nec spaciū appellandū. Un̄ psal. Quo ibo a spū tuo. ⁊ quo a facie tua fugiam. Si ascēdero in celum tu illic es. si descēdero ad infernum ades. Unde d̄r dōmīn⁹ de pctōre Amos. ix. fugiet ⁊ non saluabit ex eis q̄ fugerit si descēderint vsq; ad infernū inde manus mea educet eos. Et si ascēderint vsq; ad celū inde trahā eos. ⁊ absceditū fuerit in vertice carmeli inde scrutās auferam eos Et si ceciderit se ab oculis meis i fundo maris. ibi mādabo serpēti ⁊ mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis ibi

mandato gladio ⁊ occidet eos. ⁊ ponā oculos meos sup eos in tu
no ⁊ in malo. Et ergo Job. x. dñs oia indicatur sic dr. Nō est q̄
de manu mea possit eruere. Certa sunt plane video vbiq; nos iue
niet man^o omnipotētis. Un̄ autor de curru aie. Quid facies di
ues nusquā tutus bene viues. Quo te cōuertes q̄ cursum p̄dite s̄
tes. Quo vertes cursum nō tutus es hic neq; sursum. Si miser
ascēdis celos vel ad infera rēdis. Imperat i celis fer^o est vel ad in
fera telis. Si mare querat rex iste mari dominat. Nusquā tur
eris s; vbiq; reper^o haberis Vere vere ita nullibi patebit fūca vl
in morte nec in vita D q̄ bene aduertebat hoc bea^o Eleasar^o qui
sic inquit dicebat. Man^o omnipotētis neq; viuis neq; defun
ctis elugiā. vt habet. ij. Machabeoz. vi. Et dictis igit p̄ mul
tiplic^o q̄ finale iudiciū erit omnib^o metuendū. ⁊ hoc p̄pter accu
sationē plurimoz ibi sustinēdam. Et p̄pter rōem vniuersoz ges
neralit^o reddēdam. Et p̄pter diffinitiuā sententiā a iusto iudice
horribilit^o p̄ferēdam. Qui ergo memoria p̄seruat non immeri
to quemlibet a peccatis.

Sequuntur exempla de Secūdo nouissimoz.

De extremo iudicio

Legit in libro de ortu carthusiensū q̄ qdā doctor p̄cipu^o. ⁊ vi
ta vt videbat ⁊ fama doctrina ⁊ sapia int̄ oēs doctores parisiēses ex
cellent honorat^o ⁊ mirabil^o gratiosus ḡni ⁊ vltia i firmitate p̄ue
t^o nō diu decubens die clausit extremū. Cūq; tota die illa q̄ defun
ct^o est more parisiēsi i aula funē in feretro decubente fuisset cātata
officia defūctor. in crastino mane ḡgregata ibidē vniuersitate pa
risiēsi tā scholarū q̄ doctoz vt tā honorabili viro solēnis ⁊ vene
rabil^o p̄beret funeralis officij sepultura. Cū igit reuerēdi viri fere
tz in q̄ fun^o iacebat eleuare vellēt ad ecciam deferendū subito cun
ctis stupētib^o qui mortu^o videbat ⁊ erat eleuato capite reledit i fe
retro ac oib^o audientib^o alta ⁊ terribili voce clamauit. Iusto dei iu
dicio accusat^o sum. Et h̄ dicto caput deposuit ⁊ decubuit mortu^o
sicut p̄us. Qua voce cūcti attoniti ⁊ territi deliberauerūt ipm il
lo die nullo mō fore sepeliendū s; vsq; ad crastinū referēdum.
Mane ergo sequēti cū multitudo mag^o p̄ueniss; dictūq; fun^o s̄

cū p̄s vellēt ad eccliam deportare, defunctus sicut p̄s elevato
capite dolorosa ⁊ tribili voce intonuit. Iusto dei iudicio indicat̄
sum. Quā vocē multitudo audiēs ⁊ intelligēs stupuit plus q̄ p̄
us Et cū aliterū interrogassent qd̄ sibi vellēt tā in soliti ⁊ incepti
defuncti clamores, adhuc determinauerūt ip̄m nisi in alio crastino
nullaten⁹ tumultādū. Tercia dō die cū p̄p̄t ista p̄digia fere tota
ciuitas uenissz. ⁊ sum⁹ cūct⁹ p̄p̄t ad tumultū vellent deportare
defūct⁹ sicut p̄s iā scio altissima ⁊ mestissima voce p̄sonuit. Iu-
sto dei iudicio p̄demnat⁹ sum. Qua horribili s̄nia audita q̄si oēs
imēso fuerūt timore ⁊ tremore p̄culsi certi facti de p̄demnatōe tāti
viri qui int̄ alios videbat̄ honestate vite claritate fame dignitas
excellētia ⁊ multiplici scia ⁊ sapia p̄fulgē. Ea tēp̄state erat ibi ma-
gister Bruno doctor famosus, natione teutonice ⁊ de Colonia nō
obscur⁹ parētib⁹ nat⁹. ecclie etiā remēsis canonic⁹ ⁊ ibidē schola-
riū magi qui supradictis vocib⁹ salubrit̄ territ⁹ atq; p̄p̄ct⁹ allo-
cut⁹ ē q̄sdā socios suos ibi p̄ntes, infrascript⁹ vel silib⁹ v̄bis, dicēs
Eya charissimi quid faciem⁹. Omnes sil̄ perim⁹. nō saluabimur
nisi q̄ fugerit. Si i viridi hoc sit in arido qd̄ fiet. Si hō tāte dis-
gnitatis tāte litterature tāte scie. q̄ videbat̄ tā honeste vite. q̄ erat
tā celebris fame. sic indubitātē ē dānat⁹. qd̄ nos miserū hominū
culi faciem⁹. Si lugubri voce vni⁹ homuncionis tā horribili ac
stupēdo timore ac tremore p̄culsi ac stupefacti sum⁹ qd̄ faciemus
cū rugit⁹ leonis cū extremi iudiciū tuba i aures nr̄as p̄reperuerit
cū oēs audierim⁹. Surgite mortui venite ad iudiciū. Quō i ta-
li horribili iudicio vbi colūne celi tremiscēt. ⁊ angeli t̄rebunt.
⁊ t̄riti cogēt apparē. Ubi tūc latebim⁹. Impossibile erit latē in-
tolerabile apparē. fugiam⁹ igit̄ a facie gladij p̄occupem⁹ faciem
dn̄i in p̄fessioe. Uēite ad dorem⁹ ⁊ p̄cidam⁹ an̄ deū plorem⁹ coram
dn̄o q̄ fecit nos. Postq̄s igit̄ vocē ei⁹ audiuim⁹ nō obdurem⁹ cor-
da nra. sz exeam⁹ de medio babilonis egrediamur pentapolim ig-
ne ⁊ sulphure iā succēsam. ⁊ exēplo b̄ti pauli hēmitē. ⁊ b̄ti antho-
nij arsenij euagrii ⁊ alioz sc̄toz cū b̄to ioāne baptista antra testi-
q̄ram i mōtib⁹ nos saluos faciam⁹ vt et̄ni i iudicij irā ⁊ s̄niam dā-
natōis et̄ne euadam⁹ ⁊ p̄uēire possim⁹ ad portū ⁊ t̄rā q̄llitatē salu-
tis et̄ne His ⁊ silib⁹ v̄bis ⁊ sentētijis sc̄ipm ⁊ q̄sdā socios alloq̄ns
⁊ exhortāns. Deliberauerūt ip̄e ⁊ sex alij viri p̄bi secuz abrenūciare
mūdo ⁊ oib⁹ p̄p̄is ei⁹ ⁊ ad p̄fectā p̄niam pagēdā heremi t̄stra cō-
p̄tētia q̄rē. ⁊ ibidē relict⁹ oib⁹ relict⁹ diuitijs. ⁊ honorib⁹ h̄mū

di. accipe singuli cruces suas ⁊ nudū xpm nudi partā viā seq. et
latā ac spaciosam deserē q̄amatores ⁊ sectatores mūdi p̄ducit ad
supplicia dānatoꝝ. Et q̄ audierāt samā scitatis scti Dugonis
epi gratianopolitani q̄ p̄us aliq̄ tpe eiusdem maḡi Brunonis in
scholis soci⁹ credit̄ extitisse sp̄s sancto inspirāte simul ad sanctuz
ep̄m memoratū accedere decreuerunt. ⁊ eiusdē p̄ciliū ⁊ auxilium
inq̄rere. vt in ei⁹ dioceli quā audierant multis desertis mōtibus
abundare locū cōgruū obtinerēt in q̄ suū sc̄m ac salubre p̄posi
tum posset effectū mancipare. Septem igit̄ sancti viri infrasc̄p̄
ti p̄fata de causa ad predictū sanctū ep̄m duce sancto sp̄ritu p̄
uenerūt. Et vt vtar omnino verbis scriptis in legenda vite sancti
Dugonis episcopi memorati per summū pontificem Innocen
tium qui eum canonizauit approbata ⁊ confirmata adest magi
ster Bruno vir religiosus scientiaq̄ famosissimus honestatis et
grauitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulachrum
Habebat autem socios magistrum Lauduinum qui post euz ex
tuit prior carthusie. ⁊ duos stephanos h̄i sancti rufi canonici fu
erunt. sed desiderio vite solitarie eis sese coniunxerunt. hugonem
quoq̄ quem cognominabant capellānū eo q̄ solus ex ip̄is sacer
dotis officio fungeretur duos quoq̄ laicos quos appellam⁹ con
uersos andream ⁊ garinū. Querebant autem locum heremitice
vite congruū necdumq̄ repperant. hac igitur spesimal ⁊ sue san
cte conuersationis odoꝝe trahente venerunt. Quos episcop⁹ non
solum grātanter. sed ⁊ reuerenter suscepit ⁊ tractauit ⁊ voti com
potes fecit. Ip̄so nāq̄ consiliente iuuante ⁊ communicante car
thusie solitudinem intrauerunt atq̄ exstruxerunt. Anno dōmī.
Millesimo octogesimoquarto. episcopatus vero dicti sancti hu
gonis quarto. viderat autē p̄fatus sanctus episcopus circa idē
tempus per somnū in eadem solitudine deū sue dignationi habi
taculum construētem septem etiam stellas itineris sibi ducatur
p̄stantes erāt x̄o h̄i septē Quapropt̄ nō istoz t̄m. s̄ ⁊ q̄ succel
serunt eis p̄silia libent̄ amplectus ē. ⁊ vsq̄ ad mortē carthusie ha
bitatores p̄silijs semp̄ ⁊ b̄n̄ficijs fouit. licet x̄o ⁊ p̄mitus diuini
amoris tot⁹ ardet̄ incēdijs nō alit̄ t̄m ad discipline celestis exer
tia eoz exemplis ac familiaritate inferbuīt q̄ si flāmanti q̄s faci
plures alias circūponat ardētes. Erat autē ⁊ cū eis non vt domi
nus aut episcop⁹. sed vt fr̄us ⁊ frater humilissimus. ⁊ ad cuctozū
quantum in ip̄so erat obsequia paratissimus. Adeo vt vir ves

nerabil' wilhelm' tūc prior scī laurētij postea scī theofridi abbas
magro humoni etiā ipse religiosa deuotōe nō mediocrit' alligatus
bri hugonis' zuternal' vini quippe tūc p singulas habitabāt cel
las apd mgrm brunonē nō leuē dgrēt q' pene oia ad hūilitatē
spectatā itra cellulā sibi tāqz pūi parēt officia z eps nō saltē secū
vt soci' sed poti' cōuersaret vt famul' Intantū aut heremū deuo
r' incolebat z sedul' vt eū mgr' bruno nōnunqz exire cōpelleret dē
cēs. Ite ad oues vestras eisqz qd' detetis exsoluite.

¶ Aliud

¶ Refert doctor iacob' carthusiēs i libro de pctis mētalib' z cri
minabil' Duo frēs religiosi honeste z uersatiōis se mutuo cordia
lit' dilexerūt inf' quos vn' mortu' alteri apparuit i orōe pcutēri
Quē uiu' vidēs i vili habitu z vultu meso inq'suit cur sic appa
rēt. Rūdit defunct' tribus vicib' dicēs. Nemo credit. nemo cre
dit. nemo credit. Quēsiuit uiu' quid esset qd' nemo credit Respō
dit defunct' qz districte iudicat dē z qz leuere punit. His dictis
disparuit z uiuentē frēm magno timore cōcussum derelict

¶ Aliud

¶ Quidā rex fuit magn' z gloriosus z factū est pcedente illo in
curru deaurato eū regali obseqo obuiasse illi duos viros attritis z
sordidis indutos vestib' attenuatas macie z pallidas facies habē
tes. vt ego rex vidit illos desiliēs cōfestim de curru z i trā pādēs
adorauit z surgēs amplex' est eos affectuose osculās Magnates
pō illi' ac pceres de hoc idigti sunt arbitrātes eū fecisse idigna re
gali glā nō tñ ausi in faciē illū rephēdē germano frī ei' suggesse
rūt vt ei loqrēt ne tate excellētie diademati tantā inferat z times
liā. Qui cū frī ista dicēt z ei' humiliatōnē rephēdēt ei rex respō
sum dedit qd' tñ illenō intellexit. Cōsuetudo aut erat illi regi qn
fuiam mortis ptra aliquē dictabat pconē suū añ ianuā illi' cū tu
ba huic officio deputata mittē. Cui' voce oēs zgnoscebāt mortis
reū esse Uespe itaqz veniētē misit rex bucinā mortis tubicinare añ
ianuā frīs sui. Quā cū audissz ille de salute desperans tota nocte
sua disposuit ac summo diluculo nigris z lugubrib' indut' vesti
b' cū vrozē z filiys pgit ad fores palaciū flēs z lugēs. Quē rex ad
se igredl fecit z vidēs eū lugentē ait. O stulte z insipiēs si tu sic
timuisti pconē germani frīs tui aduersus quē te nihil deliquisse
cognoscis. quō mibi rephēsiōnē intulisti qz i hūilitate salutari et
oscular' sum pcones tui mei sonorabili' tuba mortē mibi signifi

cantes et terribilem dñi occurrunt cui multa et magna meam peccata
 se peccati sum. Ecce denique tua arguens insipientiam isto vsus sum modo
 Nunc hoc et illoz qui te miserunt ad mei reprehensionem stulticiam arguere
 curabo et ita fremens instructum remisit domum precepit aut fieri de lignis
 quattuor arcellas et duas quod de vndique auro cooptras ossaque mortuorum
 putredinem mittens in eis aureis obsiderant feris. Alias hoc duas pice
 et bitumine limens repleuit lapidibus preciosis et inestimabilibus margaritis
 et oim vinctorum odoribus funiculisque alicinis astrinxit. De
 inde accersiri fecit reprehensores suos magnates. scilicet illos et peceres
 et posuit ante eos quattuor ipsas arcellas ut esharerent quanto quod iste quis
 hoc illo precio sint adigne. Illi hoc deauratas magni precij iudica
 uerunt. Expediit enim inquit inter regalia diademata poni. quod hoc illi
 nite pice et bitumine erat vili quodam et exili precio dignos dixerunt
 Rex aut dixit ad illos. Sciebam et ego talia vos dicturos exterioribus
 oculis enim oculis exteriora cernitis. et tamen nota oporteret facere. scilicet interius
 oculis intrinsecus reposita expedire siue honores siue contumeliam. Et
 mox precepit ut aperiret arcelle deaurate ex quibus referat dixerat ex
 alant et feridissimum visus est aspectus. At ergo rex. Iste typus est eorum
 qui splendidi quod de et gloriose induunt vestibus et potentia elati sunt scilicet in
 trisecum mortuis malignisque opibus referti sunt. Deum pietas bitu
 minataque precipies dissoluit et apiri et cunctos qui aderant letificauit eo
 rum quod erat splendore et odore. Tunc ait ad illos. Scitis quod illia
 sunt ista. Dumilibus illi qui vilius opti erat vestimentis que vos exterioribus
 re attendentes hitum contumeliam putatis mea ante faciem eorum in terra adora
 tionem. Ego hoc intellectualibus oculis reuerentiam illoz et decorum ostende
 ras aiaz glorificat quod de eorum tactu omni corona et regali vniuersa pura
 pura preciosiores istos existiam. Illos igitur profundes docuit ne erra
 ret in his qui foris appareret scilicet interna attenderent.

¶ Item Aliud ex libro Apum.

Magister Symon de tomaco Parisius in theologia regebat. Et
 erat excellens doctor ille suo tpe scilicet extra decem talis officij in eotis
 nes et super. Sic cum super omnes doctores ciuitatis auditores haberet
 et in schola coram omnibus de humilitate altissime doctrine christi questione
 disputatio prohibita terminaret in fine tandem et reprobum sensum in exe
 cranda extra christum blasphemie verba protulit. Tres sunt inquit qui in
 du sectis suis et dogmatibus subingunt. moyses christus et machometus
 tus Moyses primo iudaicum populum infatuauit. Secundus christus a suo
 nomine christianos. Tercio gentilem populum machometus. Nec mora cuer

his oculis scz pro humana voce horribilē. mugitū emisit z epilē
tia statim elisus in terrā die tercio eiusdē morbi mortem accepit
plaga ergo insanabili percussit eū omīporēs z omī scia vsqz ad p̄
ma litteraz elemēta p̄nauit. sz grauiori in aīa cū hac plaga percussus
est. Tum vsqz in diē mortis sue q̄si mut^o cōpar^o est iumentis in
sippiētib^o z in luxurie seditate p̄māsit. Et vice summe ammirati
onis miraculū Alcyōnē fornicariā scubinā suā noiare poterat et
sciebat Boeciū s̄o de trinitate q̄ iuxta eū ad spectaculū ponebret.
quē olīm corzetē scierat post inditā plagā. nec noiare nouerat
nec valebat. Nō trāsgrediar^z ergo t̄mōs p̄stitutos z piū modū
semp habeas in scripturis

¶ Aliud ex libro apum

¶ Iuuenis q̄dā in theutonice p̄tib^o ex sanguine p̄ncipū plenissē
generosus. Sed moribus z vita de gener episcopatum male acce
pit. Qui rapinis z luxurijs verecūde p̄mo. sz imerecūdissime p̄
modū opam dedit. Castigauit at eū dñs flagello mltiplici. sz cū
abuteret eo in supbiā dedit eū dñs in mortē reprobā. Qua in ho
ra venerabil^{is} Conrad^o deo dign^o hildemēsis eps ad matutinas in
tēpeste noctis silētio surrexerat illisqz diebz resederat ad studium
facturus in die simonē. Nec mora rapt^o in spū vidē se vilis est
ep̄m quendā velata facie sz in fulis insignitū ad tribunal iudicis
rapi. Nō assunt truci vultu satellites accusant ep̄m. vñ^o in ra
pina. ali^o in cede hoīm atqz ali^o in luxurijs lubricantē. Tūc inter
assessorib^o suis ait. Accusate discutite librate iudiciū ferte s̄niam
nec mora assessores parāt iudici ferūt in cōmuni s̄niam inter ap
probat latam. Accedunt ministri supra fuliginē nigriores z ab
lata mitra de capite anulū casulam dalmaticam ac reliqua ep̄sco
palia indimēta detracta. ad pedes iudicis deponūt. nudūqz relic
tū cū clamore rapiūt eiulantē z a facie iudicis trahunt ad tartar
ra nihil secū p̄ter peccata portantem. Nō assessores iudicis sur
gunt z cū cantu sonoro subiūgūt. Dū t̄ps habem^o bonū ad omēs
opemur. His visis in spū dicit^o hildemēsis ep̄s in se reuersus cog
itare cepit q̄siā fuerit ille miserabilis p̄sul. Tum ecce quidā ad
ostīū pulsans intromissus est cū lachrymis clamans talē ep̄m in
p̄xima villa venisse de vespe z sub eadē noctē hora subitanea mor
te subtractū. Quo audito sc̄tus p̄sul miserimo illo desincto p̄o
luit z licet unanimiter q̄ntuz ad subuētiōnē p̄ pietate tū lachrymas
amarissimas fudit.

C Ex cesario.

C An annos paucos romae qda cardinal defunctus est noie Jordanus. q qnda de ordine cisterciensi assumptus. sz vita ordinis eo mihi me recordabat. Erat enim auarus valde sicut a qdaz abbate audiui. Dabebat aut notarium qnda noie Panolphu. Hunc cu p qda negotio nescio q misisset interim expirauit. Eade hora cu ille expletus to negotio rediret mane an luce ceterum miserabile in agro presplat. Secebat hoies in iumentis in ore candas hntes sctis toris ad capita illoz Quos iordanus cardinalis cuculla induit nudis pedibus seqbat duobus demonibus se ducebatur. In qz aspectu du notarii nimis horreret clamauit cardinalis Panolphus par tolphus. Subsistete clerico et dicete. Quis es. aut qd clamas? Rndit ille. Ego sum iordanus dnus tuus et mortuus sum. Dicente illo. q ducis mini ille rndit. An tribunal xpi. Er ille. Nostis qd de vobis sit futurum. No noui in qt te scit. sz cu illic venero beatus Petrus de cardinalatu meo p me reddidit est rdem scitus so bndictus de cuculla q si illis inde obtinere poterit saluator. sin autem damnator. Sicqz oculis eius subtractus est.

C Sicut ibi tortores spiritibus horridiores. deformes nigri. sz non ad libera picari. nunquam lassant. sz semper ad hec renouant.

C Chulostum. qz amarum erit in iudicio separari a visione dei. Si mille mihi gehenas pponas non tamen reputo sicut ab illi gloriose iocunditatis societate expelli et exosum fieri creatori

C Item ad demetriadem ponamus ante oculos.

C Auctoritates sanctorum de iudicio extremo. Gregorius. Pensate fratres charissimi ante aspectum tanti iudicis quis in illo die terror erit quanto iam in pena remedii non erit. Que illa confusio cum reatu suo exigente continget in conuentu omnium hominum angelorumque erubescere. Quis eum pauor quem et tranquillum mens corpore non valet etiam iratum videre. quem bene sophontas describit dicens. Dies ire dicitur illa dies tribulationis et angustie. dies calamitatis et miserie. dies tenebrarum et caliginis. dies nebulae et turbinis. dies tute et clangoris. Pensate fratres extremi die iudicii super corda reproborum qua aspirate propheta vidit amarescere que tot appellatibus non valet explicare

C Item. Que mens erit hominis eterni iudicis presentis non formidans. Ibi enim tunc simul omnia peccata ante

oculos redeunt. ibi cuncta quae cum delectatione acta sunt cum pudore ad me
mortem renocant

C Bernardus. Ne mihi misero cum veniet dies illa iudicii. et apert
fuerint libri in quibus omnis reatus mei et cogitationes domino pres
ente recitabuntur

C Hieronymus. Sive comedam sive bibam sive aliud quod faciam. semper inso
nare videtur auribus meis illa terribilis tuba. surgite mortui venite ad
iudicium. quia quiescit die illi cogito toto corpore tremisco

C Chrysostomus. Dicit autem ipse dominus. Ego propter vos homo factus sum
propter vos alligatus et illulus sum et celsus sum et crucifixus sum Ubi
tataz in iniuriarum mearum fructus. Ecce precium sanguinis mei quem dedi pro
redemptione animarum vestrarum. ubi est fuit via quam pro peccato sanguinis mei dedi
stis Ego super gloriam meam vos habui cum essem deus apparatus homo. et vi
sione me omnibus vestris fecistis. Nam rem vilissimam et amplius dilexi
stis. quam iustitiam meam et fidem.

C Gregorius. Quod anguste erunt vndique viae reprobus. Superius
erit iudex iratus. Inferius horrendum chaos. A dextris peccata ac
cusantia. a sinistris infinita demonia ad infernum trahentia. Intus
conscientia vrens. extra mundus ardens. Miser peccator qui ibit. et sic de
prehensus qui fugiet. late enim erit impossibile apparere intolerabile.

C Augustinus. Mallent reprobi omnem tormentum sustinere inferni
quam faciem irati iudicis cernere. Et dicent montibus et petris. ca
dite super nos et abscondite a facie sedentis super thronum et ab
ira agni

**C In diebus illis querent homines mortem et non inuenient eam et de
siderabunt mori. et fugiet mors ab eis**

C Bernardus. Quid tam paucum quod tam plenum vehementissime sollicitu
dinis excogitari potest quam iudicandis stare illi tam terribili tribunalis sub
tam districto iudice expectare sententiam.

C Anselmus. O lignum aridum et eteruis ignibus dignum quod rubebis
in illa die cum eriget a te usque ad ictum oculi omne tempus vivendi tibi im
pensum qualiter fuerit a te expensum. Neque peccata prouent tibi ex
improviso quasi ex insidiis quae non vides et fortassis terribiliora his quae
vides. tunc quippe adennabit quod fuerit in te inuentum. opis vel oculi
vel sermonis usque ad minimam cogitationem. etiam quod vixisti si non fue
rit ad dei voluntatem directum. Pensa cuius sit fortitudinis et
horroris tui atque omnium contempsisse creatorem offendisse do
minum maiestatis

Ambrosi^o. O anima nunq̄ excidat a memoria tua. Ite male
dicti in ignem eternum. Venite benedicti percipite regnum. Q
quid potest lamentabili^o & terribilius cogitari q̄z ite maledicti in
ignem eternum. Et quid potest delectabili^o cogitari q̄z venite be
nedicti percipite regnum due voces quaz nihil terribili^o vna & ni
hil inuidius altera inueniri potest.

Bernard^o in meditationib^o suis. Quis putas tūc meror erit.
quis luce^o. que tristitia cum sepabunt impij a cōsortio iustoz et
a visione dei & traditi in potestatem demonum ibunt cum ipsis in
ignem eternum. ibiq̄ semp erunt sine fine in luctu & gemitu. pro
cul quippe a beata paradisi patria exulati cruciabitur in gehēna
perpetua nunq̄ lucem visuri. nunq̄ refrigerium adepturi. Sed
per milia milium annoz in inferno cruciandi nec in te vnq̄z libe
randi. vbi nec qui torquent aliquādo fatigātur. nec qui torquen
tur aliquādo moriūtur. Nihil ibi aliud auditur nisi flet^o & plau
ctus gemitus & ululatus merores & stridores dentium. Nihilq̄
ibi videbitur nisi vermes & laruales facies. tortores atq̄ teterri
ma monstra demoniorum. Ardebuntq̄ miseri in igne eterno in
eternum & vltra. In carne cruciabitur per ignem In spiritu per
consciētie vermen. Ibi erit dolor intollerabilis. setoz incompa
rabilis. timor horribilis. mors corporis & anime sine spe venie &
misericordie. Sic tamē moriētur vt semper vivant & sic vivent
vt semper moriātur. Ita anima peccatoris in inferno cruciabitur
sine fine pro peccatis & anima iusti pro bonis meritis in paradiso
collocabitur. Nūc autem alterum e duob^o eligamus aut semper
cruciari cum impijs. aut perpetualiter letari cum sanctis. bonū
siquidem & malum mors & vita ante nos sunt posita vt ad que
voluerimus manum extendam^o. Si tormenta nos non terret
saltem premia inuitent.

Finūt exempla de extremo iudicio
Secundo nouissimoz.

Sequitur Terciu nouissimoz.

Incipit Tercium nouissimorum de inferno.

Terciu nouissimoz cui⁹ salubris recordatio a pctis p^hibet e infern⁹ seu gehena. Un⁹ narrat athanasius de sco anthonio heremita. Qu⁹ cum diabol⁹ eu tetaret de ali quo pcto ipse penas etni incendi⁹ pcto debitas reme moras eide apponebat. Et sic tandem vicit diabol⁹ z liberabat a tetationib⁹ pmanes immunis a pcto. Circa qua materia int⁹ cetera sunt tria sp^{al}it⁹ p^hiderada. Primu est diuersimoda nominatio penaliu locoz. Secundum e multimoda afflictio sodaliu inferno ru. Terciu est varia conditio infernaliu tormetoz quoz memoria valde preseruat hominem ne cadat in peccata.

¶ Multimoda est nominatio infernalium locorum.

Esup⁹ positis p^hmu principalit⁹ declaradum e diuersimoda natiatio penaliu locoz. Ita sciendum e q⁹ infern⁹ est loc⁹ igne⁹ ab ifero sic dice⁹ Na⁹ aie reoz ibi iferunt ad eternalit⁹ puni endu Un⁹ iob. viij. Qui descenderit ad ifernu no ascendet. nec reuertet⁹ vltra i domu sua. Et sic ifern⁹ appellatur gehena ignis. Un⁹ grego. in q^uarto dialogoz. Un⁹ quide gehene ignis creded⁹ est sz no vno mo ocs cruciat pctores Unusquisq⁹ em inquat⁹um exigit culpa tm illic recipiet de pena. It⁹ ysa. li. pmo de summo bono Ignis gehene z lucebit miseris ad augmentu pene vt videat vn⁹ doleat. z no lucebit ad solatione ne videat vn⁹ gaudeat. It⁹ ibi de In gehena duplex e danatoz pena q⁹ z mente affligit tristitia. z corp⁹ coburit flama. Ignis iste gehenalis ineffabilit⁹ cruciat pctores. De qb⁹ sic dr in ps. Cadet sup eos carbones. i igne dei⁹ cies eos in miseris no subsistet. It⁹ d⁹ns i ira sua coturbabit eos et deuorabit eos ignis. Quapropt⁹ scribit ysa. ix. Igni erit ab⁹. It⁹ Hier. xv. Dicit d⁹ns ad danatos. Ignis succelus in furore meo sup vos ardebit. Iste ignis talit⁹ inflammat⁹ est z ab ira iudic⁹ succelus q⁹ nouo incendio no indigebit amodo. z vsq⁹ i sempitenu Dinc e q⁹ dr iob. xx. Deuorabit eos ignis qui no succedet. Q⁹ q⁹ dure vindicabit se tuc d⁹ns de miseris pctozub⁹ p^hdenatis Un⁹ ecci vij. Vindicta carnis ipy. ignis z fomis. Differt at ille ignis ifernal⁹ ab isto igne materiali p^hapue in trib⁹ p^hio in acerbitate. Est

em acerbius q̄st in infinitū Un̄ dixit sc̄us Sebastian⁹ cui angel⁹
 ad aurē stabat. q̄ iste ignis sensibilis ita se h̄ret ad ignē gehēnalē
 sicut ignis i pariete depict⁹ ad istū sensibile. Secūdo in duratione.
 Nā iste ignis p̄t extingui. ille v̄o nō. Un̄ ysa. vltio Ignis eoz nō
 extinguet. Itē marth. iij. Paleas autē coburet igni extinguit. i.
 Paleas. i. pctōres. Tercio in cōsumptiōe. Nā iste ignis p̄t oīa cō
 sumē. Nā s̄m phum. Dia cōsumit materia ignis. Ille v̄o nō p̄t
 cōsumē. nec corpa nec spūs q̄s v̄rit. Un̄ de pctōre cōstituto in in
 ferno d̄r Job. xx. Luct oīa q̄ fecit. tū nō cōsumet. Dinc ē q̄ dicit
 Ch̄risof. in li. de repatiōe lapsi. Ignis iste q̄ in p̄nti vita ē cōsumit
 cuncta q̄ recipit. Ille v̄o q̄s suscipit sp̄ cruciat. ⁊ pene sue sp̄ inte
 gros reservat. p̄pt̄ea ⁊ inextinguit dicit. Nō solū q̄ ipse nō ex
 tinguet. s̄ q̄ nec eos q̄s suscipit perimit ⁊ extinguit Scriptura em̄
 dicit. Quia pctōres induēt i corruptionē. s̄ nō ad honorē vite.
 s̄ ad diuituritatē supplicij p̄futurā Hui⁹ autē pene vim ⁊ ignis
 illi⁹ potētiam. nulla vox exponē ⁊ null⁹ sermo potēt explicare.
 Ibi qd̄ agem⁹. quid r̄nēbim⁹ Nihil erit ibi nisi stridor dentium
 nisi vlulat⁹ ⁊ flet⁹ ⁊ seua p̄na cessantib⁹ v̄ndiq̄z angelijs ⁊ v̄ndiq̄z
 inualefcētib⁹ penis. Et ignis ille sicut nō h̄z naturā cōsumēdi. sic
 nec illuminādi. s̄ est ignis obscur⁹ ⁊ flāma tenebrosa. Tercio in
 fern⁹ dicit loc⁹ iniquit̄ Un̄ in rez natura qd̄ loc⁹ sp̄ est q̄st⁹.
 vt superior ps mūdi. Quidā q̄nq̄ quietus ⁊ q̄nq̄ turbat⁹. vt ps
 ei⁹ media. Sic p̄babile est terciā p̄tem sc̄z inferiorē semp̄ esse tur
 batā. ⁊ ideo d̄r tartar⁹ Nam sc̄dm papiam. Tartar⁹ dicit turbat⁹
 tus. Prouenit autē inques siue turbatio ibi specialiter ex trib⁹.
 Primo ex penarum varietate. sicut temp⁹ dicitur esse turbatum
 quādo mixtum est cum p̄nna grandinē niue ⁊ hui⁹. q̄ dicitur
 esse in inferno. Un̄ ps. Pluit sup̄ pctōres laqueos ignis sulphur
 et spūs p̄cellaz pars calicis eoz. Secūdo ex ministroz veratiōe
 Hieremie. xvi. Seruietis dijs alienis qui nō dabūt vobis requi
 em die ac nocte. Tercio ex mutuo clamore. ysa. xlv. Vos clama
 bitis p̄ dolore ⁊ p̄ cōtritione spūs vlulabit. Tertetūc nulli
 ber vlulati ⁊ sic clamati respōdebit domin⁹ Dicit. xxx. Quid cla
 mas saper cōtritione tua insanabilis est dolor tu⁹ p̄pter multitu
 dinē iniquitatis tue. p̄pter dura pctā feci hec tibi. Tercio dicit in
 fern⁹ locus intēperatissim⁹. Un̄ dicit auern⁹ quasi sine vere id ē
 sine temperantia. Nam pene non sunt ibi in aliquo t̄pate. sed in
 summo gradu ⁊ excessu maximo. Sunt enim ibi tenebre vltra

modum excessiue. ppter quod **Mathei. xxij.** dicuntur tenebre ex-
teriores. Exinde patet **Exodi** decimo capitulo de tenebris palpa-
bilib⁹ que fuerit in egypto quãtomagis erũt ibi grauiores. **Uñ**
Job. xx. Omnes tenebre abscondite sunt in oculis eius Tũc pec-
cator dicit illud ps̄. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebris
et in vmbra mortis. Item Collocauit me in obscuris sicut mor-
tuos seculi. et anxiat⁹ est super me sp̄s meus. Similit^r et illud la-
mentatiõis. **Jeremie. ij.** In tenebris collocauit me quasi mor-
tuos sempiternos. Item est ibi summus calor. ppter quod dicit
Job. xxxij. Calor nimius. Et ratio illius est. quia nõ exaltatur
sed inclusus est sicut calor in fornace Unde ps̄. Pones eos vt cli-
banum ignis in tempore vultus tui. dominus in ira sua cõturba-
bit eos et reuorabit eos ignis. Ibi est summũ frigus. ppter quod
Job. xxxij. Aquelli dicuntur aque niuium que pre ceteris aqua-
rum substãtis sunt frigidiores. et huiusmodi signũ et stridor den-
tium qui est signũ magni frigoris et algoris. Unde fulgẽtius in
epistola. Duo sunt pncipalia in inferno tormẽta scz frigus in to-
lerabile. et calor ignis inextingibilis. Et iõ scribit **Mathe. xxij**
q̄ ibi erit flet⁹ et stridor dentium. fletus nãq; in liquefactiõẽ ocu-
lorũ de calore nascit. stridor vero dentium ex frigore causat. Unde
Job. xxxij. Ad minimum calorem trãseat ab aquis niuiũ Unde in
libello metrico de vita et gestis alexãdri. Artrit⁹ glacie niuium de
frigore transit ad penas. o supplicium miserabile semp et nunq;
morit quem carcer torquet auerni Quarto dicit infernus locus
desolatusim⁹ Hinc est q̄ scdm papiam acheron vocat. ab a qd̄ est
sine et cheronta gaudium quali sine gaudio. et hoc quo ad carenti-
am omnis boni. **Uñ** commẽtator auerrois. ij. Poetrie. In infer-
no cõtinuo est tristitia et meror sine cõsolatione. Nõ em̄ habent
damnati retro aliquam cõsolationem a mũdo quia nõ valent eis
sustragia. nec desuper de celo nam ex hoc nõ fluit super eos aliqua
misericordia. nec sperãt grãm de futuro Sic em̄ nulla erit eis re-
demptiõis venia et sic erũt tristissimi in desolatiõẽ sempiterna Et
ergo **Sapiẽtie. iij.** dicit q̄ vsq; ad supremũ desolabitur. Unde
Trenoz primo dicit anima damnata. Posuit me desolatam tota
die merore cõfectam. Item **ysa. xxxij.** Peccator desolabit in se-
cula seculorũ. Heu dolor o pena vach desolatio plena. **Omni** tor-
mento sup hoc homo corde memento.

Q multimoda est afflictio sodalium infernorum.

Redine debito nūc sequitur exponendū q̄ multimoda ē afflic-
tio sodalium infernoꝝ. Tales em̄ sodales scz diaboli sunt as-
pectu horribiles. effectu crudeles ac tortores ifatigabiles. Pri-
mo ergo dico q̄ diaboli siue demones sunt aspectu multū horribi-
les. ⁊ p̄ p̄ca formis horribilib⁹ depinguntur in eccl̄ys Un̄ legit q̄
qdā religiosus de nocte in dormitorio iacēs cepit terribiliter clā-
mare. Et cū venissent ad eū alij fr̄es videbāt eū fixis ocul̄ ad pa-
riete immobilit̄ respiciētē nec ad aliqd̄ m̄dentē. s̄ mirabili horro-
re percussus ⁊ timore. Mane aut̄ a p̄ore interrogat⁹ qd̄ in nocte ha-
buisset. m̄dit se diabolu vidisse. Requit⁹ aut⁹ ess̄ forme. respōdit.
Nāc facili⁹ nō possum describē. s̄ hoc in qd̄ dico. Si esset ex vna
p̄te furn⁹ ardēs. ⁊ figura ei⁹ ex alia p̄te. magis eligerē intrare fur-
nū q̄ vidē illā horribilissimā demonis figurā. Dinc ē q̄ beatus
Bern. sup̄ psal. Qui h̄itat sic d̄t. Quid putatis fr̄es. si alicui
vn⁹ ex tā multis p̄ncipib⁹ tenebrarū in medius n̄m irrueret in to-
ta feritate sua ac tenebrosi corpis enormitate apparē licēt q̄s illū
possit vl̄ corpis sensu sustinē vel cordis. Et iō sicut in vitasp̄tz
legit quidā senex dixit. Credo q̄ si aliq̄s vidēt demones in ea for-
ma q̄ damnati eos sunt visuri. nō possz viuē. s̄ statim moreretur
Un̄ d̄t beatus Greg. de crisozio q̄ cū infirmaret. ⁊ vidēt multitu-
dinē demonū sibi affātū. cepit alit⁹ clamare. inducias vsq̄ mane
Et cū hoc dicēs p̄teret se hūc atq̄ illuc ne vidēt eos. p̄ nimio ti-
more vehemētissime p̄turbat⁹ statim moriebat⁹. Lōturbati enim
sunt q̄ videbāt eos ⁊ timuit ois hō. Ecce q̄ horribiles crāt in af-
fictu q̄ talit̄ occidit cū solo aspectu. Un̄ Job xx. Uadēt ⁊ veni-
ent sup̄ eos horribiles. Et hoc ē q̄ innuit Bern. vbi d̄t. Quā-
ma mea q̄s erit tibi p̄uor cū dimissis oib⁹. q̄z tibi p̄ntia tā iocū-
da. tā grat⁹ aspect⁹. cohabitatio tā familiaris. sola pauens igno-
tā ingredier̄ regionē. cū tibi cateruatim deterrētia illa monstra
det̄ina occurrēt. Quāta erit demonū horribilitas ī formis aīa-
liū crudelissimozū apparētū. Un̄ Sap. xi. Pro eo q̄ errātes co-
lebāt mutos sp̄ctes ⁊ bestias sup̄uacuas. immissi eis multitudinē
mutorū aīalium ī vindictā. vt sciret q̄ p̄ q̄ peccat q̄s. p̄ hec ⁊ torq̄t.
Nō em̄ īpossibil̄ erat omps man⁹ tua q̄ creauit orbē terraz ex ma-

teria intulā immittere illis multitudinē vrsorū. aut audaces leo-
nes vel noui generis bestias ira plenas. aut vaporē ignē spiran-
tes. aut odorē fumi pferentes. aut horredas ab ocul' scintillas e-
mittētes. qz nō solū lesura poterat illos extirminare. s; r aspect'
p timorē occidē. Hec ibidē. Un' Job. xvi. Hostis me' terribilis
h' oculis me intuit' est. Itē eiusdē v' tūno. Sternutatio ei' splē-
dor ignis. r oculi ei' vt palpebre diluculi. de ore ei' lampades pce-
dūt sicut tede ignis succēse. de narib' ei' procedit fum' sicut olle
succēse atq; feruētis. Un' poeta refert. Sunt ibi spētes flāmas
ex ore vomentes. De flatu qz pereunt anime miserorū. Scdo in
effectu sunt crudeles. Un' Job. xvi. Collegit furorē suū in me. r
cōmīnās mihi. infremuit ptra me dentib' suis. Un' Psalmista.
Aperuerūt super me os suū sicut leo rapiens r rugiens. Itē tēps
tauerunt me sublānauerunt me sublānātōe frenduerunt super
me dentib' suis. Un' Eccl. xxi. Dentes illius dentes leonis infē-
cientis aīas hominū. Hinc d; pzi. Petri. v. q dyabolus tanquā
leo rugiens circuit querens quē deuoret. In die enī nouissimo in-
uitabunt dyaboli ad deuorandū peccatores Isā. lvi. Omīs bestie
agri r vniuerse bestie silue venite ad deuoranduz. Itē Hier. xij.
Venite pgregamī oēs bestie terre properate ad deuoranduz. De
isto refert exemplū btūs Greg. in libro dialogorū. Un' d; q erat
quidā dorus noīe. nō re. sed tūi nomine monachus cui nimium
grauē erat si quis pro salute sua ei aliqd loqueret. Nō solū autē
bona nō faceret. s; etiā non poterat audire. Die enī extremū agēt
sōm uenerūt frēs. vt egressum illi' anime orando protegerent.
Tunc repente cepit eis dez sribus ibidē existentib' acclamare nec
nō magnis vocib' oratōes eorū interrumpē ita dicēs. Recedite
recedite. ego datus sum draconi ad deuorandū. qui pp' vram p-
sentia me nō pōt deuorare. Caput meū iā ore suo absorbuīt date
locū ne ampli' me cruciet. s; faciat qd futurū est. Si ad deuoran-
dū ipi dat' sum qre pp' vos moras patior? Tūc frēs ceperunt ei
dicē. Quid ē qd loqr' ? Signū tibi scē cruc' impme. Rūdit ille
cū magnis clamorib' dicēs. Volo me signare. s; nō possum. qz
squamis h' draconis stimulor r pmoz. Cūq; frēs hec audissent.
pstrati in trā cū lachrimis ceperūt p redēptiōe illi' exorare. Et
ecce cepit eger subito cū magnis vocib' clamare dicēs. Brās ago
deo. ecce draco q me ad deuorandū accepit orōib' vris expulsus ē.
r vino recessit. Itē in qrtō libro dialogorū. refert idē Greg. aliq

exēplū. Hic em̄ q̄ in p̄tib⁹ yconie in q̄dā monasterio tongalaton
noie d̄r accidisse q̄ q̄dā fuit monach⁹ sanct⁹ reputat⁹ in p̄spectu
hoim̄ q̄lis nō fuerat inuēt⁹ ap̄d̄ deū. Nā cū fr̄es eū estīabāt ieiū
nare. latēter p̄suerat comedē. Hic in agone p̄statur⁹ fecit ad se
fr̄es generalit̄ p̄uocari. q̄b⁹ ip̄e dixit. Ecce nūc ad deuorādū tra
dit⁹ sum draconē. q̄ cauda sua genua mea pedesq̄ meos fortit̄ col
ligauit. caput s̄o suū in os meū mittēs sp̄m̄ meū ebibens extrax
it. q̄b⁹ dicit̄ exp̄irauit. Et sicut videt̄ sunt s̄ba p̄d̄nari p̄ctōris
q̄ scribunt̄. Hicre. li. Comedit me. absorbuīt me sicut draco. Iste
ē draco magn⁹ ⁊ rufus h̄is septē capita ⁊ decēz cornua in capite
suo de q̄ d̄r Apocal. xij. factū ē plūū magnū in celo. Michael et
angeli ei⁹ p̄liabāt cū dracone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli ei⁹ ⁊ nō p̄
ualuerūt. neq̄ loc⁹ eoz̄ inuēt⁹ est ampli⁹ in celo. Et p̄iect⁹ ē dra
co ille magn⁹ serpēs antiqu⁹ q̄ vocat̄ dyabol⁹ ⁊ sathanas. q̄ sedēs
cit̄ vniuersum orbē. Et ergo d̄r ibidē. Ue terre ⁊ mari. qz̄ descē
dit ad vos diabol⁹. Diabol⁹ em̄ zelo nimio bonis inuidet̄ q̄ conāt̄
locū ei⁹ possidere in celo de q̄ ip̄e miserabilit̄ p̄iect⁹ ē in p̄as. Et q̄n
tū maḡ appropinq̄t dies vltia. tāto ardēt̄ tēptat ⁊ feruet inuis
bia. D̄ q̄nta erit demonū austeritas ⁊ malicia de q̄b⁹ bernardus i
plā. D̄ q̄z̄ imp̄y tortores. tūc torq̄būt p̄ctōres ⁊ tribiles vltiores
vindīcabūt malos mores. Noz̄ aut̄ crudelitas ⁊ malicia diuersis
mode p̄fortat̄. p̄mo qz̄ p̄les sunt ⁊ mlti. Un̄ psal. Multiplicati
sunt q̄ tribulāt me. mlti isur gūt aduersum me. Hic ē q̄d̄ d̄r Job
xix. Obsederunt in giro tabernaculum meum. Unde legitur in
vita patrum. q̄ quidam senex vidit demones circumstantes ho
mines sicut apes. Et ergo dicitur in psal. Circumdederunt me
sicut apes. ⁊ exarserunt sicut ignis in spinis. Secundo. qz̄ for
tes sunt ⁊ potentes. quia apostolus inuuit ad Ep̄hes. vi. vbi vo
cat̄ eos p̄ncīpes ⁊ p̄rātes ⁊ mūdi rectores. Et quia tam poten
tes sunt ⁊ tā fortes ad nocendū. Itēo d̄r in psal. Tum faciebāt
qui querebant aiām meaz̄. Et alibi. Irruerunt in me fortes. De
hac etiā potentia d̄r Job. xl. Non est p̄rās super terrā que cōp̄a
retur ei qui factus est vt nullū timeret. D̄me sublime videt̄. ⁊ ip̄e
est rex super om̄s filios sup̄bie. Quuimodi autem potentia ⁊ su
perbiam maxime exercebunt in p̄nitione maloz̄ ip̄os crude
lissime affligendo. vñ Ecclesiastici. xxxix. Sunt sp̄ritus qui ad
vindictam creati sunt. ⁊ in furore suo confirmauerunt tormen
ta. ⁊ in tempore consummationis effūdēt virtutem ⁊ furor

re ei^o q̄ fecit illos. Nā furor ill' fm̄ similitudinē spēt̄s ⁊ sicut aspidis surte obturāt̄ aures suas. Itē ysa. liij. Ego creavi fabriū sūf flantē in ignē prunas ⁊ pferētē vas i op' suū. ⁊ ego creavi iterferē ctōrē ad disp̄dēdū. De hoc crudeli iterferēctore pctōr' dēnat' sic loq̄t'. Job. xvi. Circūcedit me lācis suis vulneravit lūbas meos ⁊ nō pepcit. effudit i' t'ra viscera mea ⁊ scidit me vulnē sup vuln' irruit i me q̄si gīgas. Tercio sunt demōēs i torq̄ndo ifatigabiles. Un' Daniel. iij. Nō cessabāt mīstri regi succēdē fornacē. Un' q̄ dā. Sūt ibi tortores spēt̄ib' horridiores. Difformes nigri. s; n̄ ad v'era p'gri. Nusquā lassant. s; sp̄ ad hec renouāt. Ad mala ferrētes sunt ad penasq; recētes. Semp̄ trīstati. sp̄q; ferire pati Sp̄ inardescūt. nec cessant nec req̄sūt. Sic ē q' Deutro. xxvij. cuiusq; pctōri dī. Seruies inimico tuo quēz imittet dñs tibi in fame. siti ⁊ nuditate ⁊ in oi penuria. ⁊ auget dñs plagas pestis ⁊ ppetuas. Q̄nta erit tūc dānator' pena q̄ sine i'missiōe sp̄ erit p̄tinua sine pace ⁊ req̄e in miseria ⁊ angustia. Un' de pctōrib' d' Ezechiel. viij. Angustia supueniēte req̄rēt pacē ⁊ nō erit p̄turbatio v'iet sup p̄turbatōez. Itē Apoc. xiiij. Nō hnt req̄ez die ac nocte q̄ adozauerūt testā ⁊ imaginē ei'. Tūc pctōr' bñ pos set dicere hoc qd' scribit' ysa. xxxviij. Nō videbo dñm deū in t'ra vis uētū. nec aspiciē hōiem vltra ⁊ hitatorē q̄et'. Sal' ⁊ illd' Die' re. lxx. Tūc mihi misero. qz addidit dñs dolorē dolori meo ⁊ req̄ em nō inueni. Certe tūc p̄uertet dolor ei' in caput ei' ⁊ in p̄tice illi' iniquitas ei' descēdet.

Quaria ē cōditio penarū infernarū.

Uncrestat mēbz tēū de hac mat'ia p̄tin' declarādū. qd' est varia cōditio infernalū torm̄tor'. Sūt enī ples cōditōes specialit' faciētes ad aggravatōez pene infernal'. P̄ua ē acerbitas qd' p̄tz ex fletu ⁊ stridore dētū ex plāctu ⁊ desiderio mort'. ex mādū catōe linguaz ⁊ blasphemia creatoris ⁊ ex mlt' alijs his silib' q' oīa ibidē sunt v'itura. vt p̄tz ex loc' varijs sc̄pturaz. Apoc. xvi. Comederūt linguas suas p̄ dolorē ⁊ blasphemauerūt deū celi p̄ dolorib' ⁊ vulnerib' suis Sic Greg'. dī Qd' hic suspicari n̄ potuit illic cruciatui dedit' iucit'. Itē hiero. Tāta erit i inferno vis doloris q' mens ad aliū dirigi n̄ p̄terit. nisi ad qd' vis dolores ipellit Dicit enī tūc pctōr' illd' Here. viij. Dolor me' sup dolorē. Tāta ē erit acerbitas penarū q' pctōres vita quā om̄s appetūt sp̄reta ⁊

cōtempna. mortē quā oēs fugiūt ardētī desiderio sepi⁹ affectabūt
Un̄ apoca. ix. In dieb⁹ illis q̄rēt hoīes mortē ⁊ nō inueniēt eā.
et desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatē ⁊ pene infernal^{is}
testat̄ dñs. Hier. ix. vbi dī. Ego cibato pplum istū absin
theo. ⁊ potū dabo eis aquā fellis. p̄ hec amaritudinē designās in
fernaliū tormētōz. Cōsideratio huiōi acerbitatis fecit quendā iu
uenē delicate nutritū intrare ordinē pdicatoz. Quo īgresso cū q̄
dā sapiēs a parētib⁹ eius missus vt ei p̄suadēt egressum anteq̄ p̄
fiteret dicens. Delicate nutrit⁹ es. nō poteris sustinē rigōz ordi
is et asperitatē. R̄ndit iuuenis. Mḡ p̄ hoc ordinē intraui. qz
sciui me delicatū. ⁊ nihil asperitatis posse sustinē. cogitās q̄ acer
bissima pena inferni mihi itolerabil^{is} esset. ⁊ iō elegi poti⁹ hāc penā
ordis q̄ illā sustinē nā sicut scriptū est iob vi. Qui timet pruīnā
intruit sup̄ eū nix. Hec etiā p̄sideratio mouit quendā petz hēmi
tā ad mirabilē p̄miam quam fecit. De q̄ narrat b̄tus Gregori⁹ in
quarto li. dyalogoz. Ait em̄ q̄ qdā petrus monach⁹ ex regiōe hī
bernie ort⁹ prauisquā heremū petēt molestia corpis intueniētē de
funce⁹ est. Sz p̄tin⁹ corpi restitit⁹ inferni supplicia atqz inume
ra flāmaz loca se vidisse attestabat. Qui etiā quosdā h⁹ ieli potē
tes ī huiōi flāma suspēsos se vidisse narrauit. Qui cū iam redus
ct⁹ esset vt ī illis ⁊ ipse mergeret. subito āgelū choruzsi habit⁹ ap
paruisse fatebat. q̄ ipm̄ in ignē mitti p̄hibuit. q̄ etiā dixit. Egre
dē. ⁊ q̄lic tibi post hoc viuendū sit cautissime attere. post quā vo
cē excalescētib⁹ membris ab eterne mortis semno euigilās. cūcta
que circa eū gesta fuerant oib⁹ narrauit. tārisqz se postmodū vigi
lijs ⁊ ieiunijs constrinxit vt inferni eū vidisse tormēta. etiā silin
gua tacēt. cōuersatio acclamaret. Scda cōditio est tormētōrum
multiplicitas. Est em̄ penaz numer⁹ quasi īfinitus. Unde dī in
psal. Circūdederūt me mala quoz nō est numer⁹ Et ergo dicitur
Deutro. xxxij. Cōgregabo sup̄ eos mala. ⁊ sagittas meas cōplecto
in eis. Vere scribit̄ ysa. v. Sagitte ei⁹ acute. ⁊ oēs arc⁹ eius extē
ti. Multas hz dñs sagittas ī pharetra sua. q̄s nondū oēs extra
xit. q̄ post finale iudiciū pctōrib⁹ immittētur. De sagitte sunt pe
ne varie. qb⁹ multiplici tunc miseri torq̄bunt. Unde dī in psal.
Sagitte potētis acute cum carbonib⁹ desolatorijs. Item dī dñs
Deutro. xxxij. Inebriabo sagittas meas sanguīe. ⁊ gladi⁹ me⁹ de
uorabit carnes. foris deuorabit eos gladi⁹. int⁹ pauoz. cōsumēt
fame ⁊ deuorabunt eos aues morsu amarissimo. dentes bestia⁹

l. 11
num imittā in eos cū furore trahētium sup terrā atqz serpētium
De hac penarū multiplicitate sic dicit Grego. sup illud math. viij.
eijcient in tenebras exteriores. In inferno erit frig^o insupabile. ig
nis inextinguibil^{is} & omnis imortalis. fetor itolerabil^{is}. tenebre palpa
biles flagella cedentiu horrida visio demonū. Infusio pctōz. & des
peratio oim bonoz. Un̄ qdā. Infern^o est fouea mortifera penis
os ignis sulphur & spūs peccatōz ps calicis eoz Et notāter dicit ps
qz nō solū in dictis s; nec etiā in mille oslib^o possit pene integri
tas p̄ce explicari. Nā quicqd de penis hic dixerim^o est tanqz mi
ma ps vni^o festuce respēu magnitudinis infinite. Ut at hec penarū
multiplicitas exp̄sius declaret. Notādum ē qd dānati erūt pleni
miseria & dolore. habebūt em̄ fletū in oculis. stridorē in dētrīb^o. se
torē in narīb^o. gemitū in vocib^o. terrorē in aurib^o. vincula i ma
nib^o & pedib^o. ignisqz ardorē in mēbris oib^o Ecce qz repleta ē pe
nis atqz plagis aīa pctōris in infernū descēdentis. Et ergo de dam
natis dicit Eccl. xv. Tenebit eū tribulatio & angustia vallabit eū.
Et eiusdē. xv. Vis dolor irruit sup eū. Item dicit ysa. xij. Omne
eorū hoīs tabesceat & cōtereat tortionē & dolorē tenebūt. q̄si p̄turiēs
dolebūt vnusquisqz ad p̄ximū suū stupebit. facies cōbuste vultus
eoz. Un̄ Barnab. vi. Nigre sunt facies eoz a fumo. Nam oēs
pctōres redigent in ollam. vt habet Joā. ij. Et dolores p̄turiē
tis venient ei vt scribit Osee. xij. O qz multa flagella pctōris.
Tūc em̄ potest dicē cum ps. Cū cōderūt me dolores mortis nō
tpalis s; p̄petue. & pericula inferni inuenerūt me. Recte dicit circū
dederūt qz abissus sicut vestimentū amict^o eius. Nā induit male
dictionem sicut vestimētum & intravit aqua i interiora ei^o. & sicut
oleum i ossib^o eius fietqz ei sicut vestimētum q̄ operit. & sicut
zōna q̄ semp̄ p̄cūngit. O q̄le vestimētum de sūls penarū tā multis
pliciu sic fortit cōrectum q̄ p̄petuis t̄pib^o nunqz erit detecedum
seu etiā reponēdum. Nā funiculo eternitatis erit pctōr insepabis
lit colligat^o. O qz aspez & mortuosum sentiet illud tequimētum
Ipsum nāqz ē de q̄ scribit ysa. xij. Operimētū tuū erūt vermes
Tam multiplicis pene cōsideratio reuocauit ipm̄ dauid a morte
pcti ad p̄nam peragēdam. Un̄ dixit ad dñm Quātas ostēdisti
mibi tribulationes multas & malas. & cōuersus viuificasti me. Du
sus etiā multiplicis pene p̄lteratio mouit quēdā hēmitā. sicut
legit in vitas patz ad asp̄imā p̄nam. quā in hēmo peragebat. a

quo cū quereretur cur scita interficeretur. rñdit Tor' labor vite mee non
est idone' ppari ad vnū diē tormētorū q̄ pctōrib' in futuro secu-
lo pparant. Itē narra' in gestis āgeloz. q̄ tpe p̄stātini minoris
quidā miles defunct' circa annos dñi decēvi. q̄ postmodū vite re-
sistit' penis terrib' q̄s viderat. ad heremū fugit. fecitq̄ cellulam
iuxta quendā flumīnū in q̄ vestib' indur' sepe balneabat permittēs
vestimēta sic ad carnē cōgelari. Postea dō balneū calidissimū in-
trabat. ⁊ sic cōtinuo fecit quousq̄ moreret. Et cū sup isto a vidē-
tib' argueret. talit' rñdebat. Si vidissetis q̄ ego vidi. cadē vel ma-
iora meū faceretis. Nā fm gre. sup iob Sup oīa puocat cōpun-
ctionē vltio pene i fernal'. Tercia cōditio penā gehēne agrauias
est eternitas. Un' sapie. iij. Illos videt' pctōres veniet. ⁊ erunt
post h' recedētes sine honore int' mortuos in ppetuū Et mat. xxv
Ibūt hī in supplicū eternū. Itē Judith. xvi. Dabit dñs ignē et
vermē in carnē eoz. ⁊ vrant ⁊ vint. ⁊ sentiāt vsq̄ in sempiternū.
Item d' ysa. vltio. Vermis eoz nō extinguet'. Unde d' dñs deu-
trono. xxxij. Ignis succēsus ē in furore meo. ⁊ ardebit vsq̄ ad in-
ferni nouissima hoc ē in ppetuū sine fine. Itē ysa. xxxij. O q̄s de
vobis poterit habuare cū igne venozate. aut q̄s habitabit ex vob
cū ardōrib' sempiternis. Et eiusdē. xxxiij. Et terrā in pice ardē-
tē nocte ac die nō extinguet' i sempiternū. Ascēdet fum' eius a ge-
neratiōe ⁊ i generatiōe. desolabit' in sc̄la seoz. Un' Apocal. ix.
Diabol' missus ē in stagnū ignis ⁊ sulphuris. vbi ⁊ bestia ⁊ pseu-
dō cruciabitur nocte ac die in sc̄la seoz. Et q̄ nō est inuentus in li-
bro vite script' missus ē in stagnū ignis ibi erit vmbra mortis et
null' ordo. s; sempitern' horroz inhabitat. Ut habet' Job. x. Un'
grego. in moralib' sic d'. Horroz dō tunc erit miseris dolor cū
fortitudine. flāma cū obscuritate. ⁊ mors sine morte. finis sine fi-
ne. defect' sine defectu. Quia ⁊ mors semp' viuūt. ⁊ finis sp̄ incipit
et defect' deficē nescit. Un' poeta refert. Nō venit ad metas mor-
tis miserabil' etas. Nescit finiri semp' videt' oriri. Semp' verā
dō sp̄ gemit' renouā dō. Hinc petr' blesensis in q̄dam epla sic ait
Ibi nō est supplicioz mod' nec intermissio sine finis. Nam ibi si
nis sp̄ incipiet. mors nō morit'. nec defect' deficiet. vt dānati ho-
mis cōditio sp̄ in doloris materiā ⁊ mortis eterne pabulū. miser-
rabil' recidinet. Quare d' in psal. Sicut oues in inferno positi
sunt. mors depascet eos. Et si morte pascetur ip̄ qd potabit illi
si mors ē pass' qualis erit pot'. Audi pphētā. Quia eoz vna sel-

is et totus amarissimus. fel draconum. vinum eorum venenum aspidum
insanabile. Ita scribit Deutro. xxxij. De quale peccatorum nutrimentum
videlicet mortis perpetue tam crudele supplicium vivet tunc morti
quod vite sunt mortui. Hinc est quod Bernardus dicit libro quinto de con-
sideratione ad eugenium papam. Torreo verum mordace et mor-
tem vivace. horreo incidere in manus mortis vivetis et vite morien-
tis. Unus Grego. Morte immortalis morientur impium. De eterne que
re me posuisti peritium tibi. et factus sum mihi metipsum gravis. Cur
non tollis peccatum meum. ut hoc perpetuum possim evadere tormentum.
Deus que felix et beatus qui peccatorum sordibus nequaquam fuerit infectus. qui
post mundi gaudia non abiit nec in vanitates et in lasias falsas re-
spexit. Nos autem miseri erravimus a via veritatis. et iusticie lu-
men non illuxit nobis. lassati sumus in via iniquitatis et perditionis. et
ambulavimus vias difficiles. vias graves et inutiles. per viam autem
domini nolimus ambulare Vere sicut dicit ysa. xlix. Inuacuus laboravi
me sine causa. et vane fortitudinem nostram presumsumus Quid enim no-
bis profuit superbia. quod divitiarum pompa et iactantia. quod preciosa corporis
indumenta. quod comestiones et crapule. quod risus et leticie? Quid
hec omnia nobis profuerunt in quibus vane et inutiliter immo potius danabiliter
tempus nostrum expendimus Proch voloz sine fructu transierunt hec omnia tam-
quam fumus seu aura matuta. transiit quod temporale fuit sed heu remansit quod
in eternum cruciabit. Tunc dicet dominus de quibus danato illud Job. xx.
Juxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Et illud
apoca. xvij. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit tamen date illi tor-
mentum et luctum. quibus eternaliter sine fine torquetur De quanta est hominis
demencia per deliciis aut divitiis seu per aliquid re terrena huiusmodi perpetua
corporis et anime subire tormenta Unus christof. i. li. de reparacione lapsi sic in-
quit. Dic quanta tempore luxurie que deliciarum spacia perari vis penis se-
pennis. Lentum si placet annos deliciis demus adde et alios centum. ad-
de et decies centum. que erit ex his ad eternitatem compensatio. Nonne
omne tempus vite huius quo deliciis frui videmur et indulgere libidini
quali noctis unius somnum ad eternitatis preparationem videt. est iugiter alio
quis que ut una nocte delectabile videat somnum eternas eligat sub-
ire penas. et illud pro his recipere. vel pro illis istud commutare
Quid dicemus ad repositas penas. quid dicemus ad hoc que deli-
cie velut umbra transiunt. pene vero eternaliter permanent. etiam
si equale tempus et idem spacium deliciis esse positum et pene esse
ne aliquid ita stultus et demens ut eligeret pro una die deliciarum

unum diem subire penarum. cum soleat dolor vni⁹ hore & quili-
 ber corpis cruciat⁹ in obliuionem mittē ante preteritum temp⁹
 in voluptate trāfactum. Hec oia Chrusof. vbi sup. D eternūman
 q̄ sinem habituz corpis & aie tam grāde supplicū. O mortis p
 petue in indicibile tormētum. Quid em referam de te nescio. Non
 em poteris vbiis exprimi. nec intellectu concipi. nec corde p̄phendi.
 Posito em q̄ esset vni⁹ lapis de arena coagulat⁹ & cōpactus tante
 quātitatis sicut in fra cōcauitatem octaue spere posset cōtineri. &
 q̄ post millesies mille ānos p̄ diuinā potētiam vna arenula tollē-
 tur. Et deinde post millesies mille ānos adhuc vna. & sic p̄sequen-
 ter donec tot⁹ lapis in nihilū redigeret nunq̄d consumpto lapide
 eternitas p̄dicta erit reuoluta. sic q̄ damnatorz aie tūc a penis lit-
 terabunt. Rūco tibi & dico q̄ p̄petuitas illa vir tūc erit i choata
 Nam finiti ad ifinitū nulla ē p̄portio. vt dī phus. viij. phisicorū
 Si em hoc agnoscerēt & p̄scirēt pctōres cōtemnari q̄ dicto lapi-
 de cōsumpto ab illis itolerabilib⁹ quos sustinēt iferni cruciatib⁹ te-
 berēt eripi & totalit⁹ liberari. miserabilis sup hoc redemptiōis die
 deberēt sperare imo q̄dāmo sperādo cōgaudere. ex q̄ scirēt finē su-
 orz tormētoz post innumerabiles. imo post incōp̄rehensibiles & ifi-
 nitos fore ānos q̄uis tardissime aduētuz. Illa em est maxia om-
 niū penaz desolatio & carentia ois spei nunq̄ a penis redimī siue
 liberari. Nam sicut dī ysa. xliij. Peccator desolabit in sela selo-
 rum. Un dī Trenoꝝ. iij. Perijt finis me⁹ & spes mea a deo. Itē
 querit pctōr. Diē. xv. Quare fact⁹ est dolor meus p̄petu⁹ & plaga
 mea desperabil⁹. Sup quo Prouer. xi. Sapiēs sic r̄ndet. Mōz
 tuo hoīe impio nulla erit spes vltra. Intelligite hec q̄ obliuiscimī
 deū ne in infern⁹ aliq̄n vos rapiat & nō sit q̄ eripiat. Ecce iam plane
 video q̄ i inferno nulla ē redēptio pctōris. Charissime intelligis
 tū vbum. lapis cōsilium de lapide superi⁹ tibi dcm. Dic mihi q̄d
 de illo sentis. q̄d indicas. q̄d diffinis. puto veracit⁹ q̄ ratio nō p̄t
 dissentire quinimo vt dī sit i rei veritate. Logita ergo varias ter-
 raz puīcias & imagiāre regiōes singulas. per p̄de fluuios & ma-
 ria mūdum mēte circui et totū perābula. Ascende vsq̄ ad celū &
 oia sic trāsuola. Itēz descēde i abissimū. p̄funditatē p̄licera Ex q̄
 b⁹ oibus q̄ celi ābitū p̄tinent p̄pone lapidē. & imagiāre magnitu-
 dis ei⁹ quātitatē. q̄ cardinalit⁹ intelcā. Dic mihi carissime q̄d sen-
 tis tūc de lapide imo poti⁹ quid lapis de p̄petuis. q̄d de ifinitis
 pctōz p̄is & morte. Estimo q̄ talit⁹ r̄ndeb. Vere vere loq̄nescio

No y de d
 mōre que

Andini r̄ cōturbat̄ est venter me⁹. A voce cōtremuerunt labia
mea. grandē rem itelligo. ⁊ veritatē p̄positā video. Un̄ amirari
nō sufficio. s̄ pauore numio mēte cōtremisco. Nam certissime ti
mor ⁊ tremor venerūt sup me multiplic̄ horroz. ⁊ p̄teritū me
tenebie. Quis em̄ nō metuet. q̄s non expanseēt. quis anxietate
cordis penit̄ non deficiēt. q̄ menteten⁹ hūc lapidē diligēter rumi
naret. infinitas pctōz penas memorit̄ reuoluen⁹. Pone et go cū
velut signaculū sup cor tuū Valde em̄ vtilē ē ⁊ p̄ficiū tibi hui⁹
lapidis nunq̄ obliuisci. q̄ten⁹ si diuin⁹ amor te non corripit ⁊ re
uocat a malicia hui⁹scemodi speculū pene interminabil̄ saltez te
cōhibeat aliq̄si a pctis. **O** graue supplicū miserabile q̄s fugiēdū
O stignis eritū lachrymabile quā metuedū. **O** stige torquet
semp nunq̄ moriet. Semp plectet ⁊ nunq̄ finis habet. Ex p̄di
ctis clare p̄tz q̄ penaz incrementū p̄ infinita sc̄la nunq̄ finiet.
Hui⁹ cōsideratio eternitatis pene infernalis cōuertit fulconē mar
siliēsem q̄ cum essz excellēs ioculator ⁊ vanitatis mundi deditus.
vna diez cepit cogitare de eternitate gehēnalis pene. ⁊ dixit i cor
de suo Si tibi p̄poneret iacere i lecto molli ⁊ bñ strato. ita q̄ nul
la nccitate cogere inde recedēs hoc nō posses sustinē in eternū ias
cere in tali lecto delicato. quō ergo poteris sustinē sempiternā in
fernalē penā. si cōtingat te in p̄petuū illā fore passurz. Hac vero
cōsideratione p̄terit̄ reliq̄t oia ⁊ fact⁹ est monach⁹. postea ep̄us
tholosan⁹ ⁊ vir eximie sanctitatis. Itē cōsideratio p̄petuitatis pe
ne infernalis cōfortat hoīem ⁊ inducit ad pugnadūm p̄tra diabō
lū. Quis em̄ cōsiderans q̄ si deuict⁹ fuerit ab eodē ducetur ad tor
mētum sempiternū non virilit̄ pugnet ne vincat Un̄ narrat ege
sipp⁹ de cladi⁹ iudeoz q̄ cū quidā de socijs alexandri qui p̄cerat
magno exercitū vidēt p̄tra cum innumerabilē exercitū ad bellan
dū p̄paratū ⁊ sui cibū sumeret ⁊ ad cōfortationē vinū ipse in quo
dā solatio q̄si iocūdū eis dixit. Prædeam⁹ nūc o viri strenui. nam
apud iferos sum⁹ cenaturi. Quo fctō sunt oēs aiati ad fugiendū
illam cenā q̄ tam virilit̄ pugnauerūt. sic q̄ de cūctis hostib⁹ suis
honorifice triūpharūt Itē a delectationib⁹ mundi retrahit ⁊ auel
lit. Un̄ legit in vitas patz quendā senē dixisse. Nutrix cū vult
puerz ab lactare. et a dulcedie lactis abducē ad māmillā ponit sis
napū vel quicqd̄ aliud amaz. qd̄ puer lactēs gustās ⁊ p̄cipiens
statim retrahit a dulcedie lactis. Et sic tu iūge amaritudinē per
petuā inferni. delectationib⁹ hui⁹ mundi. ⁊ p̄culdubio retraherz

ad eisdē. Un̄ Job. v. Nunquā gustare p̄t q̄s quod gustatū affert
 mortē amarissimā hoc ē penam sempiternā. Ideo d̄t prosper in
 p̄n̄i vita. Delitiae tpales dulces sunt. ⁊ tribulationes amare. Sz
 quis nō libere bibit tribulationis poculum metuēs ignē p̄petuū
 gehēne. Aut q̄s nō p̄uenit dulcedinē seculi inhiās bonis sem-
 p̄ne vite. Un̄ legit in legēda beati ioānis euangeliste. q̄ qdā di-
 uites ad p̄dicationē ei cōuersi oīa reliq̄runt. postea vidētes suos
 suos in glā mūdi constitutos penituit eos sua bona reliquisse. qd
 beat⁹ ioānes p̄ sp̄m̄ intelligēs. virgulas i auz. ⁊ silices i gēmas
 orādo cōmutauit. sicq; eis oīa restituit delicta. Postmodū qdaz
 iuuenis a brō ioāne resuscitat⁹ narrauit eis de glā quā amiserit ⁊
 de penis i fernalib⁹ que eos expectauerūt. Quib⁹ intellectis plu-
 rimi territi ⁊ aīo p̄sternati oīa p̄sternētes ad paup̄tatē pristinā
 reuersi sunt. ac mūdum cū suis delicijs penit⁹ dereliq̄runt. Itē ac-
 cidia p̄fugat ⁊ repellit. Un̄ legit in vitas paty q̄ qdā frat̄ dixit
 sen̄. Pater nūmū accidio: sic cōtinuo sedēdo i hac cella. Senex
 r̄ndit. Nondū vidisti futura toūmēta p̄petuo duratura. Nā sil-
 la in corde tuo posuisses q̄ si cella tua vsq; ad collū esset v̄mib⁹ re-
 pleta sustinēs patiētē ⁊ nō accidiarēns. Et ergo cū oportet pec-
 catorē. aut eternā aut purgatorij acerbissimā sustinē penā. vel i
 p̄n̄i cōdignā agē p̄nam q̄s nō p̄religet hic sustinē p̄nam ⁊ pati
 porius q̄ ibi. nisi oīno fuerit mēte alienat⁹. Un̄ Jhd̄. i lino do.
 Intēte aīo dolores quoscūq; tormētoy. quascūq; sc̄li penas. q̄scū
 q; dolor acerbitates. compa hoc totū gehēne ⁊ leue erit ōne qd
 pateris. Itē ber. in eplā. Vigiliās aīmes ⁊ ienua. manuq; labo-
 res. sz hec leuīa sunt flāmas p̄petuas meditāti. Recordatio tene-
 braz facit nō horrē solitudinē. Si futurā de v̄bis cogitas discus-
 sionē. non displicebit silentiū fier⁹ ille ⁊ stridor dentū faciles tibi
 reddit ⁊ culcitā ⁊ matrā. Itē aug⁹ in fm̄oe. Mens p̄uana mū-
 di h̄ illecebris ⁊ cōcupiscētijs deuicta fugit labore. expetit volup-
 tatē Et vix ad hec rediāt vt se a poris vite cōsuetudie excludat.
 Sz cū incepit cogitare iudicij necessitate ac penaz etnalū cruce-
 litatē voluntarium bellū inducit passionib⁹ motu vel spe p̄mij vel
 timore supplicij v̄m̄ facit p̄stis desiderijs. ⁊ violentē ipsa se ipaz
 vincē contēdit. Ideo d̄t Abacuc. iij. Ingrediat̄ putredo i ossib⁹
 meis. vt subter me scateat tpe vidēz p̄n̄is vite. ⁊ postea redēca i
 detribulationis Ecce quā fructuosa ⁊ salubris ē meditatio penē i-
 fernalis. Quare scribit̄ in ps̄. Cōuertant̄ p̄ctōzes in infernū. hoc

est p meditationes illuc se trāfferant viuētes. ne postmodum illuc descēdant ppetue moriētes. Et ergo dicit bene Danielis. iij. Beat⁹ qui intueris abyssos videlicet p cōtinuam ⁊ iugem memoriam interne cōtemplationis tormēta infernalīa cordialiter intueudo. Patet ergo sufficiēter p predicta q̄ multiplex est ⁊ varia infernalis pena. ⁊ q̄ utilis ⁊ proficua est ipsius memoria. Et ergo Erit homo vere q̄ cum bona possit habere. Sponte subit penas infernalesq; cathenas. Ignib⁹ arsurus ex his nunq; reditur⁹.

¶ Finit Tertium nouissimum

¶ Sequūtur exēpla de penis inferni.

¶ Ex horologio eterne sapiētie de penis inferni.

¶ Factum est autem post hec ⁊ ecce discipul⁹ cepit cogitare dies antiquos ⁊ annos eternos in mēte habere. Quādo q; cum p̄funde se colligēt et a sensibilib⁹ put potuit intellectū abstraxiss; apparuit in visiōe fidei oculis a lōge quasi quedā regio umbrosa ignota ⁊ multum terribilis. Lūq; tremefact⁹ quid nam hoc ess; inquirēt. respōsum est ei. Regio hec vt vides distincta. loc⁹ est penarum futurarū quem diuersanime post egressum a corpe p diuersitate culpaz in penam sortiūtur. quedam ad ipsaz purgationē. quedam x̄o ad eternam damnationē ⁊ put sibi ea tūc demonstrata fuerint. Nec autem ⁊ his similia tam horrēda ⁊ imania fuerint tormentoz genera vt nulla sufficēt heclīngua narrare. aut null⁹ sensus mortalium posset ea plene estimare. Cum autem ad se redisset. ⁊ quasi de alio mūdo vt sibi videbat ex motiua visiōis presentia venisset nimio terrore ⁊ errore velut hō semiuu⁹ aliq; diu iacēs in seipso contabuit. Quedam autem ex his solum fidei cōmuni⁹ oculis cōspexit. Resperit igit ⁊ ecce de p̄dictis locis fetoz intolerabilis exoriebat. mallei resonātes audiebātur tenebre profundissime denstabant. ⁊ videbant ibi facies demonum horribiles Ibi erat planct⁹. ⁊ gemit⁹ ⁊ alternātia mala impios sine pietate discerpebāt. ab aquis niuiū transibāt ad calorem niuiū. Lōside rabat int̄ hec equitatem ⁊ magnitudinē iudiciorū dei ⁊ int̄ cordis se premētis angustias. ac sudorū guttas. que ipm ex horrore vi-

my loge et
reloge

fiortis penetrauerāt aduertebat. qm̄ p̄ q̄ peccauerat quis. p̄ hec ⁊
torq̄bāt. Un̄ ⁊ illi q̄ in vita sua insensate ⁊ iniuste vixerāt. p̄ hec
q̄ coluerāt tormēta recipiebāt. Raptores nāq; ⁊ p̄dones ac eorū
cōplices. ⁊ hū q̄ paupes ⁊ amicos dei dū adhuc viuēt spoliare
rūt. vel p̄ exactōes in debite infixērūt. ad patibula q̄dam inferna
lia. supra humanā estimatiōē penalia. rapti violētē suspēdebā
tur ⁊ ibidē torq̄bant. nec tñ moriebant. s; modo indicibili crucia
bant. Nō nulli etiā q̄ sub habitu agnino mentē occultauerāt leo
ninā q̄ velut canes rabidi suos dei per obprobria ⁊ maledica aut
r̄ba turbatiua molestauerāt. ⁊ fratres suos iniqua p̄secutiōe le
serāt ibidē a canib⁹ infernalib⁹ amarissimis morib⁹ corrodēbant
Itē sup̄bisepultura asini in inferno respectiue sepeliēbant. ⁊ tāq;
cadauera putrida ignita p̄iecti obprobrio sempiterno qd̄ nunq; de
lebit adijciēbant. Et pro gl̄ia t̄pali ⁊ mētis elatiōē q̄ cetos infla
ti p̄ire ambiebāt. tāta penarū mole ac pondē p̄mebant q̄ntū q̄s p̄
mi possūt q̄ maximā turrin supra se habēt. Bibuli s̄o ⁊ crapulo
si. ⁊ q̄ ventri suo fuerāt. velut lupi famelici fame incredili ac siti
intolerabili affligēbant. cupiētes guttā minimā aque frigide p̄
refrigerio lingue sue flāmax in cēdio aduste recipe ⁊ nemo ill̄ da
bat. S; demōes terrūni cū situlis ardētib⁹ iuxta eos stabāt ⁊ po
tū quendā sulphureū plūto liquefacto silem nimio calore estuan
tē p̄ os eorū in ventrē p̄fusum fortit̄ infundebāt. Luxuriosi q; et
q̄ in delicijs carnē suā enutruerāt ⁊ in obliuatiōe sua pdurauerāt
a sp̄cib⁹ deuorabant ⁊ a bufonib⁹ ignitis aculeis vsq; ad viscera
torquebant Qui carnali ac t̄reno amori dediti fuerāt vtriusq; se
pus. t̄rā infernalē p̄re dolore mordebāt. qm̄ eos demones nimū
affligēbāt. nā sp̄icula ignea habentes ⁊ estu vehementissimo eos
insequētes vulnerib⁹ eos leuissimis repleverunt. S; ⁊ socios in
culpa socios habuerūt in pena. Supra modū aut cupidi ⁊ auari
ac questuarij male torquebant. nā in fontib⁹ metallis bullientib⁹
plenis balneabant. ⁊ exilire cupientes absq; m̄ia reinpingebant.
Judiciū durissimū his q̄ perāt fiebat fortiorib⁹ aut fortior instas
bat cruciatio ⁊ potētes ibi tormenta patiebant potenter. Q̄s
dieē queat q̄ntū ibi iudices. impj. rectores iniqui. clerici turpis
lucri. cupidi. monachi lascini. laici violētī. mulieres p̄aces. sal
tatrices ⁊ ambiciose. ⁊ diuersi q; falsi xp̄iani penas varias habu
ere. Neq; q; miserabiles rugit⁹ ⁊ clamores dabāt lamētābiles. ita
vt sola visio hui⁹ afflictio oēm penā mūdi quodāmodo excedē

videret. Nā et multitudo visorum infernalium et audaces leones
 et noui generis animalia ira plena. ignoteque bestie vaporē igneum
 spirantes. odorē fumi pferentes et horredas scintillas ab oculis
 emittentes morsu amarissimo eos dilaniauerant. Tandem multi
 ex his in puteū abyssī. de quo fumus horribilis et fetor intolerabi
 lis exibat proieciabant. aspectus eorum velut ferrū cadens in mor
 dum fauillaz exardebant. et a demonib⁹ reimpingebant commā
 ducantes linguas suas pro dolore. et blasphemabant deū celi pro
 dolorib⁹ suis et vulnerib⁹. et nō egerunt penitentiā et operib⁹ suis
 vinculis tenebrarū et longe noctis compediti. in obscuro ac tene
 broso oblivionis velamento teuebant. Sonitus descendens con
 turbabat eos. et persone tristes apparentes patorem eis incurie
 bant. nec siderum limpide flamine illuminare poterant noctem
 illam horrendam. vna enim cathena tenebrarū oēs colligati erant.
 Omnis orbis terrarū limpido illuminabat lumine solis. illis autē
 superposita erat gravis nox imago tenebrarū. Ipsi autē sibi erant
 grauiorēs tenebris fumus tormentorū ipsoꝝ ascensurus est in se
 cula seculorum. Post hec vox quedā desuper quasi tonitruum au
 diebatur que insultando et quasi exprobandō dicebat Ubi nunc
 sunt hī qui ab initio a dieb⁹ antiquis mun do huic toto seruierūt
 desiderio. qui voluptuose viuentes varijs desiderijs se subdiderūt.
 Eya quid profunt illis nunc omnia que tanq̄ vmbra velocit̄ p
 transtierunt q̄ breuis delectatio tā longā restē post se trahit eter
 ne miserie. O stulti et recordes. vbi nunc verba illa que cum leti
 cia tanta et cordis tripudio dice solebatis. venite et fruamur bon
 nis que sūt. et vtamur creatura tanq̄ in iuuetute celeriter Quid
 iuuat nūc dulcia vniuersa quib⁹ tā celeritē pfruii estis. Siquidē
 nūc a strario plāgere vobis iuenit et plāgēdo exclamare ac dicē.
 Ue ve vobis tā nūc et in eternū. qz nati sum⁹ nec vltra mori vale
 mus. Ue qz male torq̄mur nec a torment⁹ vnq̄ liberabimur. Q
 ūs est q̄ ista recogitet supplicia et nra ad cor ponat tormēta. Nec
 enim talia sunt vt q̄cqd in mūdo horrible excogitari possz his opa
 ri nō valēt. o q̄s felix icoinq̄nat⁹ q̄ p⁹ gaudia hui⁹ mūdi nō abūt.
 q̄ nō respexit in vanitates et in sanias flās. nos insensati vitā illo
 rū estuabam⁹ in sania et sinez illoꝝ sine honore. quō cōputati sunt
 int filios dei et int elcōs sors illoꝝ est Ergo errauim⁹ a via verita
 tis. et iusticie lumē nō illuxit nob. et sol intelligētie nō est ort⁹ no
 bis. lassati sum⁹ in via iniquitatis et p̄ditōis. et ambulauimus via

7
 3 p̄ter hoc
 sic p̄deat q̄m
 dicit q̄ p̄nt

difficiles. via autē dñi ignoranim⁹. Quid nob p̄fuit supbia. aut
qd̄ diuitiaz iactantia p̄tulit nob. transferūt om̄ia illa tanq̄ vno
bra trāsūt qd̄ tpale fuit. s̄ p̄ch dolor nūc remāsīt qd̄ in c̄nū ma
nebit. **D** c̄nū nunq̄ sine habiturū p̄petuū mortis sup̄ p̄licū. **D**
finis sine fine mors grauior om̄i morte semp̄ mori. ⁊ tñ nō mori
posse. **D** mi p̄ dilecte q̄ me in hūc mundū genuisti. **D** dulc̄ m̄
q̄ matris vberib⁹ me lactasti. **D** vos oēs amici mei ⁊ socj̄ dulci.
valete nūc viscera mea. qz̄ hec est hora illi⁹ sepatōis amarissime q̄
amarior ē om̄i morte. vale tell⁹. valete socj̄ q̄s tā benigno fauce
colui en ducimur ad horrendū infernale suspendiū ad supplicū
trahimur metuenđū. nunq̄ vos de c̄cō cum gaudio visuri. **D** la
chryme incessant̄ p̄fluite oculi porate. ⁊ oia viscera mea vlulate.
sup̄ hac infelicissima sepatōe q̄ ē a summo tono a facie illa gliosa.
⁊ a p̄forio angelico. uec̄nō illo felicissimo electoz̄ numero. pone
diq̄ sum⁹ ad illā miserā ⁊ maledictā ac crudelē damnatoz̄ turbā
sine fine cruciandā. **D** manūū p̄plosus sonit⁹. **D** cordiū mltroz̄
gemit⁹ intimi. **D** stridor dentū ⁊ fremit⁹ spiritūū immēsus. **D**
plorat⁹ ⁊ vlulat⁹ mult⁹. **D** in c̄nū p̄māsur⁹ clamor q̄ semp̄ dur
rabit ⁊ nūq̄ sine p̄abit. q̄ sp̄ renouabit ⁊ nunq̄ exaudiet. oculi
n̄r̄i miseri nunq̄ aliud videbūt nisi miserā. aures nihil aliud audi
ent nisi ve ve atq̄ tristitiā. **D** pia corda istd̄ inmiabile ⁊ crudel
le ac in c̄nū ve respicite. lugete. ⁊ flete. **D** mōtes cadite sup̄ nos
colles opite nos qd̄ sustinet̄. qd̄ expectat̄. abscondite nos a facie
illa tribuli furoris dñi. a vultu ire gl̄ie dei. heu heu cur nō hec ma
xima mala futura nob̄ p̄ueniam⁹ cū robur affuit. cum tps̄ aterat
oportunū. vtiā de illo tpe toto inutilit̄ exp̄sō sup̄ess̄ nobis vna
horula t̄ate pene in remediū p̄cessa. s̄ heu s̄uante diuina iusticia
p̄clusa ē nob̄ salut⁹ via negata misericordia spes ois ablata. o do
lores ⁊ miserie ⁊ i c̄nū p̄māsire angustie i tra hac obliuiois vbi
null⁹ ordo. s̄ semp̄rēn⁹ horror inhabitat. Quid plura nos miseri ⁊
miserabiles tñ affligimur. ⁊ tolem⁹ de illo ve c̄erno. vt q̄liscūq̄
t̄imū excogitat⁹ dūmō finit⁹ ess̄ nob̄ solaciosus. **C**ū posito p̄ im
possibile q̄ ess̄ aliq̄s lapis molar̄ ateo magn⁹. q̄ vbiq̄ circūferē
tiam celi p̄tingeret. ⁊ q̄ aliq̄ auicula mīme q̄ntitat̄ post centum
milia annoz̄ veniens de lapide p̄dicto solūmodo tantū p̄ rostrum
suū auelleret q̄ntam est pars decima milij. **E**t itez̄ p̄ c̄etuz̄ milia
annoz̄ curricula sicut p̄us. s̄z̄ vna p̄riculā de decē. ⁊ sic per singu
las partes. Itaq̄ in decies centenis milibus annis non plus

Tota

diminueret quantitas lapidis. nisi quantum huius in magnitudine granum
vniuersi. En procholor nos miseri multum grati essent. quod post
talem longam et plenam assumptionem totius lapidis. sine haberet sententia
nostre et ne damnationis. sed heu hec eadem solatio miseria diuina
iusticia penitentia est negata. Duculque miserorum pro damnatorum. Talis
igitur o fili ibi flagellabunt quod hic a flagellum excipiunt.

Discipulus. **D**iuider tremede. ecce nunc anima mea ex hac quod visio
ne horribili territa prostrata est. et genua dissoluta ut vix subsistere
possim. **D**e me adiutor me. **D**omi de eterne auerte obsecro
furorem tuum a me. Absit a me hec eterna damnationis sententia formidosa.
Quod si aduersa me oportet sustinere. fiat voluntas tua hic. in me
huius a ame licentiam plenissimam habeto. nec querulosam discipulum
de cetero in me habebis. hoc solum facias. ut me a te in eternum sepe
rari non permittas.

Inferni penas videns petrus monachus grauissimam penitentiam peregit

Ferus quidam monachus ex regione ortus hibernie loco vasti
solitudinis cui euassa nomen est. inherbat hic prius quam
heremum peteret molestia corporis interueniente defunctus est. Sed
protinus corpori restitutus inferni se supbia atque innumera loca flammarum
vidisse testatur. Qui etiam quosdam huius sceleris potentes in eisdem flammis
suspensos se vidisse narravit. Qui cum iam rediret esset ut in illo
loco iam et ipse mergeret subito angelum choruscum habitum apparuisse fatebatur.
quod eum in ignem mergi prohiberet. Cui etiam dixit Egrede. et qualiter
tibi pro hec viuendum sit cautissime attende. Postquam voces paulatim
recalescentibus membris ab eterno mortis somnio euigilans cuncta que circa
ea illi fuerant gesta narravit. tantisque postmodum se vigiliis ieiuniis
isque stringit. ut inferni eum vidisse et permississe tormenta. et si tacet
lingua puerfatio loqueret.

Infernales penas diuersi diuersimode pro meritoꝝ qualitate patiuntur.

Dicebat de eodem abbate maiore Machario. quod dum ambularet

aliquando in heremuz inuenit caput hois in terra iacens. Quod
cū moueret sga palmea quā habebat in manu locutū est caput il
lud ad eū. Qui dixit senex. Quis es tu? Rñdit caput illd ad ses
nem. Ego eram sacerdos gentiliū qui aliquādo commanebant in
loco hoc. Tu vero es abbas Machari⁹ qui habes spm̄ sanctū dei
Quacūq; ergo hora misertus fueris eoz qui sunt in tormentis ⁊
oraueris pro eis. tunc solant pusillū. Dicit ei senex. Et que est
ista solatio? Rñdit illd caput. Quantū distat celū a t̄ra. tantū
est ignis sub pedib⁹ nostris ⁊ sup caput nostrū. Stantib⁹ aut̄ no
bis in medio ignis nō est vt q̄s facie ad facie videat primū suum
At ergo senex cū fletu. Ue illi diei in q̄ nat⁹ est hō si est hec p̄so
latio supplicij. Rursus d̄t senex. Est pei⁹ tormentū ab his? Res
spondit caput illud. Maior pena subit⁹ nos est. Dicit ei senex
Et qui sunt in ipa? Dicit illi caput illd. Nos qui ignorauimus
deū vel aliquid modicū misericōdie habem⁹. qui s̄o cognouerūt deuz
⁊ negauerūt eū. nec fecerunt voluntatē ei⁹. hī sunt q̄ subitus nos
sunt. Et p̄ hec sumēs ille senex caput illud sepeliuit.

C Infernales penas sentiens cle ric⁹ mūdo relicto monasteriū intrauit.

In Mannetis ciuitate tpe Henrici quarti impatoris erāt
duo clerici nondū patien tīb⁹ annis pres byteri sancti litte
ris affatim instructi inter se multū amici. Hī pactū interunt in
ter se vt vter eozum prior moreret. alij vigilāti vel dormienti ap
pareret infra triginta dies. Data acceptaq; corpali fide nō ml̄tuz
post vnus obiit. ⁊ tricesima die alteri vigilanti astitit. nescio qd
opis mollienti ⁊ vultu exangui ⁊ pallido ad eū ait. Agnoscis ne
me? Agnosco ille ait. ⁊ miror q̄ tā diu morat⁹ fueris. Ille prius
moram excusans tandē ait. Et aductus meus si volueris tibi fi
et commodus mihi omnino instructuosus. Nam sempiternis dā
natus sum supplicijs. Ego ait alter iunato te precibus. ieiunijs.
⁊ elemosinis multis. At ille respōdit. Sine penitentia sunt ius
dicia dei in inferno. Dum rotat astra polus dū pulsat littoza pon
tus pro criminibus meis puniat. si totus mundus michi remes
dia exquiret eterna tamen ⁊ innumera penarum genera patiā
Et vt aliquā ex meis irrenocabilibus penis cognoscas. en vna.

Protenditq; manū lanioso vlcere stillantez. Videtur ne ait tibi
 leuis: Cū ille leuem sibi referret videri ipse mortu^o curuatis in
 volam digitis tres guttas defluentis tabi super eum iaculat^o est
 quarū due tpa vna ⁊ frontē cōtingetes cutem sicut ignito iaculo
 penetrauerunt foramen nucis capax efficientes. illo magnā penā
 esse doloris ptestante clamore. Hoc inquit mortu^o erit tibi qm̄
 diu vixeris ⁊ penaz meaz grane documentū. ⁊ nisi neglexeris sa-
 lutis tue singulare monumentū. Tade ergo dū licet muta habi-
 tū simul ⁊ a nūmū. ⁊ esto monachus redonis apud sanctū Melan-
 niū. Cūq; viuus ad hoc respondere nollet. moxen^o eū oculi vigō
 perstringens. Si dubitas inquit conuerti miser. lege lrās istas.
 Et hoc dicens manū protendit tetrīs notis inscriptam. quib^o sa-
 thanas ⁊ omne satelliciū inferozum omī ecclesiastico cetui grās
 de tartaro emittebant. Quod cū ipi in nullo suis voluptatib^o de-
 essent. tantū numerum subditarum animaruz paterent ad infer-
 na descendere predicationis in curia qntū nūquā viderant retroas-
 eta secula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiēs hec
 omīa vendens ⁊ dans pauperib^o sanctum melaniū adiit. ⁊ mons-
 chus ibi factus oprime puerfatus est.

Infernalis ignis q̄ acerbus sit ⁊ de uolterō cui apuit diabolus.

In villa que in territorio Bunnēh est sita miles quidā no-
 bilis ⁊ reuot^o walterus nomine habitans erat tam dñe n^o e
 q̄ ordini satis obsequiosus. Hic cū tempe quodā grauter in fir-
 maretur solusq; iaceret. diabolus illi ad pedes lectuū visibilis ap-
 paruit. Erat autē sicut ipenobis retulit facies eius adinstar simice
 disposita cornua hñs caprina. In cur^o aspectu cum terretetur ⁊ o-
 stea confortatus ait Quis vel quid es. vnde venis vel quid aris.
 Respondit monstrum. Diabolus sam animā tuam tollere veni.
 dicente milite. Recede leccator. anīnam meam non tolles. Chas-
 sto me commendo. Subiungit ille. waltere si mihi consenseris
 homagiūq; feceris non solum incolumitati te resti tuā. quia etiā
 am super omnes tuam progeniem te ditabo. Respondit miles.
 Satis habeo de diuitijs tuis fallacibus non curo. Un̄ ergo tibi

thezauri. In fra terminos inquit carle tue infiniti occultantur.
Cum quo cum miles iam loqui delectaretur, ait. Dic mihi ubi ē
anima domini mei wilhelmi comitis iuliacensis nup̄ defuncti?
Tunc respondit dyabolus militi ⁊ dixit illi. Nosti castra vicina
wolckenburch ⁊ brachenvet. Noui inqt. Et ille. p̄ h̄c meam
tibi dico. si ferrea essent tā castra q̄ eoz mōtana, ⁊ i illo loco mit
terēt ubi aia wilhelmi est an̄q̄ sup̄ calicū sup̄ inferiori iūgi pos
set liqueferent. Quo dicto, mox chachinnando subiūxit. Ardor
iste balneū lacteū est ei. In futuro qm̄ eoz^o suū aia resumer. tunc
primū penā debitā recipiet. Reqsit^o de aia Henrici comit̄ seynē
sis. Rndit. Certe illā habem^o. De pena tñ illi^o nihil exp̄ssit. Ad
iecit etiā infrogare illū de patre suo. Ad qd̄ rndit ille. Uiginti an
nis ⁊ vno illū habuim^o. s̄ monocula illa ⁊ calu^o ille atq̄ pediculus
losus q̄ in solario iacet nobis eū abstulerunt. Monoculā vocauit
vporē^o iugit q̄ lachrymā do oculū vnū p̄diderat. Caluū dixit fili
um ei^o Theodericū monachū nrm̄ q̄ ad videndū germanū eodem
tpe aduenerat. Infrogat^o de p̄dicta matrona. Rndit. Nūq̄
potestati nre addita est eo q̄ mulier est ⁊ bona ac sancta. Frater ā
tūū Lambertū sic sellauim^o vt nostrū ius euadē nō possit. q̄ ante
paucos annos defunct^o est vir auarus ⁊ pecuniosus. Dicēte iterū
militi. Dic mihi de quo loco venisti nunc ad me. Rndit demon.
Ego ⁊ socij mei eram^o in exequijs cuiusdam abbatis nigri ordi
nis egressum anime eius prestolantes. Tunc miles quoz eratis
ibi? Rndit demon. Nosti nem^o i Lortinforst. Optie inqt noui
Et ille. Nō sunt tot folia in arborib^o q̄t illic sum^o cōgregati. nō
est tā gradis silua in puincia nra. Et qd̄ obrinuisst̄ ibi. Rndit.
Deu nihil femia fuit religiosa. s̄ ⁊ Michael archāgel^o sup̄uent
ens cū fuste ferreo sic nos cecidit ⁊ cedēdo fugauit. vt disp̄gemur
quēadmodū puluis q̄ a turbine impellit. Reqsit^o etiā si eēt i obi
tu dñi Berardi abbat̄ nostri tūc recēter mortui. Rndit. Nō est
tñ harene in litore maris qd̄ ibi sumus. Sed modicū ibi obri
numus. quia pediculosi illi more porcoz in humo iacendo grū
nientes non sinebant propius nos accedere. Habēt p̄terea domū
quandā susurrj capitulū notans in qua om̄ia nobis quecūq̄ des
linquit̄ subtrahūtur. Et dixit miles. Quomō stultissime ausus
fuisst̄ ad obitum viri tam iusti venire? Ausus inquit. Ego s̄ sens
fui ubi ceteri filius exp̄rauit sedens super brachiū crucis. Hoc verū
dum a demone prolatum ⁊ a laico recitatum maxime mihi fixum

70

18

fecit dictorum eo q̄ in glosa legat sup Thobiaz. Dicente waltero. Que fuit portio v̄ra in xpi morte: R̄ndit. Nulla. Malo n̄ro il luc venimus. qz virtute morientis turbati z exagitati detrusi sumus in infernū. Multa alia cū demone quotiens sol^o erat p̄ferbat. q̄ p^o q̄s qualuit multz recitavit. Uis nūc audire qual^o p̄dicti wilhelmi finis fuerit z pena

Infirmatus in castro suo Nibieckē pro quadaz contumelia sibi illata venit Coloniam. Qui cum rediret in via defectum cordis incurrit z anime. Ob nunqz de cetero videt Coloniam. Qui in terram depositus cum medicis eius diceret mortez esse in ianuis subiecit. Consulo tibi vt vxorem tuam recipias. Respondeente illo. Non faciam. supplicavit ei pro quodā milite quē diu in carcerauerat. Nequaqz inq̄t egredietur me viuente. Tunc me dicus. Ergo ante diem crastinū egredietur. Quod ita factuz est Cum vero moriturus esset in sinu cuiusdam matrone quaz viro proprio tulerat iacebat. Cui cum illa dicēt. Domine quid faciaz post mortem vestram. Iuueni inquit. nubere debz militi. Nec enī s̄ba vltima fuere. Eadē nocte sicut mihi retulit abbas quidā ordinis nostri. sanctimonialis quedā sancti Mauricij Colonie in loca penaz transposita est. in quib^o puteū magni horrois igneo tectum operculo inter flāmas vidit sulphureas. De quo cuz suū ductorem interrogasset R̄ndit ille. Que tantū anime in illo sunt. aia videlicz Maxentij impatoris z aia wilhelmi comit̄s Juliacensis. Mane visum recitās cū eadem die rumor insonus set Colonie de morte eiusdē comit̄s visionē fuisse verā intellexit. Prop̄t simlē culpā iustum fuit. vt qui pares erant in culpa cōformes fierēt in pena. vtriusqz vitā noui Maxentij ex lōcō. wilhelmi ex multoz relatione. Uterqz tyrannus. vterqz supra modum luxuriosus. Sicut legitur in chronicz nulla fuit in v̄rbe romana siue extra v̄rtem matrona tam nobilis tam pudica. dūmō oculis Maxentij placēt. quin de domo marici sublatam corrumperet. Similia faciebat de s̄ginibus z viduis. Uterū ista viri z ingenierūt parentes z tacuerunt. Tanta erat illi^o crudelitas. vt cum nūmo dolore cordis afficeret tristitiā tamen dissimulaēt Tanta ei^o extitit tyrannis vt passim senatores cūes milites occideret. de quibus aliqua habebat suspicio. wilhelm^o s̄o nō dissimilia operabā his. z si nō pari p̄tate nō tñ impari volūtate. sic audiuit ita dedit^o erat luxurie z icestui. vt vix aliq̄ hēret misteria

liū cū^o vxore aut filiā nō attēptaret violare. nullā hñs drām inē
matrē z filiā. int legitimā z absolutā. Quāte fuerit circa subie
ctos siue cōprouinciales crudelitatis oīs nouit ep̄at^o coloniēsis.
Marēt^o vxorē ppriā occidit. iste iculit. Ille p̄secut^o est eccliam
multos p̄ fidē occidēdo. Ille tpe scismatis ipery romani p̄secut^o
est sedē apllice obediētes sacerdotēs de suis sedib^o eijcien^o dō q̄sdā
mutilādo z bona eccliaz diripiēdo. Hec acta sunt i t̄pib^o Innocē
tū pape

Infernales z horrēdissimas penas q̄dā diues
sustinuit z pro q̄litate delectationū qualitates penaz recepit.

Refert petri^o eluniacē^o q̄ monach^o quidā cū in extremis vite
sue essz aia sua ducta fuit an̄ infernalē portā. q̄ cū ibi tot diuersita
tes penaz aspiciēt vltra qm̄ dici p̄t tranē cepit. Qd̄ ne facēt āge
l^o p̄hibuit. Ibi hō aliq̄sdū morāte eo vidit demones q̄sdā p̄currē
tes z nūmū cachinātes de p̄ditōe aie cuiusdā diuitis quam locū
sui secū in baratū dānatiōis attraxerūt. Veniētes autē ad p̄ncipe
demoniōz dixerūt se aiam amici sui cū gaudio magno attrahere.
Quib^o cōgandēs si gaudiū ifelicitas dici p̄t ait. Accipite z pom
pose sicut solit^o erat i cathedra sua sedē facite in diētes eū sicut so
lit^o erat veste honorifica. Et sedē eum fecerūt sup̄ sedē ita inextin
guibilib^o ardentē. q̄ si totū mare sup̄funderet nullaten^o extingue
ret. palliū hō quo eū circūcederūt nō minoris flagratie erat. Illo
in sede miserabilē collocato z infelici^o vestito p̄nceps ad suos fui
entes ait. Ite z sicut decēs ē tali amico n̄o poculū nostre delecta
tionis ppinate. Tūc tanq̄ ereum liquore candētem omni gene
re fetoris mixtū ori ei^o appoluerūt. z apposit^o per oia mēbra ei^o in
flāmas diffusus effundebat. quo potato ioculatores demones q̄ ei
iocularent admisit. Qui accipiētes duo cornua ignib^o plena aurib^o
ei^o appoluerunt. z corniculari incipiētes scintillas p̄ oculos
ei^o z p̄ nares z p̄ omnia forāmia ei^o emittebat. Deinde i cameram
misit vbi cōtra delectatiōes carnales q̄s solebat cū puellis dū ad
huc viuēt exercere ifernales pateret amaritudines. q̄ oim serpētū
generib^o erat repleta z ita nūmō calore incēsa. q̄ candētis ferri sa
tis euincēt ardorē. a q̄b^o exceptus q̄s horribilib^o amplexat^o. quāq̄
dolosose osculat^o. quamq̄ miserabilē sit cōtrectat^o z p̄ oia mem
bra discerpt^o a nobis pius pater remoueat q̄ nunq̄ experiamur.
Et cōtra queq̄ oblectamēta carnalia que prius habuerat viuens
singula tormēta ifernalia iferebat. Hoc viso aia monachi ad cor
p^o redijt. z qd̄ viderat ob vtilitatē audiētū plurimis enarrauit.

¶ Exemplum

¶ Erāt in schola duo insolētissimi scholares a dolescētes qui nō solum nō pati volebāt correctiōes m̄gri. verū etiam ⁊ ad insolentias ⁊ dissolutiōes alios studere volētes sepissime compellebāt. et hoc quidem magister emēdare nō poterat nec audebat. Cōtingit ergo magistꝛi mori ⁊ tercio die aut quarto i media schola in effigie m̄gri diabolū cum s̄ga ferrea coram omnib⁹ apparere. Nec mora cum nigro vultu in a dolescētes dictos exurgēs ⁊ cum virga illis mortem intemptās repēte disparuit. Morq; illi pre pauore in furiā versi post dies aliquot obierūt. Ex hinc ergo scholares diuinum aduertāt iudiciū ⁊ magistris suis subdi discant. nec vnq; refugiāt corrigi ne eis cōtingat postmodum cum s̄ga ferrea vapulare.

¶ Refert petr⁹ cluniacēsis q̄ apud castꝛi lizimacum qd̄ in picta meli pago est situatum nup̄ quidam p̄sbyter erat qui sacerdotāl' ordīs sup̄celestem dignitatem miserime vite cōuersatione deturpās nō ad animarū quib⁹ preerat curam s; ad carnis voluptatem explēdam sacro misterio utebat. Territ⁹ tamē consciētiā malo sicut aliquādo ⁊ mali ad horam compūgnit familiaritateꝝ quorundā bonoz viroz expetijt. ⁊ abbati bonuallis ⁊ fr̄ib⁹ eiusdem monasterij se in amicitia specieten⁹ copulauit. Qui lōgo tempore eum de vite emēdatione comonētes. ⁊ vt seculo renūciaret assidue exhortātes. nihil ab eo impetrare p̄ter uanā spem potuerūt. Nā libēter que dicebāt audire se fingēs. ⁊ semp̄ eos de cōuēsiōe suspēdens de societate fauctoz illorum gloriabāt. nec amonitōe vel exemplis eoz a malis retrahēbat. In his itaq; p̄dite vite sue actib⁹ perdurās. ⁊ obstinatione impia iram sibi i die ire thesaurizās in morbum incidit. Quo post aliq̄t dies in grauēscēte ad extrema puenit. Adierat eum prior visitatiōis gr̄a tam dicti monasterij atq; cum eo p aliquātum diei spaciū ipso qz rogāte p̄māserat. Et nocte supueniēte cum cūctis discēdentib⁹ solus lecto ei⁹ assideret. clamare terribilit̄ eger ille ad priorem cepit. Succurre succurre ait succurre. Ecce duo sup̄ omnem feritatem leones expaūdi in me impetum faciūt. ⁊ hianti ore ac rictu feroci p̄ fusilla me decerpūt. totūq; sumē velūt. Depcare cito dñm vt ab his eripiar anteq; eoz morsib⁹ cōsumar. dicebat hoc ⁊ tremebat ⁊ velut tauri tuos fugiēs timore defecto corpi vires addēte retrocedēbat. Prioz vocis ac gest⁹ illi⁹ turbat⁹ terrore non sine multo ⁊ ipse timore

erat. ad pces tñ ipse necitate impellente puer sus p misero illo vt poterat deũ exorabat. Quo orate mutata voce eger. Bñ inq̃ bñ recesserit crudeles bestie. ⁊ p ordes tuas iam nūquā apparēt Et qz vsqz ad vltimū spm̃ sp̃ cōpos sui extitit. nec vt qdā morientū solēt vel i modico sensu imutat⁹ fuit cōuersus ad porē loq̃ cū ipso de qbusdā vt sanissim⁹ cepit Cūqz tā de his q̃ de alijs multa int̃ se vba pferrēt. hore fere vni⁹ spacio elapso rursus iclamare longē terribill⁹ q̃ pus exorsus ē. En inq̃t en ignis de celo vt torrēs in undās descendit. ⁊ sup hūc lectū veniēs iam iāqz me i fauillā vsqz cōburit. Festina. adiuna. ora. si forte ⁊ ab hac morte eripi valeā. Et hec dicēs manib⁹ ⁊ brachijs optoria subleuabat. ⁊ ea velut ali quid iunare possent iuisibilib⁹ ignib⁹ turbat⁹ opponebat. Sz ne quaqz. Non em̃ corpalia regim̃a a spiritalib⁹ incēdijz regē poterāt que celesti vindicte ipia opa exponebāt. P̃ior ad aucto tiorē tenuo ad orōez quertit ⁊ q̃ntū in tali casu possibile erat dñi miaz p eo deprecabat Illo vt sup orōi instāte p paululū patiens g̃tulationis vocib⁹ pces ei⁹ intrupit dicēs Jā ab igne tur sum. nā dū sup me vt dixi cū ipetu descendēt int̃ posit⁹ est lithe⁹ vsqz ad quē ignis puenit sz cū trāhire nō potuit. iā iam ab isto piculo erept⁹ oro ne a me discedas q̃usqz q̃s illoz finis futur⁹ sit ag̃scas. Tūc por qui tā tiorē quā hospitā di necitate recedē nolebat substituit. ⁊ ab orōe surgēs rursus ei assedit. Cūqz cū tātis t̃roub⁹ anxiū psolare. ⁊ vterqz ad iuicē vt pus colloq̃ret. subito egrot⁹ ad iuisibilia erept⁹ obmutuit. eū por raptū ab hūanis itelligēs rei exitum p̃tolabat Tum ecce p multū noctis spaciū hō ad se redijt ⁊ miserabilē in gemiscēs ait. ha. ha. ad iudiciū et̃nū rapt⁹ sum. ⁊ heu miser et̃na morte dānat⁹ sum. Tradit⁹ sū horrēdis tortorib⁹. igne iextigui bili cū diabolo ⁊ angel⁹ ei⁹ p̃petuo cruciād⁹ Ecce ecce ignita sarta go plena bulicēti adipe quā corā me tormētoz mistri detulerūt eā qz ad me frigēdū vndiqz succēderūt Et cū sepe noiat⁹ p̃ior orōi sicut iā bis fecerat t̃cio qz incubuissz ille ait. Cessa cessa oro p me orare. ne p illo vltra fatigeris p q̃ nullaten⁹ exaudieris P̃ioze at dicente frat redi ad cor ⁊ miam adhuc viuus a deo req̃re. ille adiecit. Puras ait me vt insanū loq̃ Nō ait insanio sz sana mēte ea q̃ dixi cōfirmo. Et cucullā poris manu tenēs cū int̃rogauit Nōne hoc qd̃ manu teneo cuculla tua ē q̃ r̃ndēte ē adiūxit. sicut hec vestis cuculla ē ⁊ sic h̃ qd̃ subtractū ē m̃ palea ē sic ⁊ h̃ qd̃ corā cer no ignita sarta go ē Et dū hec loq̃ret gutta iuisibil⁹ ignis de illa q̃

Vlatp

videbat sartagine epilēs in manu ei^o priore vidente cecidit ⁊ mira-
bile dictu cutem ⁊ carnem vsq; ad intima ossis cōsumpsit. Tunc
ille acri cum genitu. En inq̄r indubia rei p̄batio Nam sicut ista
quam vides de sartagine plapla gutta carnis p̄tem cōsumpsit sic
cōfessum me igne vorago s̄sumct. pore ad ista stupēte iterum di-
xit. Ecce sartagine ipsam misitri infernales pp̄ius afferit. ⁊ vt
me in illam iniciāt iam iamq; man^o adaptāt. Et post modicum
Ecce lintheum in quo iaceo vndiq; cōcurrētes accipiūt. ⁊ in ig-
neam sartagine eternamq; fricuram proijciūt. Hoc velut vlti-
mū vale mox vt pori atq; his qui ad hoc spectaculum horrēdum
cōnegerāt dixit. subtracta voce ⁊ reflexa cervice, puniēdum sp̄s
cōdemnatis sp̄itib^o tradidit. Tātus f̄o terror omnes iuasit vt
omnes aufugerēt. nec aliqui i domo vbi mortui cadauer remāse-
rat remanē auderēt facto mane miser cadauer sepulture traditū
est. Post aliq̄r autem dies cum ad vniuersos circa positos hec tā
terribilis fama pueniss; rei veritatem pbare volētes tumultū ape-
ruerūt ⁊ fossam illam quam i manu adhuc viuētis p̄ byteri aut
sa p̄nūcia damnatiōis fecerat i mortui cadauere inenerūt. Que
omnia sicut beatus Grego. de nullo modo p̄pter se infelix p̄ byter
vidit cui nihil ipsa^o visio cōtulit. s; quāta cautela sacerdotale offi-
cium aministrādum q̄ reuerēter diuina mysteria sunt tractāda.
supna sup cum dispositio demōstrauit.

C Duo clerici vno corde intrabāt monasteriū. ⁊ tam exempla-
rit̄ viuebāt vt omnes eos diligerēt. Post duodecim annos vnus
morit̄. Qui minor ait. Tecum p̄ deo parētes ⁊ patriā reliqui. so-
lare ergo mecum exilium tuo reditu. vt sciam q̄d meruim^o omnia
relinquētes. faciam inq̄r o dimidiū cordis mei deo pp̄icio. Tu
autem dilige mortuū. qz viu^o te efficacit̄ sicut matrē dilexi. Mo-
rit̄ ergo quasi dulcis dormiēs. Et ecce die septimo redit mortu^o
iocūda ⁊ splēdente facie dicēs. Mi frater herice sicut audiuim^o
sic vidim^o in ciuitate dñi s̄tutum. Dudum iam centuplū recepi
et ecce vitam eternā possideo. Preferebat autem i dextera ei^o eccle-
siam aureā miri artificij ⁊ decoris. sinistra f̄o cordis locū tegebat
Ille f̄o viu^o supra q̄s dici p̄t exhilarar^o ait. Cur mi dulcis frater
gberarde in manu tua ita reuerēter geras ecciaz. quare etiam cor
tuū celes solita dilectiōe edicito. Intrepid^o ait audi qz p̄olari te
reuersus sum. Nosti qz ecciam a meis mihi sumptuose pcuratā
cum eius honore ⁊ cōmōdo amore p̄fectionis euāgelice ⁊ timore

periculi qđ ē in cura aīaz reliqui. Quare sup omīs reges tre z cū
ctas scli diuitias cū btīs cēnalit exultō. Tu sūt amore cor meū ce
lo. qz ipm p̄ciolo lapide tanti splēdoris decorat. vt visus tu⁹ mox
ex illo cecaret qđ p̄secut⁹ sum a dño meo iesu xpo. qz ei⁹ passiois z
incarnatōis bñficiū quotidie deuot⁹ ruminari solebā. Si me dili
gis inq̄r tolle cito manū libent⁹ p̄ hoc vidēdo vnū oculū expen dā
qđ dixit z fecit. Cū autē nimis ardent⁹ p̄ tāto gaudio etiā alio p̄
uari desiderabat ait illi btīs. Mea inuentōe tricesima die mihi
iūgeris. z gaudiū nīm nemo tollet a nobis. Interim die fribus
qz magna eos p̄mia manēt nemo repeſcat. Frater x̄o sic dispone
bat domui sue. i. p̄ſcīe vt nihil liberet nisi cibus aīe. Flētib⁹ autē
p̄ amore frīb⁹ ei⁹ tricesima die iocūte eisdē vale dixit atz migravit

¶ De quarto nouissimorum quod est regnū celozum

Uartū nouissimoz qđ valde z p̄cipue debz hoīes a pecca
tis retrahere ē gloria celest̄. Si hō se refrenat ab homi
cidio vel p̄simili ope criminoso ne perdat t̄palia quanto
magis debz se cohercere ab omni actu illicito. ne amittat gaudia
sempiterna. Cū Aug⁹ in libro p̄fessionū. Et gaudiū qđ nō dat
imp̄iis. s̄z eis q̄ te colunt quozum gaudiū tu ipse es. Et ergo scri
bit p̄mo ad Corint⁹. vi. Iniq̄ regnū dei nō possidebit. imo cū ma
xima p̄fusiōe repellent ab eodē. sicut goliardi z nebulones vilissi
mi indignant⁹ repelli solēt ab impatoris curia. Nec illic sedeāt
cū regib⁹ z p̄ncipib⁹ in tā excellētī z solēnni mensa. Dicit em̄ cal
siodorus sup illd̄ psal. Expelle eos qm̄ irritauerūt te dñe. Dic
discum⁹ q̄ tm̄ vnusquisqz repellit. q̄ntū ei⁹ peccata cumulāt. Nū
qđ ergo quilibz peccata vitabit z tanq̄ mortiferū elerū abhorre
bit. q̄ p̄ hec celeste gaudiū se nouerit amissurū. De hac autē incōm
prehenſibili gloria. ego paup̄ ingenio qđ loq̄ndo proferā. Si em̄
oculus nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor homis ascēdit que
preparauit te⁹ diligentib⁹ se. Sicut scribit p̄mo ad Corint⁹. ij. de il
lis que tunc referam. Certe quasi balbutiendo sicut cec⁹ nar⁹ dil
putans de colorib⁹ nō p̄fidens de sensu propo. s̄z multiplici sc̄tu
raz testimonio paulisper inde dicā. Est igitur notandum. q̄ qm̄
uis in regno dei sunt valde multa immo innumerabilia ei⁹ felicitata

dem tangentia. et gl'am plenissime attestaria. Ip'm tñ quo ad pre
sens specialit' a trib' comēdat' Primo a summa pulchritudine s'
ue claritate. Secdo a bonoz oim copiositate. Tercio a maria lecti
cia in g'it durate in eternitate. Nā ibi ē imēsa pulchritudo siue cla
ritas. bonoz infinita copiositas. simūqz gaudiuz et stabit' eternitas
De quib' hic p ordinē breuit' dicet.

De pulchritudine regni celoz

Nō p'mis igit' regnū dei comēdat' a summa pulchritudine
siue claritate. Nā vt d'r Sap. v. Ip'm d'r regnum decoris
Dinc ē gō psalmista d'r. Dñe dilexi decorē dom' tue. Un' Thob
p'ij. B'us ero si fuerint reliq' semis mei ad videndā claritatē hie
rualēz. Porte ei' ex saphiro et smaragdo edificabunt et ex lapide
precioso. Omnis circuit' muroz ei' ex lapide candido et auro mudo.
omēs platee ei' sternerūt. Itē Apoca. xxi. Ipa ciuitas aurū mun
dū simile vitro mundū fundamenta muri ciuitatis sunt lapide p'
cioso ornata. et duodecim porte duodecim margarite sunt p' singu
las. et singule porte erāt ex singular' margarit'. et platee ciuitatis au
rū mundū tanqz vitrū plucidū et tēplū nō vidi in ea. Dñs em' de
us omīpotēs tēplū ei' est et agn'. Et ciuitas nō eget sole neqz lu
na. vt luceāt in ea. nā claritas dei illuminabit eā in lucerna ei' est
agn' et ambulabūt gētes in lumie ei'. Itē Apoca. Nox vltra nō
erit et nō egebūt lumie lucerne neqz lumine solis. qm' de' illumi
nabit illos et regnabūt in secula seclōz. Luz quo videt' recordare illd'
Isa. lx. Nō erit ibi ampli' sol ad lucēdū p' diē. nec splēdor lune
illuminabit te. s'z erit tibi dñs in lucē sempitēna. Ite em' est specu
lū sine macula et candor lucis etne. sicut scribit' Sap. vij. Item
splēdor gl'ie. vt habet ad Heb. p'mo. Nā splendor ei' vt lux erit
Abacuc. iij. Ab hoc splēdore omēs sc'i in regno celoz recipiūt lu
cē et fulgore sempitēnū q' assidue felices letant' Un' iudic. v. Qui
diligūt te sicut sol in ortu suo splēdet ita rutilēt. Et ergo d'r sap.
iij. Fulgebunt iusti et tanqz sancti illi in arundinetis discurrunt.
Mathei. iij. Fulgebunt iusti sicut sol in regno p'ris eoz. O qm
gloriosum est hoc regnū. et qm dilecta tabernacula tua dñe virtus
tua. qz magn' decor. qm ingens splendor in ciuitate domini. qz
mira claritas. et qm summa amenitas in celesti patria. Un' Au

gustinus in libro de libero arbitrio sic inquit. Tanta est pulchritudo iusticie. tanta est iocunditas lucis eterne. vt etiã si nõ licet amplius in ea delectari qm̃ vni⁹ dici hora p̃ hoc solũ innumerabiles hui⁹ vite pleni delicijs et affluẽtia bonoz t̃paliũ recte et merito despicereñt. Nõ qm̃ falso aut paruo affectu dictũ e. Qm̃ melior est dies vna in atrijs tuis sup̃ milia. Quare idẽ Aug⁹ in libro de ciuitate dei exclamãt ita d̃t. O celestis hierl̃m dom⁹ illius minosa ad te suspirat p̃grinatio mea et possidet me in te qui fecit et me et te. Unde Bern. in omelia tertia super missus est. O q̃z gloriosum est regnum illud in quo reges congregati conuenerunt in vniũ ad laudãdum. scilicet et glorificãdum. cum qui sup̃ omnes est rex regum et dominus dominantiuũ. et cuius splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eoz. Hinc propheta dicit. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. vñ Job decimotercio. Videbit faciem eius in iubilatione. Hanc faciem omnes inspicient qui domino fideliter seruiuerunt in humilitate cordis. in laboribus plurimis ac operibus virtuosis. Vñ de Apocalipsis vltimo. Serui eius seruient illi. et videbunt faciem eius. Et iteõ dicitur ysaiẽ. xxxiiij. Regem in decore suo videbunt O qm̃ p̃ium et qm̃ gratum. qm̃ suauẽ et qm̃ beatum erit tũc Iesum videre his qui eum dilexere. Tũc certe exclamãdo dices illud Abacuc. iij. Ego aut̃ in domino gaudebo. et exultabo in deo iesu meo. O q̃ntũ gaudebunt quos gaudia summa replebunt. q̃s illustrabit. quos semp̃ gloriificabit. Visio sancta dei. splendorq̃ sue faciei.

De copiositate omnium bonorum regni celestis

Regnum celeste commendatur secundo a bonorum omnium copiositate. Unde beatus Augustinus in de ciuitate dei sic dicit. Quod deus preparauit diligentibus se. Spe non attingitur. charitate non comprehenditur. desideria et vota transgreditur. Acquiri potest. estimari non potest. ¶ Trez Bernardus. Merces sanctorum tam magna q̃ non potest m̃eri surari. tam multa q̃ non potest numerari. tã copiosa q̃ non p̃t

estimari. De his supabundantib⁹ bonis et diuitijs ip⁹ regni celestis ita scribit Dautro. viij. Dñs de⁹ tuus introducit te in terras bonā etiam viuoꝝ aquarūꝝ et fontiu. in cui⁹ campis et montibus erumpēt flumioꝝ abyssi. Terrā frumenti ordei et vinearū in qua ficus malagranata et oliueta nascunt^r etiam olei et mellis. vbi absq; vlla penuria comedes panē tuū. et rex omnium abūdātia pfrueris. Certe hec etra fertilis copiosissime fluens lacte ac dulcedine mell⁹ Nec est etra ad quā explorandā missi sunt filij Dan. sicut scribit^r Judicū. viij. Qui redeūtes dixerunt. Vidim⁹ terrā valde opulētā et vberem. nolite negligere. nolite cessare. eamus et possideamus eā nullus erit labor. Tradetq; dñs nobis locū in quo null⁹ rei est penuria. Nā omne qd molestat tibi deest. Aug⁹. Eterna beatitudo consistit in duob⁹. scz in necessaria absentia omnis mali. et necessaria pntia omnis boni. Si em queris qd ibi est. aliter non poterit rīderi nisi qcquid boni est. et quicqd mali est nusquā est. Et ergo dicit beatus Greg⁹. Nihil exterius quod ibi apparet. et nihil interi⁹ qd ibi fastidiat. Ite scribit^r Apoca. vltimo. Non esurient neq; sitient ampli⁹. et nō caret sup eos sol neq; vllus estus. qm agnus dei qui in medio throni est reget eos. et deducet eos ad vite fontes aquarū. Et ibidē ostēdit michi flumen aque vite. qui sitit veniat qui vult accipiat vite aquā gratis. Qui autē biberit ex hac aqua nō sitiet itez. s; fiet in eo fons aque salientis in vitā eternam. vt habet^r Joan. iij. O q̄ felix patria. q̄ beata terra. vbi de⁹ erit oia in omnibus. et null⁹ rei est penuria seu aliquis defect⁹ Certe hec patria locus est pascue celestis vbi nichil deerit. in quo fideles suos domin⁹ reficiet suauit⁹ ac ppetue collocabit. Un⁹ Ezechi. xxxiij. dicit dominus. Inducam eas in terrā suam et pascam eas in montib⁹ israhel. in riuis. et in viscēb⁹ ēre. in pascuis vberrimis pascam eas. et in montib⁹ excellis erunt pascue earū ibi requiescent in herbis virentib⁹. et in pascuis pinguib⁹ pascent^r sup montes isrl. Ipi em sancti pascent^r in cognitiōe summe veritatis. et illa erunt pascua vberrima siue in grediant^r ad contemplanđū diuinitatē. siue egrediant^r ad considerandū humanitatē. vtrobiq; inuenient plenā societate. Un⁹ Joan. x. Ingredient^r et egredient^r. et pascua inuenient. Item pascentur in delectatione et fruitione summe suauitatis. et illa erunt pascua pingua. Un⁹ dicitur in⁹ psal. Ex adipe frumenti satiat te. Adeps huius frumenti est delectatio. et suauitas que causatur ex amore dei. Hoc ergo amore sicut adipe et

pinguedie repleat aia mea. pascenſ etia in eternitate ppetue securi-
tatis. ⁊ illa pascua erit vit etia nunq̄ em areſcet ſz ſp viſeleſct ⁊ i
pulchritudie ppetua durabit. Ecce qlis patria ⁊ q̄ bona tra vbi
ta vberima pingua ⁊ virētia erit pascua beatorū. Nec ē vere ter-
ra viuētium in q̄ credim⁹ tot ⁊ tāta vidē bona dñi. Un̄ dī in p̄s.
Replebimur i bonis dom⁹ tue. ⁊ q̄ ſunt i illa bona quib⁹ ſancti re-
plebunt. niſi illa incōprehēſibilis glā beatorū. Nam vt dī bern. i
ſermōe de dedicatiōe. Ad imāginē dei facta ē aia rōnal ceteris oī-
b⁹ occupari p̄t repleti nō poteſt. Capacitatē em dei quicqd̄ deo mi-
n⁹ eſt nō implebit. Hac inēnſibili glā nō ſolū implibimur. verū
etia vſq̄ ad ſummū inebriamur. Un̄ Hier. xxxij. Inebriabo ſas-
cerdotū aias cum pinguedie hoc faciet i cena magna ſidelibus p̄-
parata. Tūc em̄ p̄cinget ſe ⁊ faciet illos diſcūbere. ⁊ trāſics mini-
ſtrabit illis ferulū ſue glorie. ⁊ vinū mirē ſuauitatis ⁊ leticie cis
bibēdo. Tūc dicit illud diſcūbentib⁹ Can. v. Comedite ⁊ bibite
amici ⁊ inebriami chariſſimi. Hinc ſcribit yſa. xxxij. Inebriami ⁊
nō in vino. Et vnde tūc inebriabūtur. Certe a gaudio multiplici
et gloria celeſti. O de⁹ eterne q̄ dulcis ⁊ plene tūc fideles tui ineb-
riabūtur ab vberitate domus tue ⁊ torrēte voluptatis tue. Quā
apud te ē fons vite. fons indeficiēs beatitudis ⁊ glē. vniq̄ hāc do-
mū decet ſanctitudo i longitudie diez. Ipſa em̄ eſt dom⁹ dñi diui-
tijs reſerta ⁊ ciuitas dei noſtri oib⁹ bonis adimplera. Qua p̄pter
ſcribit yſa. xxxij. Oculi tui videbūt hieruſalē opulētā ciuitatē
Dui⁹ ciuitatis opulētia ſeu bonoz maxima abūdantia nō ſolum
ptz ex p̄dictis. ſz etia ſpecialit̄ ex multitudine ei⁹ pacis in qua dele-
crabunt māſucti q̄ hēditabūt illam terrā ſuper⁹ expreſſam. yſaie
lv. In leticia egrediamī ⁊ i pace deducemī. O quāta ipſi hiri-
abundātia pacis cui⁹ in ppetuū nunq̄ erit ſinis. ſicut ſcribit yſa.
xi. Item cuiſdē. xxxij. Sedebit ppl⁹ me⁹ in pulchritudie pacis i
tabernaculis fiducia. in requie epulētes Et ergo bene dī. Thobie
rij. Hieruſalē ciuitas dei beati oēs q̄ diligūt te. ⁊ gaudēt ſup pas-
cē tuā. Nā ſicut habet Ezechie. xij. In te vidēt ſancti viſiones
pacis ibi pax ſup pacē. ibi pax ſumma que exſuperat oēm ſenſum
nec nō antecedit humanū intellectū. Qui tāte pacis valuerit eſſe
particeps cū ſanctis i celis. diſcat nūc humilit̄ pati⁹ terris. nam
vt ſcribit in aurore ad tā preclarā requiē partiēdo gemit. nec niſi
ſi per penam ſapiens hac luce potitur.

De maxima et stabili leticia regni celestis.

Optremo regnum dei cōmendat a maxima leticia in q̄ d̄
rāte in eſtimate Un̄ Grego. in omelia. Quelingua dicē vel quis
intellect⁹ capere ſufficit illa ſup̄ne ciuitatis quāta ſint gaudia an
gelozū choris intereſſe cum beatiffimis ſpiritib⁹ glorie cōditoris
aſſiſtere. p̄ntem dei vultum cernere. in circūſcriptum lumē vider
re. nullo mortis metu affici incorruptiōis p̄petuitate letari. Cer
te hec eſt ciuitas dei nr̄i hieruſalem. vrb̄s beata hieruſalem q̄ vt cē
uitas edificat. O ciuitas ciuitatum in q̄ ſunt tāta gaudia ⁊ leti
cie beatorū. yſa. vltimo. Letamī cum hirlm ⁊ exultate in ea oēs q̄
d̄t̄igitis eam. gaudete cum ea gaudio vniuerſi q̄ lugebatis ſup̄ ea
et ſuſcipiebatis. ⁊ repleamī ab vberē cōſolationis ei⁹ vt mulgeatis ⁊
delicijs aſſuatis ab omnimoda gloria ei⁹. De immēſa hui⁹ ciuita
tis gloria ſic d̄t aug⁹ in li. de ciui. dei. Quāta erit illa felicitas vbi
nullū erit malum. nullum latebit bonum vacabit dei laudib⁹ quī
erit omnia in oib⁹. yſa. lxiij. Ocul⁹ nō vidit de⁹ abs te q̄ prepaſtē
eſpectantibus te. q̄ ſanctis donatur⁹ es in maxima leticia p̄petue
poſſidēda Et eiufdem. xxxv. Veniēt in ſyon cum laude ⁊ leticia
ſempiterna ſup̄ capita eoz. Hinc eſt q̄ p̄s d̄t. Nouit domin⁹ d̄s
es imaculatoz ⁊ hēditas eoz in eternū erit. Vere ſicut ſcribitur
Thobie. xij. magis es d̄ne in eternū. ⁊ in omnia ſēla regnū tuū.
Aug⁹ in li. de ciui. dei. Tacabim⁹ ⁊ videbim⁹. amabim⁹ ⁊ lauda
bim⁹ ecce q̄d erit i fine line fine. Nam q̄s noſter ali⁹ erit finis. nī
ſi puenire ad regnum cui⁹ null⁹ erit finis. Veriffime regnū ⁊ tuū
d̄ne regnum oīm ſeculoz. ⁊ dominatio tua i omni generatione ⁊
generatione. Et ideo ſcribit Thobie. xij. B̄ndict⁹ d̄ns q̄ erit ta
uit hieruſalē vt ſit regnū ei⁹ in ſecula ſeculoz ſup̄ eam. O q̄ glo
riofum eſt hoc regnū in quo cum xpo gaudēt omnes ſcī. amictiqz
ſtolis albis ſequūtur agnū quociqz ierit. De quo regno d̄t bea⁹
Aug⁹ in libro de cōſictu vicioz ⁊ vtiatum. Recedat amor p̄ntis
ſeculi i quo null⁹ ita naſcēt vt nō moriat. ⁊ ſuccedat amor futuri
ſeculi i quo oēs vniſicātur vt nō moriātur deiceps. vbi nulla ad
neſtias turbar. nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia inq̄erat.
ſed perhēnis leticia ibi regnat. Hinc eſt q̄ d̄zin pſal. Juſti epu
lent ⁊ exultēt in cōſpectu dei ⁊ delectent in leticia. Itē yſa. xxxv.
Gaudii ⁊ leticia obrinebūt. ⁊ fugiet dolor ⁊ gemit⁹ Un̄ apocal.

xxi. Absterget de° oēm lachrymā ab oculis eoz. z mors vltra nō
erit neq; luct° neq; clamor neq; dolor erit vltra qm̄ p̄ma abierūt.
Item ysa. xxv. Aufert de° omnem lachrymā ab omni facie. z opo
probrū populi sui auferet de vniuersa t̄ra. z dicet in die illa. Ecce
de° noster respectauim° eum exultabim° et letabimur i salutarī
eius. Quāta leticia quādo nō solum in aīa s; etiam i corpe fue
rit gloriā dum. ysa. lxi. In terra sua duplicia possidebūt. Et Pro
uer. vltimo Omnes domestici ei° amici sunt duplicib°. .i. duab°
stolis quaz vnam sc̄z aīe iam possidēt. z reliquā sc̄z corpis exspe
ctāt accepturi. Item qm̄ non solum erit eis gaudiū de bonis opib°
propris. s; etia de meritis singulis oīm beatorz. Unde d̄t domi
n° Hier. xxij. Habitare eos faciā p̄sident. z erūt mihi in pplim̄
et ero eis i teum z dabo eis cor vnu z aīam vnam. nō vnitate sub
stātie. sed vinculo charitatis. Ecce charissime si aīa martyris. cō
fessoris vel vginis z aīa tua tūc erūt vna. p̄sequēs videt q̄ illorū
gaudiū etiam erit z tuū. Simile est de aīa apli vel cuiuslibet alte
ri° sancti. Hinc gre. 70. de Tanta ē vis charitatis vt omnia societ
vt bonum qd̄ quis i se nō suscipit. in alio gaudeat accepisse. Certe
de illud admirādiu z multiplex gaudiū in cor homis nō ascēdit
Et ergo quilibet tot° ipsam gaudiū introibit. z sic gaudium suū
plenum erit. Nam int° z extra. subt° z supra imo circūquaz mi
rabilit̄ gaudebit. int° de puritate sc̄ie. extra de corpis gloriifica
tione. subt° de celo z altaz creaturaz pulchritudie z innovatione
supra de dei visioe z circūcirca de angeloz z oīm sanctorz iocundi
tate z delectabili associatōe. Vere vere vere nemo p̄t cogitare q̄n
tum erit exultare tūc in celis habitare z cū angelis regnare. Et er
go bene d̄t Mathei. xxv. Intra in gaudiū dñi tui. intra in hospi
cium gaudiū. nam nō poterit intrare cor tuū de vniuersitate gau
diorz celestū. Sic d̄t beatus bernard° in libro meditationū suarū.
Ibi totum leticia. totum exultatio possidet. homiesq; angelis so
ciati sine vlla carnis ifirmitate imp̄petuū manebūt iocūditas in
finita. beatitudo sempiterna. in q̄ qui semel suscipit semp tenetur
ibi regēs a laborib°. par ab hostib°. amenitas de nouitate. securi
tas de eternitate. dulcedo z suauitas de dei visioe. Et q̄ illic ha
bitare vehemēt̄ nō desideat z p̄pter pacem z p̄pter amenitatē. z
p̄pter eternitatem. z p̄pter dei visionē. Item d̄t alibi adhuc idē
Bernard°. Tāta ē iocunditas z suauitas illi° patrie celestis q̄ si
nō licēt ibi esse nisi p̄ vni° hore spacū oēs dies hui° vite pleni deli

eius merito cōtemnerent. Cui cōparata oīs aliūde suauitas dolor
est. oīs iocūditas meror. omne dulce amara. omne deoꝝ sedum ꝛ
omne aliud quicquid delectare possit molestū cum dei bonitas in iū
nitum excedat oēm aliam bonitatē. **D** bone de⁹ quid mihi ē in ce
lo. et a te qd volui sup terrā cum hec oīa sunt desiderabilia si ꝛ au
rum ꝛ lapidem ꝛiosum multū. ꝛ dulciora sup mel ꝛ fauū. **D** qd
dicem⁹ de hac patria. qd de hirlm vrbē tam beata. Per hui⁹ enim
viros sicut scribit Thobie xiiij. Incessanter iocūde ꝛ dulcit canta
tur allā. **U**n̄ ysaiē. li. Gaudū ꝛ leticia inueniet in ea. grāꝛactio
et vox laudis in tēplo ei⁹ omnes dicēt gloriā Et vere merito vox
exultatōis ꝛ salutis resonet in tabernacul⁹ iustoz. Nā in ciuitate
dn̄i ibi sonāt iugiter organa sanctorū qui tribulationū ꝛ penaz la
borūꝝ ꝛ oīm miseriaꝝ penit⁹ iam obliti ꝛfrūctur ꝛ iubilo celesti
D q̄ letabūre. q̄ suauiter ꝛ ꝛelare tunc canet in **D**ia sol. q̄ in ga
ma vt fleuit ꝛ are. De hac ciuitate loq̄tur adhuc bernard⁹ in li. de
meditationib⁹. **D** ciuitas celestis. māsis securā. patria totū cōti
nēs qd delectat ibi incole quiet⁹ popul⁹ sine murmurē. q̄ glorio
sa deā sunt de te ciuitas dei sicut letatium oīm habitatio ē in te ibi
Pax. pietas. bonitas. lux. virt⁹. splēdor. honestas. Gloria. laus
reges. amor ꝛ cōcordia dulcis **G**audū. leticia. dulcedo. vita ꝛ hē
na. De hac autē ꝛ hēni vita certi erūt ꝛ securi q̄ nunq̄ impꝛ etūū
erit amittēda. ysa. xxxij. Securitas erit vsq̄ in sempitēnū. Item
Ezechi. xxxiiij. Habitabūt ꝛfident absq̄ vllō timore. Et puer.
ꝛmo. Qui me audierit absq̄ terrore. requiescet ꝛ abū dantia ꝛfrū
etur maloz tiorē sublato. **U**n̄ aug⁹. **B**ritudinē oīm bonoz cele
stū ꝛficiet securitas etna q̄ si sola deesset oīa bona celestia quantū
cūq̄ dulcia vanescerēt ꝛ vilescerēt ex timore amittēdi. Et ergo
asscurādo dē dn̄s Joh. viij. **G**audū vestꝛ nemo tollet a vobis.
D dom⁹ dei. ciuitas regis magni q̄ innumerabilia. quā grandia
et eternalia sunt cuncta tua gaudia. q̄ multe tue leticie. q̄ felicee
tui incole. Vere vere. Beati q̄ habitāt in domo tua dn̄e. nam in
secula seculoz laudabūt te. Quis em̄ ignorat cōpos mentis sue.
q̄ cet⁹ in excelsis te laudat celic⁹ omnis. **T**u⁹ autem leticie scu ce
lestis glorie ꝛpetuitas indeficiēs ex hoc ꝛꝛpēditur quia oliuē cō
parat. **U**n̄ osee. xij. Erit quasi oliua gloria ei⁹ **O**liua em̄ indefi
ciēter tā in hyeme q̄ in estate semp virescit Et ideo in defectibile
etna ist⁹ gle ꝛmanetiā desiḡt. q̄ ex diurnitate nō deficit sꝛ ma
gis inuouatur. De hac eterna gloria sic dicit chrisostomus in li

bro de reparatōe lapsi Que erit voluptas q̄ leticia erit cum x̄po cū
aia ad pp̄am generalitatem regressa cum fiducia iam cepit do-
minū suū videre. Explicari nō potest illi leticie magnitudo Nō
enī solum p̄ his exultat q̄b̄ p̄fruit tūc in p̄nti. S̄ multomag
pro eo gaudet q̄ honoz suoz scit nullum finem futurū. Et q̄s erit
particeps tāte glorie sine fine p̄māsure. Certe gloria hec ē omni-
b̄ sanctis suis. Nam sancti exultabūt in gl̄a letabūt in cubili-
b̄ suis. Un̄ qui x̄i vestigia secuti fuerit in terris cum ipso reg-
nabūt in gloria ⁊ honore coronati eternalit̄ in celis. O dulcē mē
q̄ ineffabilit̄ tūc gaudebis si ad illa gaudia i eterna gloria fueris
trāslat̄. Tunc utiqz dices exclamādo illud ysa. lxi. Gaudēs gau-
debo in domino ⁊ exultabit anima mea i deo meo. quia induit me
vestimētis salutis. Verissime sicut scribit̄ Job. xxi. Tūc sup om-
nipotētem delicijs affluēs. ⁊ eleuabis ad deum faciem tuam. ⁊ in
vis tuis lūmē splēdebit. De quo habet̄ Eccl̄. xi. Dulce lumen ⁊
delectabile est videre solem id est x̄pm. quem cognoscere ⁊ intueri
excellit omne gaudium hui⁹ mundi. Nec mirum quia ei⁹ visio ⁊
noticia est sanctorū gloria ⁊ vita sempiterna. Un̄ Joh̄. xvi. Hec ē
vita eterna vt cognoscāt te solum vez deum ⁊ quem misisti iesum
x̄pm. Qui ad cognitionem hāc p̄uenit ipsum deum facie ad fac-
ciem videbit. ⁊ cognoscat eum sicuti est scdm̄ esse diuinū qd̄ erit
gaudium excellētissimū. fons ⁊ origo omnium gaudioz. Hinc ē
qd̄ Bernard⁹ dicit i sermōe. Reuera illud est vez ⁊ summū gau-
dium qd̄ non de creatura. S̄ de creatore cōcipit̄ qd̄ utiqz fiet qn̄ ti-
bi faciem suam ostēderit Et ergo p̄pheta exoptādo dicat. faciem
tuam domine req̄ram. faciem inquā gratiosam omnib⁹ gaudijs
plenam. Deu mibi qz incolat⁹ meus plongat⁹ est q̄diu carebo tā-
to bono ⁊ vsquequo sic subtrahoz a deo saluatore meo. fuerit mi-
hi lachryme mee panes die ac nocte dum dicit̄ mibi cottidie vbi
est deus tu⁹. Quādo videbo ⁊ apparebo ante faciem dei mei qui le-
tificat me in gaudio cum vultu suo. Vere hec visio qua de⁹ facie
ad faciem videt̄ terciū celū est. Et si dici p̄t̄ paradisi est centū
miliūm paradisoz. Ubi ex fontelimpidissimo ⁊ ex aqua viua sic
vita labit̄ beata. Hinc est qd̄ scribit̄ ysa. lx. Tunc videbis supple
faciem dei ⁊ affluēs delicijs ⁊ gaudijs sempiternis ⁊ mirabit̄ ⁊ dila-
tabit̄ cor tuū. O q̄ bon⁹ israhel de⁹ his qui recto sunt corde q̄ tot
et tāta gaudia ipsis quasi gratis vult cōferre. O amice p̄dilecte.
Illa lib̄a audis ⁊ ad hec pl̄a gaudia gaudeo Nō tamē ignores p̄

magnos ista labores. Sanctis acq̄ri nec fortuitu repiri. Un̄ gre
go. in omelia Delectat m̄tem magnitudo p̄mior̄ s̄z nō deterreat
certamē labor̄. Eld magna em̄ premia pueni i nō p̄t nisi p maḡ
nos labores. Un̄ paul⁹ egregius p̄dicator d̄t. Nō coronabit nisi
qui legitime certauerit. vnusquisq̄ em̄ pp̄riam mercedem accipi
et sc̄dm̄ suū laborem. S̄z pleriq̄s sunt q̄ nolētes bene viuē. t̄m̄ d̄si
terāt bene mori. Sciūt em̄ q̄ p̄ciosa ē in aspectu d̄ni mors sc̄oz
ei⁹. Etiamq̄s cognoscāt q̄ cum d̄derit delectis suis somnū. ecce h̄
ditas d̄ni filij zc. Similit̄ z ipsi sciūt q̄ beati qui in d̄no moriū
tur volūt esse p̄cipes cum eis quib⁹ d̄min⁹ dixit Vos estis qui
perināstis mecum in temptationib⁹ z tribulationib⁹. Velūt re
gnare cum christo. s̄z nolūt secum pati. Talis erat balaam ariol⁹
qui p̄sicer̄s castra filioz israhel. z intelligēs eterne beatitudis p
missionē eis a d̄no factam dicebat. Moriat̄ aia mea morte iusto
rum z fiat nouissima mea hoz similia. finem eoz appetēs glorio
sum. s̄z labores abhorrebat q̄b⁹ gloria increbat. D̄tione iesu volu
m⁹ tibi omnes cōregnare. nolū⁹ autem cōpati z tecum laborare
Tu elegisti paupertates z miseras. nos s̄o voluptates z delicias.
Tu q̄d̄ carni asperius. nos autem q̄d̄ cōmodius. Unde bernar.
Nascit̄ rei fili⁹ in cui⁹ arbitrio erat quodcūq̄s vellet eligere temp⁹
elegit q̄d̄ carni ē molesti⁹. p̄ferrim̄ puulo z paup̄is mati is filio
que vix p̄anos haberet ad inuoluēdum p̄sepe ad reclinādum z cū
tāta esset necessitas nullā audio fieri pellium m̄tionem. Chrust⁹
itaq̄s qui nō fallit̄ elegit q̄d̄ carni molesti⁹ est. id igitur melius. id
vtilius. z id poti⁹ est eligēdum. Et quisquis aliud suaserit vel d̄
cuerit. ab eo tanq̄s a seductore est cauēdum. Ipse etenim fr̄s est p
missus olim p̄ ysaiaam p̄phetam. Paruul⁹ sciens reprobare malū
et eligere bonum. Malum igit̄ voluptas corp̄is. bonum s̄o affli
ctio eiusdem est. siquidem z h̄ac elea. z illam reprobanit̄ puer sa
piēs s̄bum sanctum. Nec omnia Bernard⁹. O dilecte puer tu
ab initio elegisti afflictioēs corp̄ales z patie d̄o voluisti intrare glo
riam tibi pp̄riam. s̄z nos in delicijs viuē d̄o volum⁹ intrare glori
am alienā. O q̄s stulti sum⁹ z tardi corde ad credēdum. volum⁹
hic gaudere cū sc̄lo. z postea regnare cum x̄po. D̄ns nud⁹ ingredi
tur. serū sup̄fluitate vestitū auri z gemmar̄ onustus introibit. Il
le ieiun⁹. iste crapula z luxuria plen⁹. ille in cruce p̄ isto moriens
iste p̄ illo in lecto delicate dormiēs. Q̄d̄ d̄ns non fecit. faciet hoc
serū? certe nō nec etiam videt̄ colouum rōni. Audi q̄d̄ loquitur

48

poeta. In cruce sudauit dñs seru' ne quiescer. Tolle tuam. tulit
iple suam gustauit acetū. facq; idem nō maior erit reuerētia serui
q; dñi. Si vis esse suus secutor oportet tormēta tormētis sequi
nō itur ad astra delicijs. Ideo mortem quā solue debet nature per
solue deo moriaris in illo. rumpe moras. igit impone silētia car-
ni. Delicias suspēde tuas ⁊ curras ad arma. prompta man' plan-
gas sic rumpaturq; voluptas. Nā sicut dicit Hiero. in epla ad iu-
lianū. Difficile imo impossibile ē vt ⁊ pñtib' quis fruatur bonis ⁊ fu-
turis vt hic ventrem ⁊ ibi mētem repleat. ⁊ de delicijs ad delicias
trāseat ⁊ in vtroq; seculo primus sit ⁊ in terra ⁊ in celo appareat
gloriosus. Item dicitur in alio loco Impossibile est delicijs afflu-
ere ⁊ xpm sequi natura denegat vt cōtraria miscant. Nō possu-
m' deo seruire ⁊ māmone. aut ego fallo; aut ipsi in fine decipient
qui mihi modo nō credūt. credent cū diuitie sue trāsierūt i egesta-
tem. diues epulabat' quotidie splēdide. hic idur' purpura ⁊ bysso
sz mortuus qd moysi noluit credere. postea in tormētis positus
fensit. Istud etiā innuere videt' beatus bernar. in colloquio. Simo-
nis petri ⁊ iesu vbi talit' inq̄t. Abrahā ait diuiti epuloni. Tu res
cepisti bona in vita tua ⁊ lazar' similiter mala nūc autem cōsolat'.
tu ho cruciaris. Quid dicem' ad hec? Si tal' est finis ⁊ tale iudē
cū vbi extrema gaudij luct' occupat. nunqd pferēda sunt in hoc
seculo mala bonis. quippe nec illa s̄a bona. sz ista s̄a poti' salomōis
fina. meli' est iread domū luct' quā ad domū diuinū. Ceterz si sic
cruciādi sunt q̄ in vita sua bona receperūt. ⁊ hñtib' cōsolationē pñ-
tē vt ipositu est sempiternū. qui finā eoz poterit esse finis si scdm
multitudinē cōsolationū suaz dolores apphenderit aias miseroz.
Cōsequēs em̄ videt' vt bona oia ⁊ onnem seculi hui' recipiētes cō-
solationē. nihilomin' vniuersum ve ⁊ vniuersi maneant cruciat'.
Atuero illud eque ⁊ eadē abrahe sentētia cōsciendū videt'. Dēs
qui cōtrario ductu spū vite pñtis oia bona respuit ⁊ mala eligūt
oia bona dñi ⁊ oēm habituros cōsolationem. De omnia Bernar-
d' vbi supra. Renuat ergo consolari anima tua in hoc mundo in
hac lachrymar' valle. in terra laboris ⁊ miserie. Nam ve omnib'
qui hic recipiūt cōsolationem suam. Cōtemne trāsitoria. fugesq;
delicias ⁊ gaudia mūdāna. Tibi em̄ absit gloriari nisi i cruce dñi
nri iesu xpi. Unde pet' blesensis sup iob ad regem anglicita di-
cit. Putasne aliquis in pñti vita gaudeat ⁊ futura; si tamen gau-
diū debeat dici qd turbat assidue ⁊ respergit amaritudie pñti.

nimis delicat^o es. si vtrumq; psumis. vti seculo et frui christo pre-
fentis mundi delicias capere. et nihilomin^o celestis glorie diuitias
obtinere. Audi qd dictum sit illi diuiti in eu^o gelio qui cruciaba-
tur in flamma. et lingue ardentis refrigerum postulabat. Fili re-
cordare quia recepisti bona in vita tua. et lazari^o similia mala. Nunc
igitur consolatur. tu vero cruciaris. Quis dissimile premium me-
rito possum^o reputare isanos sanctissimos reges ac pphetas. apo-
stolos. martyres. cofessores teneras ac delicatas fgines. qui om-
nes spretis diuitijs at coculcatis delicijs hui^o mundi seiplos pro
christo tribulationib^o et morti obtulerunt. si gloriam et honorem
quam adepti sunt in angustia et dolore poruissent in voluptatib^o
et delicijs obtinuisse. Hec ille Petr^o blesensis Cleri frater vere qc
quid dicat firmiter hec tene qd celum no aliter scantes. nisi quod
docuere apostoli teneas ore. morib^o et fide. Et quid docuerit illi:
None sobrijs et iuste viuere. humilitatem et patiam. charitatem et
costantiam ac ceteras vtutes totis virib^o obtinere. mundum et que
mundi sunt respicere. diuitias et delicias fugere. pnam agere. i tri-
bulationib^o et miserijs letari et gaudere. Tu quoq; fac simile et vi-
ues. esto quoq; forti animo in omnib^o laborib^o angustijs et penis.
In primo eni est qd a domino cureris. labora fortiter sicut bonus
miles xpi. Et ne cogites itra temetipm aliquando sic dicēs. Mult-
e^o et innocens est labor me^o. ego autem sum minim^o et infirm^o val-
de. nec valeo hoc pposito finaliter psecurare. Audi sba Hierony-
mi in epistola sic dicētis. Null^o labor dur^o. nullum temp^o lon-
gū videri debet quo eternitatis gloria acquirit. Un^o chrisostom^o sup
mattheum. Si qis viam laboriosam existimat sue desidie est ac-
culator. Si eni minaces pelagi fluct^o nautis. si tempestates atq;
hyems agricolis si vulnera cedetq; militib^o. si gravissimi ic^o pla-
geq; pugilib^o leues vident et tolerabiles ppter spem temporalium
pretereuntem comodoz. multo magis cum celum preparat in pre-
mium. nihil ex pntib^o asperitatib^o debeat sentire. ac maxime labo-
res mitigat in benignū venire finem. Ne aspicias qd via est aspera
sed quo ducit. et aliam quia lata ē. s; vbi desinit. Certe iam video
qd diuinitib^o non puenit regnum dei. nec ocio vel delidia torpē-
tib^o beatitudo eternitatis ingerit. Sicut de leo papa in sermone.
sed sicut scribit Math. xi. Regnū celoz vni patit et violenti ca-
piūt illud. Un^o quidā. De regno celi no credit mente fideli. Insi-
piēs et cetera s; tu bene crede debes. Christo dicēti rapuit illud via

lenti. sed austeri se castigando teneri. **M**ollia spernentes et carni
vini facientes. **I**te super hoc dicit alius poeta. **A**sper erit victus asp
labor asper amictus. **A**spera cuncta tibi si vis super ethera scribi.
Ecce iam patet manifeste quod sicut scribitur Actuum. xiiii. **P**er mul
tas tribulationes oportet nos intrare regnum celorum. **Q**uod bene
attendebat hoc beatus augustinus quod non nisi tormentis itur ad astra dei
Un deus. **D**e anima mea si quotidie oportet nos tormenta proferre. si ipsas
gehennam longo tempore tolerare. ut christum in sua gloria videre possim et san
ctis eius sociari. **N**one ergo modo dignum est pati omne triste. ut tate bo
nitatis et glorie principes habeamur. **I**nsidient ergo demones. parat
suas temptationes. frangat corpus ieiunia. pmant vestimenta calicina.
labores grauent. vigilie excitent. inclamet me iste inquit me ille
vel ille. frigus contrahat calor adurat. caput doleat. peccata areat. in
flet stomachus. palleat vultus. infirmet homo totus. deficiat in dolore
vita mea. et anima in gemitibus. **I**ngrediat putredo in ossibus meis.
subter me scateat ut requiescat in die tribulationis. et ascenda ad pop
ulum accinctum nram. **I**te Petrus beatus. **S**atisfacat membra mea vi
giliis. extenuetur ieiuniis. labore frangant. liquefcat in lacrimis
oculi. imo si totum cerebrum et medulle corporis in fletum effluant. non
sunt tamen adigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit
in nobis. **D**e si sciret homo quid et ipse et quod deus esset. mille pati mortes
credet esse nihil. **E**cce quod et quanta sunt hilariter pro deo sustinenda. libe
ter ergo sustine et gaudent pati. **E**xemplum accipe in latronibus
et maleficis ad mortem iudicatis quod gaudent si per abscondita auricu
la possent euadere mortem aie et acquirere gloriam eternalem. **U**n **E**ccl. vi.
Exiguum laboris ecce paruitas et cito edes de generationibus
illius videlicet de fructibus glorie que generantur ex labore paruitas. **I**te **Sap. iij.**
In paucis verati ecce laboris exiguitas **I**n multis bene disponitur
Ecce magna remuneratio et premium quod exinde sequuntur. **U**n beatus ef
frem. **S**i inquit modicum est labor institutionis nostre fratres carissimos et
magna est requies. qui temporis afflictio. sed retributio eius videlicet deli
cie paradisi et exultatio et leticia in seculum seculi permanebunt. **I**o de
sapienter **E**ccl. ultimo. **V**idete oculis vestris quod modicum laboravi et iue
ni mihi multam requiem. **E**t sic clare patet quod brevis est iste labor. et pre
mia multa laborum. **F**ac ergo libenter atque voluntarie immortalis futurus
per vitam perpetue duratura que gratant faciet homo moriturus per temporali
vita ad modicum differenda. **E**t ergo finaliter concludendo patet aliqualiter
ex superioribus allegatis. quod hec nouissima videlicet mors. iudicium. gehennam

na: & gloria oēs q̄ p̄tinuā & iugem hñt eoz memoriā valde & mul-
tipliciter reuocāt a pctis. Sz pauci ista pōderant & rarissime ea co-
gitāt seu p̄siderāt. om̄s putāt diu viuē & in senecta vberi penitē-
iudicē placare infernū fugē. & sic celestē gl̄iam in delicijs viuēdo
& ocijis acq̄rere tādē & et̄nalit̄ possidē. Nō sic imp̄y nō sic. hoc ar-
gumentū nō p̄cludit. imo fallit & illō prout sat̄ lucide p̄t̄ p̄ p̄dā
eta. Et igit̄ oēs seducim̄ & nisi p̄niam egeritis sil̄ p̄bitis. & mo-
riemini in pctis. Vñ scribit̄ Eccl. ij. Si p̄niam nō egerim̄. in
eidem̄ in man̄ dei & nō in man̄ hoim. Sed pro ch̄dolor q̄s peni-
tet. q̄s peccata det̄et. q̄s subuenit paupi. q̄s miseret̄ inopi. q̄s cō-
patit̄ miseris. q̄s cogitat̄ de futuris: Dēit̄ nemo. nā fere tota ge-
neratio praua est atq̄ puer̄sa q̄ nō direxit̄ cor suū in bonū. imo po-
t̄ in malū. Dēs t̄rena sapiūt & q̄ sua sunt q̄runt. nō q̄ Jesu xpi.
M̄nera diligit̄. stutes fugiūt. & sicut̄ iumēta in stercoreib̄. sic
& ip̄i in peccat̄ multiplicib̄ miserabilit̄ cōputrescunt. Corrupti
sunt abomiabiles facti sunt in iniquitatib̄ suis. Jā dñs de celo pro-
specit̄ sup filios hoim. vt videat̄ si est̄ intelligēs aut̄ requirēs b̄-
nū. Sed oēs declinauerūt sil̄ inutiles facti sunt. nec ē q̄ faciat̄ b̄-
nū. vix etiā vsq̄ ad vnū. Ecce is̄ impletū est̄ t̄os. is̄ aduenit̄ misē-
rabilis ille mundi status. De quo Michēe septimo capitulo ita
prophetatur. Perijt̄ sanctus de terra & rectus in hominibus non
est̄. Omnes em̄ in sanguine insidiantur. vt fratrem suū venātur
ad mortem. malum manūz suarū dicunt bonum. Qui opti-
mus est̄ in eis quasi p̄salmus. & qui rectus quasi spina de sepi.
Quid plura? Nolunt scire & intelligere vt bene agant. nec ocu-
los aperire vt clare videant. sic excecavit̄ eos malicia ipsorum. O
stulta malicia. O mala stulticia voluntarie vitam fugere. mor-
tem diligere. spernere bonum. agere malum. deumq̄ contemp-
re. & demoni obedire. Charissime cur propriū caput ense secas?
Cur sponte cathenas demonis incurris? Cur sua iussa facis? Ex-
urge exurge. euigila & vide. Relinque diabolū siuge demonem.
ne postea cum ip̄is et̄ernaliter contemnaris. Miror & ammiror
q̄ homo qui p̄e ceteris est̄ creatura rationalis in nullo quasi seq̄-
tur iudicium rationis spernens salubria. affectans noxia. que-
rēs & desiderans mortifera & nociua. O deus et̄erne que causa ta-
lis demencie. que ratio tante fatuitat̄ & insanie. Cur anima mor-
tem tam p̄ono corde requirit. Cur sibi quod tollit̄ viuere captat̄

homo. Vere vere gens absq; consilio est ⁊ sine prudentia Ac vix
nam saperent ⁊ intelligerent ac nouissima prouiderent.

¶ Finiunt Quattuor nouissima

¶ Sequuntur Exempla de
gaudijs regni celorum.

¶ De gaudijs regni celo-
rum Ex libro Apum.

Idi in Brabantia mulierē diuitem ⁊ honestam possessas
a demonio. Quā cum rogante presbytero religioso visis
tarem inuenim⁹ eā a vexatōe demonis quiescentē ⁊ sen-
sate loquentē vt sanā. Tūc occulte nemine aduertēte xsum cano-
nici moysi in Dentro. scdm q; olim a sancto sda vno audierā ter-
cio reperiri ad prouocādū demonē in obsessa. Deū qui te genuit
dereliqisti ⁊ oblit⁹ es dñi creatoris tui. Nec mora mulier pallere
cepit labijs atq; vultu ⁊ due vene in collo ei⁹ ad grossiciē pollicis
Intumescē. Tūc ego in qo qre pessime vexare feminā psumpisti.
Mortuo in q̄t viro suo cōpassa. in subsidiū illi⁹ anime prulit q̄c
qd boni fecerat i hac vita. ⁊ ex hoc naeta occasiōe vas vacuū mox
intraui. Cui ego. Mētiris miserrime ex hoc em qd dedit medi-
ante charitate cumulati ē bonū ei⁹ Et ille cū cachinno. Mēday
in q̄t sum nec miroz si mētiōz. Mox ego. Est ne illa taz pulchra
sicut d; celest; patria quā perdidisti. Et rñdit. In infinitū pulcri-
or q̄z dicis. Et ego. velles ne redire ad illā patriā si posses. Et il-
le. Uellē in q̄t qz possem vsq; ad diē iudicij oia excogitata suppli-
cia sustinere. Cui dixi. Et ego promitto tibi in periculum salu-
tis mee promisse si mendax inueniar illam perditam gloriaz re-
cuperare te posse si tantum hec dixeris. Dominus deus meus pec-
cavi ignosce mihi. Et mox ille contorto collo exclamauit hono-
rifice. Domine domine. Cūq; hoc sepius cū clamōe vali to psona

ret. nec ultra in verbis pecceret. Impossibile enim sciebatur illi ut deum suum deum recognosceret. et se fateretur peccasse atque sibi peccare ignoscere tandem subiunxit. Domine deus mar garette sic enim obsessa mulier vocabatur deum recognoscere deum suum indignatur. Tunc ego ad illum. O infelicissime omnium creaturarum superbia elisit te. et de celo depulit te redire inexpressibilis superbia non permittit. Nec mora perfusus obmutuit Et post paucos dies non tamen tunc feminam dereliquit.

Aliud ex dialogo Gregorij.

In Tudertina urbe in qua fortunatus vir dei erat episcopus Marcellus quodam tunc actionis vir cum duabus sororibus suis hitavit. quod eveniente molestia corporis ipso sacratissimo vespascente iam sabbato paschali defunctus est. Cuius corpus cum locum esset efferendum die eodem sepelire non potuit. Cuius mora esset tempus ad explendum debitum sepulture sorores eius morte illius afflicte cucurrerunt flentes ad fortunatum venerabile eius magnis vocibus clamare ceperunt. Scimus quod apostolorum vitam tenes leprolos mundas. ceos illuminas. veni et resuscita mortuum nostrum Qui moritur ut agnovit fratrem eorum defunctum flere etiam cepit ipse de morte ipsius etiam respondit dicens. Recedite et hoc dicere nolite. quia iussio omnipotentis dei est cui contraire nullus hominum potest. Illis itaque desceat dicitur tristis ex morte illius mansit episcopus. Subsequentem autem die dominico ante exurgentis lucis crepusculum vocatis duobus diaconibus suis perrexit ad domum defuncti accessit ad locum ubi iacebat corpus examine ibique se in oratione sedit. Expleta autem prece surrexit et iuxta corpus defuncti sedit. Non autem gradum voce defunctum per nomen vocavit dicens. frater Marcelle veni. Ille autem ac si leviter dormiens ad vicinam voce quamvis modica fuisset excitatus. statim aperuit oculos atque ad episcopum respiciens. dixit. O quid fecisti: o quid fecisti: Cui episcopus respondit dicens. Quid feci fili: At ille ait. Duo hesternam die venerunt qui me efficientes ex corpore in bonum locum duxerunt. Hodie autem vultus missus est nuncius qui dixit Reducite eum quia fortunatus episcopus in domum illius venit. Quibus verbis expletis moritur ex infirmitate. qualiter it. et in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est. quia locum cum quo acceperat perdidit. quia dubium non est quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius vivere qui ante mortem studuit omnipotenti deo placere.

¶ **Ex** vita sancti Francisci.

Uidā iuuenis valde nobilis ac delicat⁹ venit ad ordinē san-
cti Francisci. q̄ indur⁹ habitu fratru p⁹ aliq̄t dies diabolo
instigāte cepit habere in tāta abominatōe habitū quē gerebat q̄ vi-
debat sibi portare saccū vilissimū z p̄p̄ca horrebat manicas ab-
ominabat capuciū z ip̄am lōgitudiez tunice z ei⁹ asperitatē tanq̄
importabile estabat. Un̄ factū ē q̄ crescēte religiōis fastidio de-
liberavit penit⁹ reijcē habitū z redire ad seculū. Magister autēz
ei⁹ docuerat eū q̄ q̄n an̄ altare p̄cē⁹ transiret in quo suabat san-
ctissimū x̄pi corp⁹ cū magna reuerentia genib⁹ flexis z discopro
capite z cancellat⁹ manib⁹ deuote inclinaret. Accidit autē illa no-
cte q̄ deliberauerat dimittē habitū z redire ad seculū q̄ oportebat
eū an̄ altare trāsire vbi sicut p̄suerat genua flexit. z statim fuit
capt⁹ in spū z ostēta sibi fuit mirabil⁹ visio. Nā vidit quasi mul-
titudinē infinitā corā eo p̄cessionali⁹ trāsēntē. em̄s x̄o q̄ in illa
p̄cessione beata erant b̄m̄ incedebāt. Et erāt vestiti ornatissimis
z p̄ciosissimis diasperis. facies autē eorū z man⁹ z q̄cqd̄ appare-
bat de corpe sole splēdidū radiabat. z ibāt cū cantu z iubilo ange-
loz solēnissime z dulcissime decātādo. Int̄ q̄s duo nobiliores ce-
teris incedebāt tāta claritate velati q̄ mirandū stuporē aspiciē-
tibus in gerebāt. z quali circa finē p̄cessionis p̄dicte. vidit etiā
quendā tāta gl̄ia decoratū q̄ videbat q̄si nou⁹ miles ab oib⁹ singu-
larit̄ honorari. Dicit⁹ autē Iuuenis hoc vidēs mirabat valde z nes-
ciebat qd̄ hoc esset. nec in̄rogare trāsēntes audebat. nec potat ni-
mia dulcedine stupefact⁹. Sz cū p̄cessio p̄trāsiss̄z z ip̄e adhuc vi-
dens extremos resumēs audaciā cucurrit ad illos z in̄rogans
dixit. O charissimi. rogo vos q̄ dicē placeat q̄ sint isti tā admira-
biles q̄s p̄tinet hec venerāda p̄cessio. Illi x̄o cōuertētes ad eum
splēdidissimas facies dixerūt. Nos oēs sum⁹ fr̄es m̄iores. q̄ mō
venim⁹ de paradiso. Et ille rursū in̄rogās. q̄ sint illi duo q̄ t̄m̄
excellēt in̄t̄ alios n̄tilār. R̄sponderūt. Illi duo ceteris clariores sunt
sc̄tus fr̄ancisc⁹ z fr̄at̄ Anthoni⁹. Ille at̄ vltim⁹ t̄m̄ honorat⁹ ē q̄
d̄a sc̄tus fr̄ nonit̄ mortu⁹. quē qz valent̄ p̄tra rēp̄ratōes pugna-
uit z vsqz in finē p̄seuerauit in sc̄to p̄posito ad gaudia et̄ni regni
cū gl̄ia z triūpho p̄ducun⁹. nō solū comitātib⁹ sc̄is. sz etiā letan-
tib⁹ angel⁹. Ista x̄o vestimēta diasperi q̄nos tā decora portant⁹

focillat^o aqua resumptoq; spū ad loquēdum se parās spem fecit
 auditorib; et ait Urinā differret me dñs vsq; dum cōpleto opere
 dei dñs nr̄is loqui possem. **D** q̄s leti nūcū baiul^o essem q̄s leta q̄s
 stupēda narrarem q̄ vidi q̄audiui et sensi. q̄ parata sunt diligenti
 b^o dūm et in laude ei^o vigilatib^o. Et abbas frater quō hec vidisti.
 Et ille Quater hac nocte rapt^o sum ante dei pect^o meū apertū est
 et sia mea educta ē. et statim fui int choros angeloz et vidi domi
 nā nr̄am in immēsa claritate cū suis sacris & gib^o que se mihi pmi
 sit in necessitate a futurā et sanctū michaelē cum multo exercitu
 angeloz preparatū in auxiliū mihi. Nā altari et memorie sue. ho
 norē semp solebam impēdere et innumerabilē multitudinē scōz
 et q̄s antea nō viderā statim agnouī. Rursumq; spū et virib^o defi
 ciēs loqui cessauit. Cōpulsus itaq; de forbicula papillū accepit et
 gustās ait. **D** q̄s dulcis ē dñs gustantib^o. **D** quāta est ei^o suauita
 tis abundātia q̄s lar ga et inefficiēs et oim deliciarum copijs afflu
 ens qua me in hac nocte reficē dignat^o est. **D** dulcedo illa dulces
 do gratissima optabilis et p̄stātissima **D** q̄s singularis q̄s excellēs
 et ineffabil. Intus eram i corde vtrūq; teneo s̄bis autem explica
 re nō valeo. Quam sentire potui non possum effari rei numerate
 vici^o. Tam felici refectiōe p̄stus hāc refectiōē supaddere supflu
 um duco. Dec breue et modicū nutrimentum p̄stet illa i p̄petu
 um reficit et saginat. **D** q̄s beati sunt q̄ illa sine fine fructuri sunt.
 Iubete abbate vocati sunt quidā romici viri quondā i seculo cla
 ri & reute militari insignes q̄s ita cōsolat^o est vere felices estis et ter
 quaterq; beati q̄ de vana vestra cōuersatione atq; mūdāna vanita
 te p̄ diuinā misericordiā vocati estis parte in celis cū iustis habi
 turi. Cōstat em̄ de salute vestra si tñ pleneraueritis. Nā dñs da
 uid indefinēter p̄ vobis p̄cca ad dñm suū dit quaten^o qd salubrit
 inchoastis felicit̄ complectis. Unū autē eoz noīe exprimēs de
 eo dicebat nisi portas claustrī ingressus fuissz mortis eterne por
 tati sed nūmo adhuc rerum temporalium amore detēti rem ardu
 am aggredi dubitabāt. Qui fidē hāc accedētes ad virū dñm
 tis fluctuationem cōfessi sunt q̄ videlicet velle adiaceret eis persi
 cere autem bonum nō inuenirēt s̄applicabāt vt orationibus eius
 adiuti mererent in bono stabiliri. Et ille. Quādiu mente adhere
 tis seculo nō poteris p̄fecte placere deo nec firmari in bono habē
 tes volūtatem fixā in malo. Quapropt̄ recedite oīno ab his que